

Co-funded by
the European Union

DigiLang Project

Преподаване на национален език като втори език

със

Специфични за страната аспекти

Преглед на езиковите конструкции

Разработен в рамките на на проект:

„Дигитални технологии в езиковото обучение на
ученици с различен майчин език: Търсят се
квалифицирани учители“

2023-1-BG01-KA220-SCH-000152954

ipCENTER
room for learning

2024 г.

Тази публикация е подготвена в рамките на проект „Цифрови технологии в езиковото обучение на ученици с различен майчин език: Търсят се квалифицирани учители“ 2023-1-BG01-KA220-SCH-000152954, който е съфинансиран от програма Еразъм+ на Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура (ЕАСЕА) на Европейската комисия.

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче са само на автора(ите) и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Изпълнителната агенция за европейско образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА могат да бъдат държани отговорни за тях .

Публикацията е съвместен проект на организациите партньори по проекта. Имената на организациите партньори по проекта, които са допринесли за тази публикация, са следните: Софийски университет „Свети Климент Охридски“ – България, Частна профилирана гимназия „Едмунд Бърк“ – България, Средно училище „Свети Климент Охридски“ – България, Румънски свободен профсъюз в предуниверситетското образование (USLIP) – Румъния, Национална дирекция по образование на област Гелиболу – Турция, ipcenter.at GmbH – Австрия, Elderberry AB - Швеция.

(CC) Тази публикация е лицензирана под Creative Commons Лиценз „Признание-Некомерсиално-Споделяне на споделеното“ 4.0 Международен.

Съдържание

Част 1. Идентифициране на специфични за всяка страна аспекти на преподаването на национален език като втори език	4
1.1. Въведение	4
1.2. Дидактико-методологични принципи	6
1.3. Комуникативни езикови умения – български казус	8
1.4. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Австрия	10
1.5. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Румъния	19
1.6. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Швеция	31
1.7. Специфични за всяка страна аспекти на преподаването на национален език като втори език - Турция	43
Част 2. Езикови конструкции в преподаването на национален език като втори език	47
2.1. Общ преглед	47
2.2. Преподаване на български като втори език	53
2.3. Преподаване на немски като втори език	70
2.4. Преподаване на румънски като втори език	84
2.5. Преподаване на шведски като втори език	136
2.6. Преподаване на турски като втори език	139

Част 1. Идентифициране на специфични за всяка страна аспекти на преподаването на национален език като втори език

1.1. Въведение

Целта на обучението по втори език е развитието на комуникативна компетентност за нива от A1 до B2 съгласно CEFR (Обща европейска езикова рамка).

Основните методи на преподаване са извлечени от методологията на чуждия език, предимно без използването на посреднически език. Провеждането на обучението е съобразено с насоките на CEFR относно преподаването и усвояването на втори език, с фокус върху съдържанието на комуникативната езикова компетентност и подходите за нейното развитие. В основата ѝ е езиковата компетентност, която включва овладяване на речника (включително фонологични знания, като например способността за формално разграничаване на думите въз основа на звуковата им форма) и граматиката, разбираана като механизъм, който комбинира думите в изречения по несъзнателен, автоматизиран начин. Лингвистичната компетентност се надгражда от социокултурна компетентност, която включва познаване на социокултурните условия за употреба на езика, и прагматична компетентност, която включва познаване на функционалното използване на езиковите ресурси за изграждане на различни видове текстове (напр. за изразяване на уважение, обич, грубост, ирония и др.).

Обучението е адаптирано към видовете знания, които ученикът трябва да придобие, а именно два – декларативни (съзнателно знание за фактите) и процедурни (несъзнателно, автоматизирано знание). По подобен начин знанията, които съставляват компонентите на комуникативната компетентност, са едновременно процедурни и декларативни. Например, овладяването на речника и социокултурните знания се отнася до съзнателно декларативно знание, докато овладяването на граматиката се отнася до несъзнателно, автоматизирано процедурно знание. Съзнателното овладяване на граматическите правила (като декларативно знание) не помага за автоматизираното генериране и разбиране на изречения и играе ограничена роля в наблюдението на собствената реч, когато времето позволява. Процедурните знания, включително граматиката, се придобиват чрез практика. В действителност, речникът, който обикновено е част от декларативното знание, също трябва да се усвоява чрез неговата употреба, а не изолирано (дума по дума).

В съответствие с насоките на CEFR, учебната програма прилага комуникативен и ориентиран към действие подход. Комуникативният подход включва учене чрез комуникация с цел комуникация. Обучаващият се учи да използва придобитите знания, за да изразява специфични идеи (напр. относно местоположение, време, количество и др.) и комуникативни намерения (напр. предоставяне и търсене на

фактическа информация, изразяване на съгласие или несъгласие с мнението на другите, изразяване на способности или неспособности и др.). Подходът, ориентиран към действие, предоставя на обучаващия се необходимите знания, за да действа ефективно в среда, където се говори целевият език. Той определя областите на дейност, ситуациите с техните участници, условията и ограниченията, както и темите за комуникация.

Тези два подхода са взаимосвързани.

Комуникативният подход набляга на:

- преподаване на граматика от функционална гледна точка;
- изразяване на комуникативни намерения и идеи;
- обучение в четирите основни езикови умения — две рецептивни (слушане, четене) и две продуктивни (говорене, писане), с приоритет върху говоримия език;
- тематичният принцип на обучение, тъй като създава възможности за комуникация.

Подходът, ориентиран към действието, подкрепя тематичния принцип на обучение и позволява за всяка тема да се дефинират подтеми, комуникационни ситуации, необходими участници, обекти, действия, регулирана и нерегулирана комуникация, текстове – както устни, така и писмени, и социокултурни знания.

Темите, езиковите ресурси, устните и писмените текстове трябва да бъдат съобразени с интересите на учениците, техните възрастови характеристики, опит и въображение. За всяка тема е важно да се включи придобиването на знания за социалните и културни специфики на живота в съответната страна. При преподаването на език като втори се следва спираловиден принцип на повторение и постепенно разширяване на знанията, уменията и компетенциите през различните нива на учебния процес.

При преподаването на втори език е особено важно да се има предвид, че хората придобиват знания по различни начини. Тази идея е развита в теорията на Гарднър за множествената интелигентност (Gardner, 1983), която все още се прилага широко в образованието днес. Според Гарднър, видовете интелигентност са: лингвистична, логико-математическа, визуално-пространствена, музикална, телесно-кинестетична, междуличностна, натуралистична и интраличностна. Авторът твърди, че:

- Всички човешки същества притежават всичките осем вида интелигентност в различна степен.
- Всеки човек е интелектуално структуриран по различен начин.
- Можем да подобрим образованието, като се обърнем към многото видове интелигентност, които учащите притежават.

Централната идея на теорията за множествената интелигентност на Гарднър е, че всеки човек учи по свой собствен уникален начин. Например, езиковата интелигентност

е свързана с „чувствителност към значението на думите, способността да се следват граматически правила, точно да се възприемат звуците и размера на думите и да се разграничават функциите на езика – да се стимулира, да се предава информация или просто да се носи удоволствие“ (Гарднър, 1983: 94). Учениците с логико-математическата интелигентност се характеризират от Гарднър като притежаващи „любов към работата с абстракции“. Те могат да анализират и синтезират, да търсят и намират причинно-следствени връзки. Хората с пространствена интелигентност възприемат цветове и форми, мислят в образи и запомнят по-добре, използвайки визуални материали. Те лесно работят с графично/схематично представен материал. Това не означава, че хората учат само по един специфичен начин, но те са склонни да бъдат по-силни в някои области и по-слаби в други. Разбирането на Гарднър е, че всички хора притежават всички видове интелигентност, макар и развити в различна степен. Следователно е важно съдържанието да се преподава чрез разнообразни дейности.

1.2. Дидактико-методологични принципи

Езиковото обучение следва няколко дидактико-методически принципа

1. *Комплексно-функционално преподаване на материала*

Функционалното обучение по граматика означава, че граматическите проблеми не се изучават в реда, в който се появяват в граматиката – започвайки с фонетика, след това морфология и накрая синтаксис. Вместо това фокусът винаги е върху това, което е съществено за комуникацията.

Комплексното обучение означава, че уроците са базирани на специфични лексикални теми и граматически теми, но няма „чисти“ уроци, фокусирани единствено върху речника или граматиката. Важно е да се отбележи, че от учениците не се изисква да запомнят никакви формулировки или правила за възпроизвеждане. Правилата са дадени, но с цел разбиране на явлението, което трябва да се постигне по време на речта.

Комплексно-функционалният принцип на обучение означава, че лексикалният и граматическият материал има не линейно, а функционално групиране и последователност. Ето защо се започва с основния езиков материал, който е необходим за осъществяване на комуникация.

2. *Синтактична основа за преподаване и изучаване на лексико-граматичен материал*

Както граматическият, така и лексикалният материал се представят за разбиране и усвояване чрез синтактични структури – изречения, фрази и изрази. Синтактичното преподаване е един от най-важните принципи в обучението по чужд език. Този подход се определя от комуникативно-практическата ориентация на преподаването. Думите като лексикални единици се въвеждат чрез изречения и фрази, а граматическите категории също се въвеждат чрез изречения и фрази. Структурата, представена за учене,

след като бъде разбрана от учениците, може да бъде модифицирана както хоризонтално (синтагматично), така и вертикално (парадигматично). Синтагматичното разнообразие подсилва речника, докато парадигматичното разнообразие подсилва граматиката. Този метод на представяне и учене е едно от големите постижения на обучението по чужд език. От съществено значение е новите граматически категории да се въвеждат с помощта на познат лексикален материал, а новият речник да се представя в познати граматически форми.

3. *Партитивна (сегментирана) преподаване на граматика*

Този принцип се основава на комплексно-функционалния подход към граматическото обучение. Това означава, че граматическата категория не се въвежда изцяло наведнъж, а на сегменти.

4. *Ситуационно-тематично обуславяване на обучението*

В обучението по чужд език трябва да се отчита функционирането на лексикалните и граматическите явления в реални житейски ситуации. Това означава, първо, въвеждане на лексикални и граматически единици, които дават възможност за комуникация, и второ, постигане на възможност за „постигане“ на комуникативен акт на чуждия език по време на учебния час.

5. *Концентрично обучение*

Концентричното обучение включва, от една страна, органичното интегриране на различни видове материал (лексикален, граматически, фонетичен) и холистичното представяне на функциониращата речева система, а от друга страна, разделяне на материала на различни нива в зависимост от етапа на изучаване на езика и нивото на владеене на езика. Речникът и граматиката, обединени като цяло, се представят на различни нива като завършени кръгове: първоначално най-съществените аспекти на дадена тема и граматичен проблем, след това същите или подобни лексикални теми и същите граматически въпроси на по-високо ниво, като се разширяват чрез свързване на граматически въпроси с различни лексикални теми. Всяка лексикална тема е свързана с множество граматически теми. Това създава взаимосвързана кръгова система. На всяко следващо ниво граматическият и лексикалният материал се представя по-подробно, обхващайки закономерности и изключения, като по този начин се разширяват знанията и се затвърждава наученото.

6. *Тематично обучение по лексика*

Това е един от най-старите принципи в обучението по чужд език. Той се отнася до организиране на речниковия материал по начин, който позволява на учащите да усвоят най-често срещаните изрази и структури за най-често срещаните комуникативни ситуации.

За успешното осъществяване на учебния процес, комуникативният подход формира основата на обучението по чужд език. Наскоро се появи терминът

„комуникативно езиково обучение“, който сочи към методология, ориентирана към учащия. „То прилага образователната идеология на конструктивизма, поставяйки учащия в центъра на учебния процес. Комуникативното езиково обучение се основава и на социолингвистична теория, където употребата на езика (и следователно ученето) се разглежда като процес на изразяване, интерпретиране и договаряне на смисъл“ (Шопов, 2013: 62). Този подход играе важна роля за поддържане на високо ниво на мотивация у учащите, като им позволява да видят практическото приложение на усвоените езикови факти във все по-широк спектър от ситуации.

1.3. Комуникативни езикови умения – български казус

Очаква се успешното прилагане на тези принципи да доведе до развитието на четирите комуникативни езикови умения: слушане, четене, говорене и писане.

Една от най-важните цели на обучението по втори език е да се установят езикови знания в естествената езикова комуникация. Езиковите знания не трябва да се изолират от социалната среда и нейното влияние върху конкретни речеви актове. Това важи особено за развитието на уменията за разбиране при четене. Както е добре известно, „процесът на разбиране при четене е специфичен от гледна точка на комуникацията – умението е едновременно пасивно (възприемане на символна информация) и активно (езикова продукция, мотивирана от прочетеното)“ (Ставрева-Доростолска, 2014: 135). Скривенър посочва основните трудности, пред които са изправени учащите, когато четат текст на чужд език: недостатъчен речник, почти инстинктивното желание да се посегне към речник, разбиране на отделни думи, но не на цялото изречение, и бавна скорост на четене, което влияе върху мотивацията на учащия (Скривенър, 2005: 185).

Слушането е рецептивен вид речева дейност, свързана с възприемането на говорим език. „Слушането улеснява усвояването на знания и обмена на информация между участниците в комуникацията. Успешното изпълнение на комуникативен акт зависи от способността на обучаващия се да разбира и да реагира адекватно на конкретния контекст, тема и ситуация на комуникация“ (Добрева, Тачева, Дойкова, 2016: 43). По този начин слушането формира основата на други речеви дейности. Успешното обучение по слушане на чужд език винаги трябва да отчита, че то е процес на взаимодействие между слушателя и текста. Всъщност един текст придобива смисъл едва след като бъде обработен от субекта, който го възприема. По време на това взаимодействие текстът изпраща сигнали, които подтикват получателя да активира определени информационни елементи в паметта си и да ги използва по подходящ начин по време на слушане. „Текстът също така изпраща сигнали, които насърчават слушателя да комбинира съдържанието по нови начини и да го свързва с нова информация. Следователно, информацията тече както от текста, така и от слушателя към текста. Въз основа на съществуващите си езикови и неезикови знания, слушателят може да прави изводи за непознати елементи – например да изведе значението на непознатата дума. Той

може да прави заключения от чулото, за да предвиди това, което тепърва ще бъде чуто“ (Стефанова, 2015: 97). В този смисъл съществуващите предварителни знания на учащия, които са в основата на очакването, позволяват разбирането на изказване, преди то дори да е завършено.

Умението за слушане с разбиране е пряко свързано с развитието на продуктивното умение за говорене. Както диалогичната, така и монологичната реч изискват значителни езикови знания и добре развити умения за прилагане на тези знания. При развиване на умения за продуциране на диалогична и монологична реч, водещ принцип е, че по време на всяка езикова продукция обработката се осъществява отгоре надолу. Например, говоренето започва с планиране на съобщението. „Речевите намерения се превръщат в специфичен план, който се състои от отделни сценарии. Производството на език се влияе от разбирането и възприятията за околната среда, като се използват знания за ситуации, знания за света (декларативно знание), както и процедурни знания (за процеса). Знанието за света включва знания за дейности и техните езикови отражения под формата на дискурсивни модели, текстови типове или езикови ритуали. Когато се инициира съобщение, първо се избира съответната информация за производство на реч, последвано от концептуализация на речевия план (предвербално съобщение). Това се предава на формулатора, чиято задача е да конструира изказвания. Формулаторът има достъп до менталния лексикон, където се съхраняват лексикални знания по отношение на форма и значение. Въз основа на речевия план се извършва изборът и производството на синтактичната рамка (граматично кодиране). Резултатът от този процес на формулиране е речевият план (повърхностни структури). След това идва фонологичното кодиране на отделни елементи от изказването и на изказването като цяло. Възниква фонологичен план (вътрешна реч), който след това се преобразува в инструкции за артикулационния апарат (приблизително 400 речеви мускула), като плановете се изготвят по-бързо, отколкото могат да бъдат реализирани, което означава, че трябва да бъдат временно съхранени“ (Стефанова, 2013).

Предвид нарастващата тенденция на писмена комуникация днес, значението на развиването на умения за писане става ясно. Дори ежедневно комуникация, особено сред младите хора, е предимно в писмена форма: SMS, Viber, WhatsApp и др. В професионална среда писмената комуникация също играе важна роля, включително всички видове доклади, заявки, поръчки, оферти и др. Писменият канал служи като социален свидетел и регистър на фактите. Следователно, развиването на умения за писане е една от основните цели на представеното обучение. Това също така отчита, че всички речеви дейности са тясно свързани и взаимно се подкрепят. „Например, общото между говоренето и писането е, че и в двете дейности се формулира съдържание и се подбират езикови средства, докато писането включва съзнателното осъзнаване на звуковата форма. Връзката между четенето и писането е следната: текстови сегменти, практикувани в писането, се разпознават по-бързо по време на четене и обратно,

писмените образи на думи, фрази и изречения се затвърждават по време на четене“ (Стефанова, 2015: 135).

Добре известно е, че мислите се движат бързо и при устна комуникация на чужд език често е необходимо да се правят паузи, за да се избегнат проблеми със съдържанието и езика. В писмена комуникация пишещият обикновено има повече време да организира и правилно да изрази мислите си на чужд език. В този смисъл, обучението по писане има положителен психологически ефект върху учащия, тъй като предлага повече възможности за корекция на речевата продукция.

1.4. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Австрия

Очаква се успешното прилагане на тези принципи да доведе до развитието на четирите комуникативни езикови умения: слушане, четене, говорене и писане.

Нива на комуникативна компетентност (A1 до B2)

В Австрия Общата европейска езикова рамка (CEFR) служи като основно ръководство за преподаване на втори езици, особено в училищната система и за програмите за образование на възрастни. Рамката категоризира езиковите умения в нива от A1 до C2, където всяко ниво представлява степен на комуникативна компетентност и умения, очаквани от учащите. По-долу е даден общ преглед на това как Австрия прилага и определя нивата на CEFR (A1 до B2) и примери за комуникативна компетентност на всяко ниво:

Нива по CEFR в Австрия: Приложение и интеграция в езиковото обучение

- **Национални учебни програми и образование за възрастни:** Нивата по CEFR са вградени в националните учебни програми на Австрия за средно и професионално образование, като определят ясни очаквания за езиковите умения на учениците за всеки клас. Например, до края на задължителното училищно образование се очаква учениците да постигнат поне ниво B1 по втори език, обикновено английски.
- **Стандартизирано тестване и сертифициране:** Нивата на CEFR структурират и австрийски стандартизирани езикови изпити, като например „Österreichisches Sprachdiplom Deutsch“ (ÖSD) за немски като втори език, който оценява учениците по нивата на CEFR и служи като признат езиков сертификат както на национално, така и на международно ниво.
- **Езикови програми за имигранти и бежанци:** Програмите, предназначени за имигранти и бежанци, често използват CEFR, за да пригледат курсове по немски език, като гарантират, че учащите ще постигнат нивата A1 и A2, необходими за основните изисквания за пребиваване и кандидатстване за гражданство.

Очаквана комуникативна компетентност на всяко ниво по CEFR

Всяко ниво от CEFR е съобразено със специфични комуникативни компетенции в езиковите програми на Австрия, като се фокусира върху практическите и интерактивни умения:

- **A1 (Начинаещ):** Учениците на ниво A1 могат да разбират и използват основни фрази за конкретни нужди, като например поздрав, представяне и искане на прости указания. Те могат да общуват, ако другият човек говори бавно и ясно, често в структурирани учебни контексти, като например класни стаи или прости ежедневни ситуации.
- **A2 (Начално ниво):** На това ниво учащите могат да се справят с рутинни задачи и да обменят информация по познати теми. Те може да разбират изречения за личен произход, пазаруване или работа и могат да общуват в прости, директни разговори, например, като искат помощ в магазини или водят елементарен светски разговор.
- **B1 (Средно ниво):** Очаква се учащите на ниво B1 да се справят с по-сложни взаимодействия. Те могат да описват преживявания, събития или сънища и да дават причини или обяснения за своите мнения. В Австрия учениците, достигащи това ниво, могат да обсъждат лични интереси и да участват в ежедневни разговори, както в академична среда, така и в неформални социални взаимодействия.
- **B2 (Високо средно ниво):** Учениците на ниво B2 са по-самостоятелни комуникатори, способни са да взаимодействат с носители на езика и да участват активно в дискусии, дори по по-специализирани теми. Те могат да представят ясни аргументи, да разбират основните идеи на сложни текстове и сами да създават подробни текстове. В Австрия владенето на ниво B2 често е цел за висше образование или професионални езикови нужди, което позволява на хората да работят или учат ефективно на немски или други езици.
- **C1 (Напреднал):** Учениците на ниво C1 демонстрират високо ниво на владене и гъвкавост при използването на езика за академични, професионални и социални цели. Те могат да разбират широк спектър от вискателни текстове, да разпознават имплицитни значения и да се изразяват свободно и спонтанно без много очевидно търсене на изрази. В Австрия владенето на езика C1 обикновено се изисква за обучение на университетско ниво и за напреднали професионални роли, осигурявайки ефективно участие в академични дискусии, презентации и подробни доклади.
- **C2 (Владеещо):** Учениците на ниво C2 притежават почти носител на езика, което им позволява да общуват без усилие и прецизно в силно сложни и нюансирани контексти. Те могат да разбират почти всичко, което четат или чуват, да обобщават информация от различни устни и писмени източници и да пресъздават аргументи и разкази последователно. В Австрия владенето на езика C2 често се очаква в роли, изискващи изключителни езикови умения, като например в академичните среди, дипломатията и професионалния писмен или устен превод.

Тези нива насочват преподавателите по езици и обучаемите в Австрия, осигурявайки структуриран напредък и измерими етапи в езиковата грамотност.

Методи и подход на преподаване

В Австрия методите за езиково обучение съчетават комуникативни и ориентирани към действие подходи, с акцент върху практическата употреба на езика и интегрирането на социокултурни елементи. Този подход е в съответствие както със стандартите на CEFR, така и с целите на Австрия да даде възможност на учащите да прилагат езикови умения в реални житейски контексти. Ето кратко описание на основните методи и фокуса на учебната програма, базирани на австрийски образователни перспективи и доклади:

Основни методи на преподаване на езици: Комуникативни срещу ориентирани към действие подходи

- **Комуникативно езиково обучение (КЕП):** КЕП е широко възприето в австрийските училища и програми за образование на възрастни, особено в задължителното образование. Този метод набляга на смисленото взаимодействие и има за цел да изгради способността на учениците да участват в автентична комуникация. Дейности като ролеви игри, дискусии и съвместни проекти често се използват за създаване на естествено, завладяващо преживяване, където учениците могат да практикуват спонтанна употреба на езика.

- **Подход, ориентиран към действието:** Вдъхновен от CEFR, подходът, ориентиран към действието, набира популярност в Австрия, особено в езиковите програми, насочени към практическо използване на езика, като например професионално обучение и образование за възрастни. Този подход разглежда изучаващите езици като „социални агенти“, които използват езика като инструмент за изпълнение на задачи от реалния живот, от кандидатстване за работа до ежедневни транзакции. Този подход често е базиран на проекти, ангажирайки учениците в задачи, които отразяват ситуации от реалния свят, като например планиране на събития или провеждане на интервюта.

- **Баланс между подходите:** Обучението по австрийски език често комбинира комуникативни и ориентирани към действие методи, особено на по-високи нива на владеене. Комуникативният подход остава основополагащ за изграждането на функционални езикови умения, докато ориентираният към действие подход се използва все по-често за затвърждаване на тези умения чрез проекти, базирани на задачи. Този комбиниран подход помага на учениците както да разбират, така и да прилагат езика в социално и професионално релевантен контекст, което е в съответствие с образователния фокус на Австрия върху практическите езикови умения от реалния свят.

Фокус на учебната програма върху граматиката, речника и социокултурните елементи

- **Граматика:** Австрийските езикови учебни програми дават приоритет на функционалното разбиране на граматиката, а не на изолираното запомняне на правила. Граматиката се въвежда контекстуално, често в рамките на комуникативни задачи, за да покаже на учениците как граматическите структури подкрепят значението. Например, австрийските доклади наблягат на преподаването на граматика като инструмент за подпомагане на разбирането и изразяването, а не като абстрактна концепция. До нива B1 и B2 обучението по граматика обикновено се интегрира с по-сложни комуникативни задачи, като засилва точната употреба на езика, без да засенчва спонтанното взаимодействие.

- **Речник:** Обучението по речник в Австрия следва прогресивен, тематичен подход, съобразен с приложенията в реалния свят. За по-ниските нива по CEFR речникът се фокусира върху ежедневни, често срещани думи, изграждайки основа за основни разговори. На средните нива речникът се разширява, за да обхване теми, свързани с образованието, работата и социалния живот. Дейности, базирани на задачи, и контекстуални упражнения, като слушане на новинарски клипове или четене на ежедневни документи, помагат на учениците да се сблъскат с речника в практически сценарии. Придобиването на речник се подкрепя от мултимедийни ресурси, позволяващи на учениците да взаимодействат с езика визуално и звуково.

- **Социокултурни елементи:** Австрийските езикови учебни програми поставят значителен акцент върху социокултурната компетентност, отразявайки мултикултурния пейзаж на страната и значението на насърчаването на межкултурното разбирателство. Социокултурното обучение обхваща теми като културни норми, официално и неофициално обръщение и контекстуалните нюанси на употребата на езика. Учениците се занимават с автентични материали като местни вестници, културни филми и традиционни австрийски истории, за да разберат обществените ценности и ежедневните обичаи. Програмите за бежанци и имигранти наблягат особено на социокултурното обучение, като ги подготвят да се ориентират по-уверено в австрийската култура.

Адаптиране към нуждите на учащите

В Австрия националната образователна система включва разнообразни методи и адаптации в обучението по втори език, за да отговори на различните профили на учащите, като признава необходимостта от приобщаване и гъвкавост в едно мултикултурно и многоезично общество. Австрийските езикови програми, особено в училищата и образованието за възрастни, се стремят да създадат адаптивна учебна среда, която е съобразена с различни среди, стилове на учене и когнитивни предпочитания. Ето как се подхожда към това и някои специфични адаптации и теории, които обуславят тези практики:

Адаптиране на обучението по втори език за различни профили на учащите

- **Културен и езиков произход:** Обучението по австрийски език отчита разнообразието от произход на учащите, особено сред имигрантските и бежанските групи. В отговор на това училищата и центровете за образование за възрастни интегрират културно чувствителни материали и осигуряват място за многоезичие в класните стаи. Програми като „Deutsch als Zweitsprache“ (немски като втори език) предоставят допълнителна подкрепа на учащи с малък предишен контакт с немската или австрийската култура, използвайки достъпни езикови и контекстуални материали, които помагат за преодоляване на културните различия.

- **Подкрепа за множествените интелигентности:** Австрийските класни стаи прилагат Теорията за множествените интелигентности на Хауърд Гарднър, като адаптират езиковото обучение към различни когнитивни силни страни, като например езикова, пространствена или междуличностна интелигентност. Например:

- о Учениците, изучаващи лингвистични познания, могат да се занимават с традиционни задачи за четене и писане, като например записи в дневник или упражнения за творческо писане.

- о Учениците с визуално-пространствено мислене се възползват от илюстрирани ресурси, като например ментални карти или видео материали, за да контекстуализират речника и граматиката визуално.

- о Учениците, които се занимават с междуличностни взаимодействия, участват в групова работа и съвместни проекти, които са в основата на комуникативните и ориентирани към действие подходи в Австрия.

- о Кинестетичните учащи се получават подкрепа чрез ролеви игри, симулации и дейности, базирани на движение, които подобряват запаметяването на езика чрез въплътена практика.

- **Индивидуализирани учебни планове (ИУП):** Австрийските образователни институции, особено в областта на професионалното обучение, все по-често прилагат ИУП, за да отговорят на нуждите на учащи с различен образователен произход. ИУП позволяват на преподавателите да определят персонализирани цели и да адаптират стратегии за преподаване за ученици, които може да се нуждаят от допълнителна подкрепа или диференцирано обучение. В образованието за възрастни ИУП са стандартна функция в програмите за бежанци или лица с ограничено формално образование, като гарантират, че тези учащи напредват с темпо, подходящо за началните им умения.

Образователни теории и адаптации, специфични за отделните страни

- **Конструктивистки подходи:** Австрийската образователна система се основава на конструктивистки теории, където ученето се разглежда като процес на изграждане на смисъл въз основа на индивидуалния опит. В езиковите часове това се превръща в дейности, базирани на проекти и преживяване, които позволяват на

учениците да свържат нови езикови знания със съществуващите си културни или езикови рамки. Този подход е полезен за ученици от различен произход, тъй като цени техните уникални перспективи и предварителни знания.

- Адаптации, специфични за страната: Австрия е внедрила целенасочени адаптации, за да отговори на специфичните нужди на своите изучаващи езици:

- о Образователни стандарти и образование, основано на компетенции: Австрийските „образователни стандарти“ (Bildungsstandards) предоставят критерии за компетентност, които позволяват гъвкавост в методите на преподаване. Преподавателите по езици могат да адаптират уроците си въз основа на темпото на учащия, като се фокусират върху овладяването на специфични компетенции, вместо да се придържат стриктно към единна учебна програма. Този подход е от съществено значение в многоезичните класни стаи, където учениците може да са на различни етапи от усвояването на езика.

- о Интегрирано обучение по съдържание и език (CLIL): Австрия е поддръжник на CLIL, който интегрира езиковото обучение с учебното съдържание, особено в часовете по английски и немски език. За ученици, които могат да се отличат в неезикови предмети като природни науки или история, този метод им позволява да научат целевия език чрез съдържание, което ги интересува. CLIL е особено ефективен за напреднали учащи или такива със силни когнитивни умения, но ограничено езиково познаване.

- о Инициативи за межкултурно образование: В отговор на многообразното население на Австрия, учебната програма включва межкултурни елементи за насърчаване на емпатията, осъзнаването и приемането. Програмите често включват автентични културни материали и дискусии, които разглеждат стереотипите и насърчават учащите да разсъждават върху собствените си културни предположения, създавайки среда за изучаване на езици, която цени мултикултурните перспективи.

Тези подходи и адаптации позволяват на образователната система на Австрия да се съобрази с различни профили на учащите и да осигури приобщаващо езиково обучение. Чрез интегриране на теории за множествената интелигентност, конструктивизъм и межкултурна компетентност, езиковото обучение в Австрия се стреми да насърчи адаптивна, ангажираща и уважителна среда за всички учащи.

Културен и социален контекст

В Австрия социокултурните знания са дълбоко вкоренени в езиковото обучение, като се признава, че изучаването на езици е тясно свързано с разбирането на местните обичаи, норми и стилове на общуване. Австрийските езикови програми, особено за немски като втори език, интегрират социокултурни елементи в различни контексти – училища, професионално обучение и образование за възрастни – с цел насърчаване както на езиковата компетентност, така и на културното разбирателство.

Интегриране на социокултурни знания в езиковото обучение

- Контекстуализирано изучаване на езици: Австрийските езикови програми наблягат на реални контексти и ситуации, в които учащите е вероятно да използват немски език. Например, уроците могат да обхващат често срещани сценарии като посещение на публични събития, разбиране на местната бюрокрация, пазаруване и ориентиране в здравни заведения. Езикът се преподава успоредно със съответните социокултурни сигнали, помагайки на учащите се да разберат не само как да общуват, но и как да действат по подходящ начин в австрийските социални рамки.
- Използване на автентични материали: Австрийските програми често използват материали, които представят автентични аспекти от ежедневието в Австрия, включително местни новинарски статии, съобщения за обществени услуги и записи от радио или телевизия. Този подход на потапяне предоставя на учащите се реалистичен поглед върху австрийската култура, текущи събития и ценности, насърчавайки по-дълбоко разбиране на обществените норми и типичния ритъм на използване на езика.
- Опитно и общностно обучение: Езиковите курсове в Австрия понякога включват културни излети и взаимодействия с местната общност. В професионалните и интеграционни програми обучаемите могат да посещават местни институции, да участват в обществени проекти или да провеждат интервюта, което им позволява да практикуват езика, докато пряко наблюдават социалните конвенции. Този практически контакт засилва езиковите умения и подобрява културните познания.

Предизвикателства и най-добри практики

Австрия е изправена пред уникални предизвикателства в преподаването на немски като втори език, особено поради разнообразното си население, регионалните диалекти и практическите нужди на широк спектър от профили на учащите се, от ученици и бежанци до студенти и специалисти по професионално образование. Австрийската образователна система е разработила няколко най-добри практики и стратегии за ефективно справяне с тези предизвикателства.

Уникални предизвикателства при преподаването на немски като втори език

- Разнообразен произход на учащите: Имигрантското и бежанското население в Австрия включва хора с различно ниво на образование, езиков произход и грамотност на родните им езици. Някои учащи имат ограничен или никакъв опит с официалното образование, докато други може да са грамотни на нелатинска азбука, което прави прехода към немски език особено труден.
- Регионални диалекти и варианти на немския език: Австрийският немски език включва уникални изрази, регионални диалекти и речник, които се различават от „Hochdeutsch“ (стандартен немски). Въпреки че учащите могат да бъдат обучавани на стандартен немски в класните стаи, те често се сблъскват с диалект в ежедневните си взаимодействия, което може да бъде объркващо и да възпрепятства плавното говорене.

- **Практически езикови потребности за заетост и интеграция:** Много учаци в Австрия се нуждаят от незабавни езикови умения за работната сила и ежедневието. За бежанците, имигрантите и студентите в професионалните училища функционалната езикова компетентност е от съществено значение за достъпа до работа и ориентирането в обществените услуги. Това създава натиск за предоставяне на езикови програми, които балансират фундаменталното обучение с практическото, ориентирано към работата езиково обучение.

- **Интегриране на социокултурни знания:** За да се помогне на новодошлите да се интегрират успешно, езиковото обучение в Австрия трябва да включва социокултурни елементи, които могат да бъдат сложни и нюансирани. Учениците трябва да разбират не само езика, но и обществените норми, очаквания и стилове на комуникация, които са ключови за успешната интеграция.

Най-добри практики и стратегии за справяне с предизвикателствата

Австрия е внедрила няколко успешни стратегии за преодоляване на тези предизвикателства, много от които включват персонализирани подходи, гъвкави учебни програми и участие на общността:

- **Гъвкави и целенасочени езикови програми:** Австрия предлага разнообразни езикови програми, базирани на нуждите на учащите. Например, има специализирани програми по немски език за деца в училищна възраст, професионално обучение за възрастни и интеграционни курсове за бежанци и имигранти. Чрез адаптиране на програмите към специфичните нужди, Австрия може по-добре да отговори на практическите и ситуационни изисквания на всяка група.

- **Интегрирано обучение по съдържание и език (CLIL):** CLIL се е превърнал в популярен метод в австрийското професионално образование и някои средни училища, където изучаването на езици се комбинира с съдържание от други предмети. Например, учениците от професионалните училища могат да изучават немски език чрез специфичен за работата език, свързан с професиите или занаятите, което им позволява да придобият езикови умения, пряко приложими в тяхната област.

- **Партньорства между общността и работното място:** Австрия е внедрила програми, които включват местни работодатели, социални служби и обществени центрове. В професионалните програми учащите често придобиват практически езиков опит чрез стажове, наблюдение на работното място или общественополезен труд. Тези практически преживявания позволяват на учащите се да практикуват немски език в реални условия, като затвърждават обучението в класната стая с практическо приложение.

- **Интегриране на социокултурното обучение:** Признавайки, че усвояването на език и културното разбиране са взаимосвързани, езиковите програми на Австрия често включват социокултурни компоненти. Тези компоненти обхващат австрийските норми,

ценности и обичаи, помагайки на учащите се да се ориентират както в езиковите, така и в културните очаквания. Например, програмите „Deutsch als Zweitsprache“ (немски като втори език) за имигранти често включват модули по австрийско гражданско образование, социални услуги и етикет на общуването.

- Използване на дигитални и мултимедийни ресурси: Австрийските езикови програми все по-често използват дигитални инструменти и мултимедия, за да отговорят на разнообразните учебни потребности. Платформи с видеоклипове, интерактивни упражнения и езикови игри ангажират учащи от различен произход и нива на грамотност, което прави изучаването на езици по-достъпно. Дигиталните ресурси помагат и за достигане до тези в селските райони, които може да имат ограничен достъп до присъствени занятия.

- Фокус върху основните умения за грамотност за неграмотни учащи: За учащи, които нямат основни умения за грамотност, Австрия е разработила програми, които започват с основи на четенето и писането. Тези програми са структурирани така, че да отговорят на нуждите на учащите там, където се намират, с акцент върху развиването на грамотност, наред с усвояването на езика.

- Обучение на учители и професионално развитие: Австрийските учители са обучени да работят в разнообразни класни стаи с ученици от различен езиков и културен произход. Много учители получават специализирано обучение за преподаване на немски като втори език, което включва методологии за работа в класни стаи със смесени способности и използване на диференцирано обучение. Програмите за професионално развитие се фокусират и върху интегрирането на социокултурната компетентност, като подготвят учителите да се справят по-ефективно с разнообразните нужди на учащите.

Оценка и мониторинг

В Австрия оценяването на резултатите от обучението по втори език е съобразено с CEFR (Обща европейска езикова рамка) и се използва комбинация от стандартизирани оценки и формиращи оценки за наблюдение на напредъка на учащия. Прилагат се различни инструменти и методи въз основа на контекста на учащия, независимо дали е ученик в училищната система, възрастен в интеграционни програми или специалист в професионално обучение.

Оценка на резултатите от обучението по втори език

- Критерии за компетентност, съответстващи на CEFR: Австрийската национална образователна система използва нивата по CEFR (A1 до C2) като стандарт за оценка на езиковите умения, като за всяко ниво са определени критерии. До края на задължителното училищно образование учениците обикновено се стремят към поне ниво B1 на владеене на втория си език (напр. английски или немски като втори език). За възрастните учащи се целевото ниво може да варира в зависимост от програмата и нейната цел (напр. A1 за основна интеграция или B2 за професионална компетентност).

- **Формиращи оценки:** Учителите провеждат текущи оценки, за да преценят напредъка на учениците в класната стая. Те могат да включват устни презентации, ролеви упражнения, писмени задачи и тестове за разбиране. Формиращите оценки позволяват на учителите да адаптират обучението въз основа на индивидуалните нужди, предоставяйки целенасочена подкрепа на учащите, които може да имат затруднения със специфични умения или културни познания.
- **Обобщаващи оценки:** В училищата се използват обобщаващи оценки, като например семестриални изпити или изпити в края на годината, за измерване на общата езикова компетентност. За по-малките ученици оценките могат да се фокусират върху основни комуникативни умения, докато напредналите ученици се оценяват по способността им да участват в по-сложни диалози, да разбират нюансирани текстове и да изразяват подробни идеи писмено.

1.5. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Румъния

Владеенето на нероден език, наред с майчиния, е една от осемте ключови компетенции, препоръчани от Европейската комисия и Европейския парламент. Те насърчават правителствата на държавите-членки на ЕС да включат преподаването и ученето му в стратегиите за учене през целия живот. Все по-често специализираната литература подчертава значението на последователното изучаване и използване на нероден език заедно с майчиния език. На практика класовете, преподавани на езиците на националните малцинства, често се сблъскват с трудности в комуникацията на румънски, както устно, така и писмено. Този проблем е по-изразен в селските училища, където излагането на румънски език е ограничено до училищната среда. Следователно тези трудности произтичат до голяма степен от липсата на възможности за използване на езика в реални ситуации. За да се справим с това, е от съществено значение да се подобрят и усъвършенстват процедурните ресурси, използвани при преподаването на румънски в класовете по малцинствени езици.

Изучаването на румънски, официалният език, трябва да се превърне в основна цел на учебния процес, за да се улесни взаимодействието между малцинствата и мнозинството. Използването на румънски език не би трябвало да е предизвикателство, тъй като той осигурява комуникационен път и средство за достъп до важна информация за всеки в румънското общество. Владеенето на официалния език служи както за информационни, така и за инструментални цели, което прави усвояването му от съществено значение.

За да се оптимизира преподаването на румънски език в училища с класове, преподавани на малцинствени езици, е от съществено значение да се подчертаят и разгледат както приликите, така и различията. Този подход ще подобри процеса, насочен към развиване на уменията за четене и писане. Необходимо е да се адаптират

педагогическите и методологичните принципи към специфичните условия на преподаване на румънски като нероден език. Също така е изключително важно учителите съзнателно и целенасочено да използват ангажиращи, съвременни ресурси, съобразени с ежедневиите интереси, със завладяващо и мотивиращо съдържание, което подкрепя изучаването на румънски. Учителите в класове, преподавани на малцинствени езици, трябва непрекъснато да се стремят да направят учебния процес по-ефективен. Този контекст също така подчертава тяхната нужда и желание да подобрят собствените си преподавателски практики и да подобрят представянето на учениците в началното училище. Следователно е наложително да се търсят и прилагат най-ефективните и привлекателни методи.

В румънската образователна система преподаването на румънски език в училища с класове на малцинствени езици е известно като RLS (*româna ca limbă străină*) или RLNM (*româna ca limbă nematernă*) и започва в подготвителен клас; целта му е развитието на комуникативна компетентност за нива от A1 до B2 съгласно CEFR (Обща европейска езикова рамка). Ключовите документи са училищните програми по предмета „Комуникация на румънски език“ за ученици, които учат на майчиния си език (подготвителен клас, първи клас, втори клас), одобрени с Министерска заповед № 3418/19.03.2013 г., приложение № 2, както и училищната програма по предмета „Румънски език и литература“ за ученици, които учат на майчиния си език (трети и четвърти клас), публикувана като приложение № 2 към Министерска заповед на министъра на националното образование № 5003/02.12.2014 г. За средното образование действащите програми RLNM са предвидените в Заповед № 3393 от 28 февруари 2017 г. За гимназиално ниво програмите за изучаване на румънски език като нероден език (RLNM) са одобрени с OMEN 5.153/2021 и 3908/2023.

Основната цел на изучаването на всеки език е да се развият умения за устна и писмена комуникация на целевия език. Следователно е очевидно, че основният принцип в методиката за преподаване на румънски като втори език (RLS) / румънски като немайчин език (RLNM) е бил да се подходи към него от комуникативно-функционална гледна точка.

Процесът на обучение има за цел да развие основни езикови умения, започвайки с комуникативни функции - използване на езика в различни комуникационни ситуации за нива A1, A2, B1 и B2. Твърденията за всяко ниво отразяват нарастващата езикова сложност с напредването на обучението. Следващата стъпка се фокусира върху елементите на комуникационната конструкция, като се обръща внимание на езиковите инструменти, необходими за постигане на комуникативни функции. Граматическите класове са представени традиционно, а предоставените примери илюстрират използването им в контекст. Третата стъпка включва разглеждане на основни лексикални елементи за комуникация, според критерии като честота, полезност, продуктивност или производна способност на думата. Впоследствие се преминава към средствата за изразяване на обстоятелства, без да се прави граматическа класификация на тях, след

което към изграждането на различни видове твърдения и средствата за осигуряване на съгласуваност и кохезия в говоримия текст.

CEFR осигурява последователни езикови стандарти за образование, заетост и международна мобилност. В Румъния CEFR се използва широко в преподаването на втори език в училища, университети и частни институции:

1. Интеграция на учебната програма: Нивата на CEFR насочват изучаването на чужди езици в училищата, като се очаква учениците да постигнат:

- o A1 в началното училище.
- o A2-B1 в прогимназията.
- o B2-C1 в горния курс на средното образование. Университетите използват и CEFR за езикови курсове и изпити.

Очакваните комуникативни компетенции на всяко ниво са следните:

A1 (начинаещ)

- слушане/говорене: разбиране и използване на прости фрази за основни нужди.
- четене/писане: разпознаване на познати думи; записване на основна информация (напр. имена, адреси).

A2 (елементарно)

- слушане/говорене: справяне с кратки разговори по ежедневни теми.
- четене/писане: разбиране на кратки текстове; писане на прости съобщения (напр. бележка или имейл).

B1 (средно ниво)

- слушане/говорене: разбиране на основни моменти в познати контексти; обсъждане на преживявания и мнения.
- четене/писане: разбиране на прости текстове; писане на свързан текст по познати теми.

B2 (горен среден)

- слушане/говорене: разбиране на по-дълга реч; водене на свободен разговор по редица теми.
- четене/писане: четене на сложни текстове; писане на ясни, подробни доклади или есета.

C1 (напреднал)

- слушане/говорене: разбиране на имплицитни значения; говорене свободно за академични/професионални цели.

- четене/писане: анализирани на сложни текстове; писане на структурирани, подробни есета по комплексни теми.

C2 (на отлично ниво)

- слушане/говорене: разбирам почти всичко; изразявам идеите си точно и спонтанно.

- четене/писане: четене и писане на практически всякакъв текст, включително специализирано или абстрактно съдържание.

Всяко ниво представлява стъпка напред в сложността и плавността на езика, от основна комуникация на ниво A1 до почти носител на езика владеене на ниво C2.

2. Оценяване: националните изпити (напр. Bacalaureat) и сертификатите като Cambridge или DELF са базирани на CEFR за оценка на езиковите умения (говорене, слушане, четене, писане).

3. Обучение на учителите: учителите използват методи, съобразени с CEFR, като се фокусират върху комуникативното и ориентираното към задачи обучение.

4. Заетост и мобилност: Сертификатите по CEFR са важни за работни места и международни програми (Erasmus+).

5. Фокус: Английският език е силно приоритетен, наред с френския, немския и испанския, което отразява връзките на Румъния с ЕС.

Сериозно предизвикателство, срещано при преподаването на румънски като чужд/нероден език, е фонетичната част на езика, която може да създаде трудности за тези, за които румънският не е роден език.

Ето разбивка на фонематичния състав на румънския език:

Гласни

Румънският език има 7 гласни фонем:

1. /a/ – като в "casă" (къща)
 - o Отворена предна незакръглена гласна, подобна на "a" в "father" на английски.
2. /e/ – като във "fel" (начин)
 - o Незакръглена гласна от близкото средно положение в предния ред, подобна на "e" в "bet".
3. /i/ – като в „mîre“ (младоженец)
 - o Затворена предна незакръглена гласна, като „ee“ в „see“.
4. /o/ – като в "copil" (дете)
 - o Закръглена гласна от близката среда на гърба, подобна на „o“ в „more“.

5. /u/ – както в "muncă" (работа)
 - o Затворена закръглена гласна, подобна на „oo“ в „moon“.
6. /ă/ – като в "măr" (ябълка)
 - o Централна гласна, наричана още „шва“, подобна на „a“ в „диван“.
7. /î/ или /â/ – както в "împărat" (император) или "frână" (спирачка)
 - o Уникален звук в румънския език, близка централна незакръглена гласна, подобна на руската „ы“. Това е един от по-трудните звуци за чуждестранните учаци, поради липсата му в много други езици.

Съгласни

Румънският език има 20 съгласни фонем, много от които са общи за други романски езици. Някои специфични звуци обаче може да са непознати за хора, за които езикът не е роден.

Взривни съгласни

- /p/ – като в „потупване“ (легло)
- /b/ – като в „кифла“ (добър)
- /t/ – като във „timp“ (време)
- /d/ – като в „осмелявам се“ (давам)
- /k/ – като в „carte“ (книга)
- /g/ – като в „greu“ (труден)

Фрикативни съгласни

- /f/ – като в "fată" (момиче)
- /v/ – като "vasă" (крава)
- /s/ – като в "soare" (слънце)
- /z/ – като в „zbor“ (полет)
- /ʃ/ (звук ш) – като в „școală“ (училище), подобно на „ш“ в „обувка“
- /ʒ/ (звук zh) – като в „joc“ (игра), подобно на „s“ в „мярка“
- /h/ – като в "hartă" (карта)

Африкати

- /tʃ/ – като в „serc“ (кръг), подобно на „ch“ в „църква“.
- /dʒ/ – като в „geam“ (прозорец), подобно на „j“ в „съдия“.

Носните

- /m/ – като в „кобила“ (голяма)
- /n/ – като в „nume“ (име)
- /ŋ/ – както в „bancă“ (банка), когато „n“ предхожда „c“ или „g“.

Течности

- /l/ – като в „lumina“ (светлина)
- /r/ – като в „rochie“ (рокля), често навита или извита като в испански или италиански.

Полугласни / Плъзгащи се звуци

- /j/ – като в „iar“ (отново), подобно на „y“ в „yes“.
- /w/ – като в „ouă“ (яйца), подобно на английското „w“.

Дифтонги

Румънският език има няколко дифтонга, които са комбинации от два гласни звука в рамките на една и съща сричка:

1. /ɛa/ – като в „bea“ (той/тя пие)
2. /ɔa/ – като в "noapte" (нощ)
3. /ia/ – като "viață" (живот)
4. /iu/ – както в „știu“ (знам)

Стрес и интонация

- Ударението в румънските думи може да падне върху различни срички и няма фиксиран модел, както е в някои езици (напр. предпоследната сричка в испанския). Учениците трябва да запомнят моделите на ударение за всяка дума.

- Интонацията е относително неутрална в сравнение с тоналните езици, но ритъмът на румънската реч е донякъде мелодичен, наподобяващ италиански и други романски езици.

Често срещани предизвикателства при произношението при чуждестранни ученици

1. /î/ и /â/: Те са уникални за румънския език и изискват практика, тъй като не съществуват в повечето други европейски езици.
2. Трилирац /r/: Трилирацията или търкалящ се „r“ може да е труден за учащи, чиито майчини езици нямат тази функция (напр. англоговорящи).
3. Дифтонги и полугласни: Някои учащи се затрудняват да ги произнасят гладко, особено в бърза последователност (напр. „ouă“ или „ia“).

Преподаването на румънски като нероден език съчетава комуникативни и ориентирани към действие подходи, за да се осигури практическо използване на езика. Комуникативните задачи развиват плавност, докато ориентирани към действие задачи се фокусират върху използването на румънски за практически цели в реалния свят. Основните използвани методи са:

- Комуникативно езиково обучение (КЕП): фокусира се върху комуникацията чрез ролеви игри и разговори, интегрирайки граматиката в контекст.
- Подход, ориентиран към действието: обучаемите изпълняват задачи от реалния живот (напр. навигиране в обществени услуги), използвайки румънски език за постигане на цели.
- Преподаване на езици, базирано на задачи (TBLT): задачи като решаване на проблеми имитират предизвикателства от реалния свят, балансирайки употребата на език с изпълнението на действия.
- Граматика-Превод: осигурява граматическа основа, подкрепяйки комуникативните умения.
- Директен метод: потапя учащите в румънски език, като набляга на говоренето и слушането без превод.
- Аудиолингвистичен метод: използва повторения и упражнения за изграждане на плавност в произношението и структурата.

Учебната програма „Румънски като нероден език“ (RLNM) балансира граматиката и лексиката със социокултурни елементи, осигурявайки практическо използване на езика в смислени контексти. Граматиката се преподава постепенно, като понятията са вградени в реални житейски контексти. Учениците практикуват чрез упражнения и комуникативни задачи. Речникът е организиран по теми (напр. семейство, пътуване), въвежда се в практически контекст и се подсилва с повторения и мултимедия. Социокултурните елементи на румънската култура, обичаи и социални норми са интегрирани в уроците, за да се преподава както езиково, така и културно разбиране, с акцент върху формалния спрямо неформалния език и регионалните вариации.

Националната образователна система на Румъния адаптира обучението по втори език към разнообразните профили на учащите, за да осигури приобщаване и да увеличи максимално усвояването на езика за широк кръг от учащи. Диференцираното обучение означава, че уроците са съобразени с различни нива на владеене на езика и темпове на учене, като се използват персонализирани задачи за различни среди. Разнообразните методи на преподаване (визуални, слухови, кинестетични) ангажират различни типове учащи въз основа на техния тип интелигентност, включително мултимедийни инструменти и интерактивни дейности. Някои двуезични и потапящи програми

предлагат специализирани програми за напреднали учащи или такива с различен езиков произход, като двуезични училища или курсове по румънски като втори език. Всички програми интегрират културно съдържание и контекст, за да направят обучението подходящо за ученици с различен произход.

Образователната система на Румъния включва както общи образователни теории, така и специфични за страната адаптации, за да се съобрази с различните стилове на учене в обучението по втори език:

1. Теория за множествената интелигентност (Хауърд Гарднър): Училищата прилагат тази теория, като използват комбинация от визуални, слухови и кинестетични дейности. Например, уроците по езици включват музика, разказване на истории, ролеви игри и практически дейности, за да се насочи вниманието към различните силни страни на учащите.

2. Конструктивистка теория (Пиаже, Виготски): Учениците изграждат знания чрез социално взаимодействие и активно участие. Румъния набляга на съвместното обучение (групова работа, дискусии между връстници) и езиковите задачи от реалния живот, като се съобразява с комуникативните и базирани на задачи подходи.

3. Адаптации, специфични за страната: Образователната система съобразява обучението с местните нужди, особено в мултикултурни райони (напр. унгарски, ромски общности), като предлага двуезични програми или курсове за езикова подкрепа, които отразяват регионалното и културното многообразие. Националната учебна програма предлага гъвкавост. Учителите могат да адаптират уроците си, за да отговорят на нуждите на учениците, като например променяща се скорост на обучение, предлагане на допълнителни материали или интегриране на културни теми, които резонират с учащи от различен произход.

4. Скелиране и диференциация: Учителите използват техники за скелиране, за да разделят задачите на управляеми части за различните нива на умения. Диференциацията гарантира, че учащите с различни способности и стилове на учене могат да имат ефективен достъп до езиково обучение.

В Румъния преподаването на румънски като нероден език (RLNM) включва социокултурни знания, за да задълбочи разбирането на учениците както за езика, така и за тяхната идентичност. Един от начините за постигане на това е чрез включването на културно съдържание в учебната програма. Набляга се на румънската литература, фолклор и история, което позволява на учениците да свържат езика с националната идентичност, като изучават произведенията на видни автори като Михай Еминеску и Йон Крянгъ.

Уроците отразяват и ежедневието в Румъния, включвайки реални преживявания като ежедневни разговори, медии и традиционни обичаи, за да направят езика по-разбираем и практичен.

Социокултурното разнообразие е друг важен фокус. Учителите запознават учениците с регионалните диалекти и културното многообразие на етническите малцинства, като унгарци и роми, за да подчертаят езиковото и културно богатство в страната.

Критичното мислене се насърчава чрез дискусии за ролята на езика във формирането на румънската идентичност, въздействието на глобализацията и еволюцията на езика след присъединяването на Румъния към Европейския съюз.

Подходът на преподаване е ориентиран към студентите, включващ проекти и лични размисли върху румънските традиции и културен опит. Това помага на студентите да изградят по-силни връзки със своето наследство.

Освен това, технологиите играят роля в подкрепа на обучението по румънски език и култура. Онлайн ресурсите предоставят на учениците достъп до румънски културни материали и виртуални общности, като по този начин подобряват разбирането им както за езика, така и за културата.

За изучаващите румънски като нероден език (RLNM), които не са роден език, се набляга на няколко културни елемента, за да им се помогне да разберат по-добре местните обичаи и стилове на общуване. Един важен аспект е изучаването на местни изрази и пословици. Тези често срещани румънски фрази и идиоматични изрази отразяват ключови културни ценности и стилове на общуване, предоставяйки представа за това как хората взаимодействат.

Традиционните обичаи също играят важна роля в изучаването на езици. Празници като Марцишор, Великден и различни румънски народни традиции помагат на учащите да се свържат с важни културни практики и да разберат тяхното значение в румънското общество.

Разбирането на учтивостта и уважението е друг критичен елемент. Румънските социални норми поставят силен акцент върху учтивостта, включително официалното обръщение към хората или използването на подходящи титли. Познаването на тези норми е от съществено значение за разбирането на социалната комуникация в различни контексти.

Освен това се въвеждат народни приказки и исторически контекст, за да се задълбочи разбирането на учащите за румънската култура. Румънският фолклор, митове и ключови исторически събития осигуряват по-богат фон на езика, помагайки на учащите да оценят културните и комуникативни нюанси.

Тези културни елементи осигуряват на изучаващите втори език социокултурния контекст, необходим за осъществяване на смислени взаимодействия в Румъния.

Румъния е изправена пред няколко уникални предизвикателства, когато става въпрос за преподаване на румънски като втори език (RSL), особено на имигранти, етнически малцинства и чуждестранни студенти. Едно от основните предизвикателства

е езиковото разнообразие на страната. Със значителни етнически малцинствени групи като унгарци, роми и германци, много от които говорят родните си езици у дома, преподаването на румънски в толкова разнообразна езикова среда изисква специализирани подходи, съобразени с различните езикови среди.

Друго предизвикателство е ограничената наличност на ресурси. Има недостиг на специализирани учебни материали и обучени преподаватели за румънски като втори език, особено извън големите градове. Тази липса на ресурси може да възпрепятства достъпа до висококачествено обучение за много учаци.

Културната адаптация също създава трудности за учащите. Те може да се затруднят да разберат местните обичаи, идиоматичните изрази и културните препратки, които са вградени в румънския език, което затруднява ежедневната комуникация.

Наличието на регионални диалекти и вариации в произношението в Румъния добавя още едно ниво на сложност за изучаващите втори език. Въпреки че обикновено се преподава стандартен румънски, излагането на тези регионални различия може да създаде объркване.

И накрая, мотивацията и интеграцията представляват значителни предизвикателства, особено за учащите от малцинствените общности. В някои случаи културни или икономически фактори могат да намалят мотивацията за изучаване на румънски език, което може да възпрепятства както усвояването на езика, така и социалната интеграция.

За да се справят с предизвикателствата, свързани с преподаването на румънски като втори език (RSL), са разработени няколко ефективни стратегии и най-добри практики. Един от подходите е контекстуализираното обучение, което интегрира местната култура, традиции и реални житейски ситуации в езиковите уроци. Чрез използване на практически сценарии като пазаруване, навигация в обществен транспорт и социални взаимодействия, учителите помагат на учащите се да се свържат с румънското общество и да използват езика в смислени контексти.

В региони със значително етническо малцинствено население, като унгарци и роми, са въведени двуезични образователни програми. Тези програми постепенно превеждат учениците от родния им език на румънски, което улеснява по-плавната езикова и културна интеграция.

Друга ключова стратегия включва използването на персонализирани материали и дигитални ресурси. Разработването на персонализирани учебни материали, като например учебници и онлайн платформи, подходящи за различни нива на владеене, се оказва изключително ефективно. Освен това, дигиталните инструменти, включително мобилни приложения и платформи за изучаване на езици, предоставят гъвкави и интерактивни начини за учащите да се ангажират с румънски език.

Програмите за обучение на учители играят ключова роля за подобряване на образованието по роден език (RSL). Тези програми се фокусират върху педагогиката, межкултурната комуникация и разбирането на разнообразните нужди на учащите, като предоставят на преподавателите умения за управление на многоезични класни стаи и адаптиране на методите им на преподаване към различни езикови среди.

Поглъщащата учебна среда също допринася за успешното усвояване на езика. Чрез културни дейности, медии на румънски език и взаимодействия с носители на езика, учащите се запознават с езика в ежедневни ситуации, което насърчава по-бързото учене. Програми, които свързват учащите се с румънски семейства или насърчават участието в обществени събития, позволяват практическо използване на езика и по-дълбока културна асимиляция.

Подкрепата от правителството и неправителствените организации е друг важен фактор за насърчаване на изучаването на RSL. Румънското правителство, заедно с различни неправителствени организации, е внедрило програми за интеграция на имигранти и малцинствени групи. Тези програми съчетават изучаването на езици с културна ориентация, помагайки на учащите се да се чувстват по-включени в румънското общество. Често тези инициативи предлагат безплатни езикови курсове, както и подкрепа за заетост и достъп до социални услуги.

Заедно тези стратегии ефективно се справят с езиковите, културните и ресурсните предизвикателства при преподаването на румънски като втори език, като в крайна сметка насърчават по-успешно учене и интеграция.

В Румъния се използват специфични инструменти и оценки за проследяване на напредъка на учащите се, изучаващи румънски като втори език (RSL). Те са предназначени да оценят основни езикови умения като говорене, слушане, четене и писане. Един от ключовите използвани инструменти е диагностичното тестване, което помага да се определи първоначалното ниво на владене на езика на учащия в началото на курса. Въз основа на тези резултати учителите могат да коригират обучението си, за да се съсредоточат върху областите, в които учащите се нуждаят от най-голямо подобрене.

Формиращите оценки са друг важен аспект на езиковото наблюдение, включващ редовни викторини и кратки тестове, за да се оцени разбирането на учащите по граматика, лексика и основни комуникативни умения. Освен това, наблюденията в класната стая позволяват на учителите да оценят уменията на учениците за говорене и слушане в по-естествена обстановка, като например групови дейности или дискусии.

Оценяванията, базирани на портфолио, също се използват широко, при които учащите съставят различни произведения, включително есета, творческо писане, диалогични практики и записи на устни презентации. Това портфолио предоставя подробен отчет за техния напредък във времето, помагайки на учителите да оценят дългосрочното подобрене.

Стандартизирани тестове се прилагат във формални образователни среди, за да се оцени общата владееност на различни етапи. Например, учениците могат да полагат национални оценки, съответстващи на Общата европейска езикова рамка (CEFR), особено тези от имигрантски или малцинствен произход. Европейският консорциум за сертификат за познания по съвременни езици (ECL) е друга призната оценка, съответстваща на стандартите на CEFR (A1-C2), използвана за измерване на владеенето на румънски като втори език.

Препоръчват се и инструменти за самооценка, при които учащите разсъждават върху своите способности чрез твърденията „Мога да го направя“ на CEFR. Тези инструменти помагат на учащите да си поставят лични езикови цели и да оценяват напредъка си в слушането, четенето, писането и говоренето.

Интервютата за оценка на устната компетентност (ОП) играят важна роля в оценката на комуникативната компетентност. Чрез разговори в реално време, формални или неформални, учителите могат да оценят плавността на говорене, произношението, използването на речника и способността на учащия да отговаря на различни комуникативни задачи.

С възхода на дигиталните платформи, компютърно-базираните инструменти също се използват често. Приложения за изучаване на езици, като Duolingo или Babbel, предоставят интерактивни начини за оценка на граматиката и речника, а някои включват функции, които проследяват напредъка както на учащите, така и на учителите. Освен това, онлайн платформите за тестване предлагат автоматизирано оценяване на упражненията по граматика, слушане и четене, предоставяйки незабавна обратна връзка.

Обобщаващите оценки, провеждани в края на курс или семестър, оценяват цялостното владеене на румънския език от учащите се чрез заключителни изпити или цялостни проекти. Тези оценки, заедно с другите споменати инструменти, позволяват на учителите и учащите се да наблюдават езиковото развитие, да определят областите за подобрене и да осигурят постоянен напредък в усвояването на румънски като втори език.

Резултатите от изучаването на румънски като втори език (RSL) се оценяват чрез комбинация от формални оценки, оценки в клас и стандартизирани изпити. Един от основните методи за оценка е оценката в клас, която включва формиращи оценки. Учителите редовно използват тестове, викторини и устни изпити, за да наблюдават напредъка на учениците в езиковите умения, като четене, писане, говорене и слушане. Тази непрекъсната оценка помага за идентифициране на области, нуждаещи се от подобрене, и предоставя ценна обратна връзка. Освен това, проекти и презентации, независимо дали са индивидуални или групови, дават възможност на учителите да оценят практическата употреба на езика. Чрез ролеви игри и презентации се оценява способността на учениците да общуват в реални сценарии.

Стандартизираното тестване е друг ключов метод за учащите, записани във формални образователни програми. Румънското министерство на образованието администрира тези изпити на различни етапи от обучението, оценявайки владенето на основни езикови области, включително разбиране и изразяване. Тези тестове са предназначени да оценят както комуникативната компетентност, така и граматическите знания. Например, Националното оценяване, провеждано в края на 8-ми клас, и изпитът за завършване на средно образование, оценяват уменията по румънски език на различни нива.

За хора, за които езикът не е роден, включително чуждестранни студенти и имигранти, се предлагат специфични сертификати за владене на езика. Тестове като Европейския консорциум за сертификат за постижения в съвременни езици (ECL) или вътрешни изпити, предлагани от езикови училища и университети, се използват за оценка на владенето на румънски език от учащите. Тези сертификати често са предпоставки за прием във висши учебни заведения или за работа.

Друг подход за оценяване е оценяването, базирано на портфолио, при което учащите се събират своите писмени работи, резултати от проекти и записи за устно представяне. Това портфолио предоставя цялостен поглед върху техния напредък във времето и развитието на езиковите им умения.

За имигранти и други учащи, които се стремят да се интегрират в румънското общество, оценяването се фокусира и върху показателите за владене на езика и интеграция. Учителите или оценителите оценяват колко добре учениците използват румънския език в социални ситуации, разбирането им за местните обичаи и участието им в обществени дейности.

Тези разнообразни методи за оценяване, съчетани с постоянна обратна връзка, помагат да се гарантира, че изучаващите втори език ще достигнат желаното ниво на владене на румънски език.

1.6. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Швеция

Няма специална учебна програма за деца в началното училище (на възраст 6-15 години), които са нови в Швеция и ще научат първите си основи на шведски език.

В някои случаи новопристигналите ученици могат да започнат обучението си в шведското училище в подготвителен клас. Целта на подготвителния клас е да подготви езиковите умения на учениците, така че те да могат да участват в редовното обучение с класа и групата, към които принадлежат.

Обучението в подготвителния клас няма собствена учебна програма. Цялото обучение не може да се проведе в подготвителния клас, но учениците трябва да имат

определени части от обучението си в редовния клас и обикновено това време се отделя за практически естетически предмети (изкуства, домакинство и потребителска литература, физическо възпитание, музика и др.). Впоследствие времето в подготвителния клас трябва да намалява и по този начин да се увеличава в редовния клас. Подготвителни класове обаче не се предлагат във всички училища и няма изискване за това.

В началното училище в Швеция учениците, за които шведският не е майчин език, учат по учебна програма, наречена „Шведски като втори език“, съкратено SVA.

Вместо шведски език се изучава SVA. Учебната програма по SVA не е специално разработена за начинаещи и понастоящем няма насоки за това как трябва да се провежда преподаването на ученици в началното училище (на възраст 6-15 години). Преподаването трябва да бъде съобразено с предварителните знания, предпоставките, знанията и опита на ученика.

Съществуват възможности за така нареченото приоритетно разписание. Това означава, че ако директорът, след консултация с учителите, може да реши да премахне предмети, които не се считат за еднакво приоритетни, и да ги замени с няколко учебни часа на шведски/шведски като втори език, за да даде на ученика повече време за изучаване на шведски.

Ако сте нови в Швеция на възраст 16-19 години, можете да кандидатствате за уводна езикова гимназия. Там можете да изучавате шведски език и шведското общество едновременно с изучаването на други училищни предмети за горния курс на средното образование. Планирането на образованието на ученика трябва да се основава на целите на ученика в образованието и всички ученици трябва да имат индивидуален план за учене. За новопристигналите ученици става въпрос за това да се види къде се намира ученикът в развитието на втория си език, от начинаещо до напреднало ниво, както и за продължаващото развитие на училищните предмети въз основа на възрастта, предишните знания и опит. Поради това няма специфична учебна програма по шведски език за ученици, изучаващи втори език, в рамките на езиковото въведение.

Ако искате да научите шведски като възрастен, можете да четете шведски за имигранти, SFI. Там ще се научите да говорите, четете и пишете на шведски и ще придобиете знания за шведското общество. Това е безплатно общинско образование за възрастни. То се състои от три различни учебни пътя - 1, 2 и 3, и четири различни курса - А, В, С и D. Учебен път 1 се състои от курсове А, В, С и D, учебен път 2 - от курсове В, С и D, а учебен път 3 - от курсове С и D. Различните учебни пътища са насочени към хора с различен произход, условия и цели. Учебните пътища показват кой входен курс и темп на напредък са подходящи. Студентът започва обучението си в рамките на учебния път и на курса в рамките на учебния път, който най-добре отговаря на неговите или нейните индивидуални обстоятелства. Учебен път 1 е насочен предимно към хора с много кратък образователен опит, а учебен път 3 - към тези, които са свикнали да учат.

Учебна програма по шведски като втори език в задължителното училище.

Учебният план е различен за различните възрасти. Изискванията за постигане на целите се увеличават с по-висок клас. От друга страна, броят на часовете, които учениците трябва да преподават на шведски като втори език, се намалява.

В 1-3 клас (7-9 години) учениците трябва да изучават 680 часа шведски като втори език, което означава приблизително 225 часа годишно. В 7-9 клас (13-15 години) учениците трябва да изучават само 290 часа, което означава приблизително 97 часа годишно.

Учебните програми в шведското начално училище са разделени на 3 части:

- Целта на субекта
 - Тук е описано защо се преподава предметът и какво се очаква учениците да развият чрез преподаването. Включва общи цели; какви знания, умения и способности учениците трябва да развият чрез предмета. Значение за индивида и обществото: как предметът е свързан с личностното развитие на учениците и нуждите на обществото. Централни компетенции: Например, аналитично мислене, креативност или решаване на проблеми, които предметът насърчава.
 - Целта на учебните планове служи като ръководство за учителите и предоставя основа за това как обучението трябва да се планира и осъществява. Често е свързана с изискванията за знания, които показват какво трябва да знаят учениците, за да постигнат целите на курса и/или да постигнат различни нива на оценка.
- Основно съдържание:
 - Основното съдържание описва области на знанието и елементите, които преподаването трябва да обхване. То функционира като рамка за това, което учителят трябва да обхване в преподаването, и е адаптирано към нивото на развитие на учениците. Съдържанието на основното съдържание е задължително за преподаване, но е дадена известна свобода за начина, по който се представя. Основното съдържание е адаптирано към различните етапи, срещани в шведското училище. Основното съдържание е важна част от учебната програма и е тясно свързано както с целта на предмета, така и с изискванията за знания.
- Критерии за оценка на знанията и критерии за оценяване по предмета.
 - Това показва какво е необходимо за постигане на целите по предмета и какви критерии съществуват за постигане на различните нива на оценяване. Критериите за оценка на знанията дават разбиране за това какво трябва да се оценява, а критериите за оценяване дават разбиране за това какво ниво на знания и умения се изисква за различните оценки. Критериите за оценяване се основават на основното съдържание и трябва да са свързани с целта на предмета, така че оценяването да се фокусира върху това, което е най-подходящо за целта на предмета.

Преподаването на шведски като втори език трябва да осигури на учениците предпоставките за развитие

- способността да се изразяват и общуват устно и писмено, да разпознават езиковите структури и да следват езиковите норми,
- способността за адаптиране на езика към различни цели, слушатели или читатели и контексти,
- способността за четене и анализ на художествена литература и други текстове за различни цели, и
- способността за търсене и оценяване на информация от различни източници.

Основно съдържание

1–3 клас (7-9 годишни)

Четене и писане

- Четене индивидуално и в група. Дейности и стратегии, свързани с четенето, за разбиране, декодиране и тълкуване на думи, понятия и текстове.
- Посока на четене и връзката между звуците и буквите в сравнение с други езици, които ученикът знае.
- Преразказване на части от съдържанието в различни текстове, правене на изводи за посланието на текстовете и сравняване със собствения опит.
- Писане индивидуално и в група. Стратегии за писане на думи, изречения и различни видове текстове, адаптирани към тяхната структура и езикови особености. Създаване на текстове с взаимодействие между думи и изображения, както със, така и без дигитални инструменти.
 - Основен преглед на текста.
 - Писане на ръка и използване на дигитални инструменти.
 - Езикови структури и норми. Спрегване на думите и структура на изреченията със свързващи думи, в сравнение с други езици, които ученикът познава. Основни правила за писане, включително малки и главни букви, най-често срещаните препинателни знаци и правопис на често срещани думи в текстове, подходящи и познати на учениците.
- Азбуката и азбучният ред.

Говорене, слушане и разговор

- Стратегии за слушане, разбиране и изразяване на разбиране в ситуации, в които собственият шведски език не е достатъчен, като например искане на разяснения, обяснения и използване на различни езици като ресурс.

- Структурирани разговори. Разговор за ежедневни събития и изразяване на чувства, знания и мнения. Слушане, задаване на въпроси и коментиране. Фрази, изрази и ценностни конотации на думите.
- Активно слушане и преразказване на важни части от съдържанието.
- Даване и получаване на устни инструкции.
- Устни презентации и устно разказване. Предмети, изображения, дигитални медии и инструменти и други помощни средства в подкрепа на презентациите.
- Произношение, ударение и интонация на изреченията и значението на произношението за разбиране на ученика. Шведско произношение в сравнение с други езици, които ученикът знае.

Текстове

- Художествена литература за деца от различни епохи и различни части на света. Песни, устни разкази, книжки с картинки, сборници с глави, лирична поезия, драма, приказки и митове. Текстове, илюстриращи преживяванията на хората.
- Послание, структура и съдържание на разказвателни текстове. Как може да бъде организиран един разказвателен текст с въведение, последователност от събития и заключение, и допълнен с прости описания на средата и героите. Думите и изразите в текстовете.
- Някои важни автори и илюстратори на детска литература.
- Нехудожествени текстове за деца. Описателни, обяснителни и инструктивни текстове и как може да бъде организирано тяхното съдържание.
- Устни текстове, като например детски радиопредавания и аудиозаписи.
- Текстове, които съчетават думи и изображения, както и текстове в дигитална среда за деца.

Употреба на езика

- Езикови стратегии за запомняне и учене, като например графични модели.
- Думи и понятия, които изразяват чувства, знания и мнения по разнообразен начин.
- Как думите и изказванията се възприемат от другите в зависимост от тона на гласа, езика на тялото и нюансите на думите. Употреба на езика и възможностите и рисковете от личната комуникация в дигиталните медии.
- Думи и понятия за назоваване на събития, свързани с учениците, и предмети от ежедневието на учениците. Обхватът на значенията и категоризацията на ежедневните думи в сравнение с други езици, които ученикът познава, например няколко думи на един език, съответстващи на една дума на друг език.

- Поговорки и идиоми в сравнение с други езици, които ученикът знае.
- Разлики между говоримия и писмения език. Търсене на информация и критична оценка на източниците
- Търсене на информация в книги и списания, както и в уебсайтове за деца и онлайн търсачки.
- Как подателят на текстово съобщение влияе на неговото съдържание.

4–6 клас (10-12-годишни)

Четене и писане

- Четене индивидуално и в група. Дейности и стратегии, свързани с четенето, за разбиране, декодиране и интерпретиране на думи, понятия и текстове от различни медии. Разпознаване на посланието на текстовете, както пряко, така и косвено изразено.
- Резюме на текстове.
- Правене на заключения за текстове във връзка с контексти в текста и извън него, както и със собствения читателски опит.
- Писане индивидуално и в група. Стратегии за писане на различни видове текстове, адаптирани към тяхната структура и езикови особености. Създаване на текстове с взаимодействие между думи, изображения и звуци, както със, така и без дигитални инструменти.
- Преговор на съдържанието и формата на текстове, написани индивидуално и в група. Даване и получаване на обратна връзка по текстовете.
- Писане на ръка и използване на дигитални инструменти.
- Езикови структури и норми. Спрежение на думите, структура на изреченията с главни и подчинени изречения и шведски словоред в сравнение с други езици, които ученикът познава. Свързаност на текста с помощта на свързващи думи. Правопис, пунктуация и части на речта.
- Шведски и многоезични речници и дигитални инструменти за разширяване на речника, разбиране на думи и правопис.

Говорене, слушане и разговор

- Стратегии за разбиране и изразяване на мнение, когато собственият шведски език не е достатъчен, като например искане на пояснения, перифразиране и използване на различни езици като ресурс.
- Характеристики на говоримия език, които могат да възпрепятстват разбирането: редукции, асимилации и темп на речта.
- Различни форми на структурирани разговори, като диалози и интервюта.

- Активно слушане, задаване на въпроси, изразяване на мисли и чувства, правене на изводи и аргументиране в различни диалогични ситуации и във връзка с демократичните процеси на вземане на решения. Използване на свързващи думи за сравнение, обяснение и илюстриране.

- Устни презентации и устно разказване за различни слушатели. Организация, с въведение, съдържание и заключение. Ключови думи, изображения, дигитални медии, инструменти и други помощни средства за планиране и представяне на устна презентация. Как жестовете и езикът на тялото могат да повлияят на презентацията.

- Произношение, интонация на изреченията и връзката между ударение и значение. Шведско произношение в сравнение с други езици, които ученикът знае.

- Художествена литература за деца и юноши от различни епохи, от Швеция и други части на света. Лирична поезия, драма, приказки и митове. Текстовете, които подчертават човешкото състояние и проблемите на идентичността и живота.

- Посланието, езиковите особености и структурата на разказвателните текстове. Ретроспекции, описания на средата и героите, както и диалог. Думите и изразите в текстовете.

- Някои важни писатели на детска и юношеска художествена литература и техните произведения.

- Нехудожествени текстове за деца и юноши. Описателни, обяснителни, поучителни и аргументативни текстове. Съдържание, структура, типични езикови характеристики на текстовете, както и техните думи и понятия.

- Устни текстове, като например радиопрограми за деца и юноши, и аудиозаписи.

- Текстовете, които съчетават думи, изображения и звуци, както и текстове в дигитална среда. Съдържание, структура и типични езикови характеристики на текстовете.

Употреба на езика

- Езикови стратегии за запомняне и учене, като например графични модели и ключови думи.

- Думи и понятия, които изразяват чувства, знания и мнения по разнообразен начин. Нюансите и ценностните конотации на думите и понятията.

- Думи и понятия както в ежедневието, така и в училищния език. Многозначни думи, взаимовръзката между думите, класификацията на думите в по-горен и по-нисш ред и диапазонът от значения на думите в сравнение с други езици, които ученикът познава.

- Поговорки и идиоми в сравнение с други езици, които ученикът познава. Фиксирани фрази и сравнения.
- Формален и неформален език. Разлики в употребата на езика в зависимост от слушателя или читателя, целта и контекста. Отговорно поведение при комуникация в дигитални и други медии. Търсене на информация и критична оценка на източниците
- Търсене на информация в различни медии и източници, като например в енциклопедии, чрез интервюта и в онлайн търсачки.
- Как да сравняваме източници и да оценяваме тяхната надеждност с подход, основан на критичния подход към източниците.

7–9 клас (13-15 годишни)

Четене и писане

- Четене индивидуално и в група. Дейности и стратегии, свързани с четенето, за разбиране, интерпретиране и анализ на текстове от различни медии. Разпознаване на послания, теми и мотиви в текстовете, както и тяхната цел, подател и контекст. Разпознаване на съдържание, което може да бъде пряко или косвено изразено в текста.
- Резюме на текстове.
- Анализирание на текстове във връзка с автора, времето и други текстове, както и във връзка с личния опит, референтните рамки, различни житейски проблеми и световни проблеми.
- Писане индивидуално и в група. Стратегии за писане на различни видове текстове, адаптиране към тяхната структура и езикови особености. Създаване на текстове с взаимодействие между думи, изображения и звуци.
- Организиране и редактиране на текстове с помощта на дигитални инструменти. Преразглеждане на съдържанието и формата на текстове, написани индивидуално и в група. Даване и получаване на обратна връзка по текстове.
- Езикови структури и норми. Структура на изреченията и словоред на шведски език в сравнение с други езици, които ученикът познава. Как причинно-следствените и условните връзки могат да бъдат изразени чрез различни видове подчинени изречения. Абзаци и сплотеност на текста с маркери за връзка, повторение на едни и същи или свързани понятия и редуване на позната и нова информация в текста. Пунктуация, части на речта, съгласуваност, време, род и елементи на изречението, както и правопис.
- Шведски и многоезични речници и дигитални инструменти за разширяване на речника, както и за разбиране, вариации и правопис на думи.

Говорене, слушане и разговор

- Стратегии за разбиране и изразяване на мнение, когато собственият шведски език не е достатъчен, като например перифразиране, използване на синоними и използване на различни езици като ресурс.
- Различни форми на диалог. Активно участие; изразяване на чувства, мисли и знания; слушане; задаване на въпроси; правене на изводи; и изразяване и отговаряне на аргументи. Използване на съюзи за сравняване, обосноваване, илюстриране и проблематизиране.
- Водене на дискусия и обобщаване на основните моменти от казаното.
- Устни презентации и устно разказване за различни слушатели. Адаптиране на езика, съдържанието и организацията към целта, слушателя или читателя и контекста. Сценарии за речи и различни инструменти за планиране и провеждане на устни презентации, както със, така и без дигитални технологии.
- Прозодия на шведския език и значението на произношението за разбиране на човека. Различни разновидности на говоримия шведски: диалекти и социолекти.

Текстове

- Художествена литература за юноши и възрастни от различни епохи, от Швеция и други части на света. Епични поеми, лирична поезия и драма. Текстове, които подчертават човешкото състояние и проблемите на идентичността и живота.
- Езикови особености, структура и наративна перспектива в разказвателни и поетични текстове. Образи, репрезентации, паралелно действие, ретроспекции, описания на средата и героите, както и диалог.
- Някои жанрове на художествената литература и как се различават по стил и съдържание.
- Някои важни писатели на художествена литература и техните произведения, както и историческият и културен контекст, в който са написани.
- Нехудожествени текстове за юноши и възрастни. Описателни, обяснителни, разследващи, поучителни и аргументативни текстове. Целта, съдържанието, структурата и езиковите особености на текстовете и техните думи и изрази. Комбинации от различни текстови типове.
- Устни текстове, като например радиопрограми за юноши и възрастни, и аудиозаписи.
- Текстове в дигитална среда и други текстове, които съчетават думи, изображения и звуци. Езикови и драматургични компоненти и как изразите могат да взаимодействат помежду си, например в кинематографичното разказване на истории, театралните представления и уеб текстове.

Употреба на езика

- Езикови стратегии за запомняне и учене чрез идентифициране на ключови думи, водене на бележки и използване на графични модели.
- Думи и понятия, които изразяват чувства, знания и мнения по разнообразен начин. Нюансите и ценностните конотации на думите и понятията.
- Думи и понятия както в ежедневиия, така и в училищния език. Неоднозначни думи, синоними, класификация на думите в по-горен и по-нисш ред и диапазонът от значения на думите в сравнение с други езици, които ученикът познава.
- Словообразуване, като например сложни думи и производни думи със суфикси и префикси. Фигуративен език, номинализации, фиксирани фрази и идиоматични изрази в сравнение с други езици, които ученикът познава.
- Разлики в употребата на езика в зависимост от целта, слушателя или читателя и контекста. Значението на езика за упражняване на влияние.
- Употреба на език, свобода на изразяване и неприкосновеност на личния живот както в дигиталните, така и в други медии, и в различни контексти.

Търсене на информация и критична оценка на източниците

- Търсене на информация в библиотеки и онлайн, в книги и средства за масова информация и чрез интервюта.
- Как да цитирате, посочвате и посочвате източници, включително препратки към дигитални медии.
- Как да се пресява голямо количество информация и да се оценява надеждността на източниците с подход, отчитащ критично значение на източника.

Учебна програма по шведски език като втори език в горния курс на средното образование

В горния курс на средното образование (16-19-годишни) се предлагат 3 различни нива на шведски като втори език:

- Шведски като втори език 1, който се основава на знанията, предоставени от началното училище или еквивалентното му образование.
- Шведски като втори език 2, който е базиран на курса Шведски като втори език 1.
- Шведски като втори език 3, който е базиран на курса Шведски като втори език 2.

Преподаването на шведски език като втори език в гимназиалния етап трябва да даде на учениците условия за развиване на следното:

1. Способност за комуникация устно и писмено и адаптиране на езика към темата, целта, ситуацията и получателя.

2. Способност за използване на богат речник по начин, който е релевантен на контекста.
3. Познаване на структурата на шведския език и езиковите норми, т.е. как са структурирани думите, фразите и изреченията и как те взаимодействат.
4. Способност за структуриране, цитиране, оценяване и критичен преглед на съдържанието на устния и писмения език.
5. Способност за четене и размисъл върху текстове от различен вид.
6. Способност за четене и размисъл върху художествена литература в различни форми и от различни части на света.
7. Познаване на езика и езиковите вариации, както и способност за размисъл върху употребата на езика и отношението към различната употреба на езици.
8. Способност за сравняване на шведския език със собствения майчин език и други езици, в които ученикът има умения, както и способност за размисъл върху собственото изучаване на езика.

Шведски като втори език 1, Централно съдържание

- Устни презентации и устни разкази за различни слушатели. Стратегии за разбиране и изразяване на мнение в разговори и дискусии. Участие в разговори и дискусии, където езикът, съдържанието и разположението са адаптирани към темата, целта, ситуацията и получателя и където аргументите се използват за изясняване на собствените възгледи и за отговор на аргументите на другите. Използване както на цифрови, така и на други технически инструменти за презентации в подкрепа и подобряване на устните презентации.
- Писмено представяне на текстове за комуникация и размисъл. Стратегии за писане на различни видове текстове, адаптирани към темата, целта, ситуацията и получателя. Използване на дигитални инструменти за обработка на текст, както и за реагиране и сътрудничество в текстове. Конструкция на текста, текстови модели и езикови характеристики, особено в разказвателни, описателни и аргументативни текстове. Техники за позоваване и цитиране и препратки към различни източници. Въпроси, свързани с авторското право и интегритета в дигиталното публикуване.
- Речник и структура на шведския език в различни комуникационни ситуации.
- Четене и обсъждане на текстове, използвани в ежедневието, социални ситуации, обучение и трудов живот. - Четене и обсъждане на съвременна художествена литература, написана както от жени, така и от мъже, която дава представа за различни култури, универсални теми и шведски референтни рамки.
- Езикови вариации в Швеция и в шведския език, с акцент върху това как езиковите вариации са свързани например с произход и място на пребиваване, възраст,

пол и социален произход. Нагласи към езиковите вариации. Въздействието на дигитализацията върху езика и езиковата употреба. Разлики между формалната и неформалната езикова употреба и говоримия и писмения език.

- Сравнение между шведския език и майчиния език на ученика.
- Размисъл върху изучаването на езици, с акцент върху това как устните ситуации и текстове могат да бъдат използвани за изграждане на речник и развитие на езика.

Шведски като втори език 2, Централно съдържание

- Устни, изследователски и аргументативни презентации в и пред група. Използване както на дигитални, така и на други технически инструменти за презентации в подкрепа и подобряване на устните презентации. Стратегии за разбиране и изразяване на мнение в разговори, дискусии и презентации. Участие в разговори и дискусии, където езикът, съдържанието и разположението са адаптирани към целта и получателя и където аргументите се използват за изясняване на собствените възгледи и за отговор на аргументите на другите.

- Писмено представяне на разследващи и аргументативни текстове. Стратегии за писане на различни видове текстове, адаптирани към темата, целта и получателя. Използване на дигитални инструменти за обработка на текст, както и за реагиране и сътрудничество в текстове. Конструкция на текст, текстови модели и езикови особености, особено в разследващи и аргументативни текстове. Техники за позоваване и цитиране и препратки към различни източници.

- Речник и структура на шведския език в различни комуникационни ситуации.

- -Четене и обсъждане на текстове, използвани в ежедневието, социални ситуации, обучение и трудов живот. - Четене и обсъждане на художествена литература, написана от жени и мъже от различни култури и епохи, което осигурява основата за развиване на езика и дискусията относно наративни структури, универсални теми и общи литературни мотиви.

- Езикови вариации в Швеция и в шведския език. Езикови взаимоотношения и езикови промени. Позицията и статусът на шведския език, езиците на имигрантите, езиците на малцинствата, шведския жестомимичен език и диалектите.

- Сравнение между шведски език, майчиния език на ученика, и други езици, които ученикът владее.

Шведски като втори език 3, Централно съдържание

- Устно представяне от изследователски и аргументативен тип за различни получатели. Стратегии за разбиране и изразяване на мнение в разговори, дискусии, дебати и презентации. Фактори, които правят устното представяне интересно и

убедително. Използване както на дигитални, така и на други технически инструменти за представяне в подкрепа и подобряване на устните презентации. Участие в разговори и дискусии, където езикът, съдържанието и разположението са адаптирани към целта и получателя и където аргументите се използват за изясняване на собствените възгледи и за отговор на аргументите на другите. Диспозиция, езикови особености и реторични подходи в различните видове устни презентации.

- Писмено представяне на изследователски и аргументативни текстове с научен характер. Използване на дигитални инструменти за обработка на текст, както и за реагиране и сътрудничество в текстове. Стратегии за писане на различни видове текстове, адаптирани към темата, целта, ситуацията и получателя. Конструкция на текста, текстови модели и езикови особености. Техники за цитиране и справяне и основни познания за критика на източниците.
- Речник и структура на шведския език в различни комуникационни ситуации.
- Четене и обсъждане на текстове от различен вид, с акцент върху структурирането, цитирането, оценяването и критичното изследване на по-големи количества текст, както и обсъждане на структурата, езика и стила на текстове с научен характер.
- Четене и обсъждане на художествена литература, написана от жени и мъже от различни култури и епохи, с акцент върху обобщаването, интерпретирането, оценяването и позоваването на текстовете.
- Езиково разнообразие и употреба на езика, с акцент върху това как полът, социалният произход и културната принадлежност влияят на начина на говорене и писане на хората и как езикът може да се използва за изразяване на властови отношения. Разлики между употребата на езика в обществото на мнозинството и малцинствата.
- Размисъл върху изучаването на езици, с акцент върху разработването на стратегии за по-нататъшно обучение .

1.7. Специфични за страната аспекти на преподаването на национален език като втори език - Турция

Турция напоследък се превърна в страна, която се откроява със своя език, както и в много други области. Увеличаването на броя на чуждестранните студенти, идващи в Турция за образование, фактът, че турският език е на пето място сред най-говоримите езици, и популярността на турския език сред народите, които искат да общуват с турци, продължават и днес. Дейностите на институциите и организациите, свързани с преподаването на турски като чужд език, се увеличават, а в университетите се организират обучения, курсове и програми за сертифициране за обучение на експерти в

областта. Смята се, че броят на академичните изследвания се е увеличил поради тези ситуации, но очакваното ниво не е достигнато в програмните изследвания на преподаването на турски като чужд език. Липсата на обща програма може да повлияе на процесите и резултатите от езиковото обучение, като в много предмети могат да се появят различни резултати и приложения. Образователните дейности, провеждани от различни организации както в рамките на страната, така и в чужбина, изискват преподаването на турски като втори/чужд език да се извършва съгласно определени стандарти. Фактът, че образователно-квалификационните програми са ръководство, което организира учебния процес по планиран начин, увеличава значението на програмните изследвания в преподаването на турски език на чужденци и броя на проведените изследвания по тази тема.

Преподаването на турски език може да се разглежда в две основни категории: Преподаването на турски като майчин език и чужд език. Преподаването на турски като чужд език е разгледано в това изследване и проблемите, срещани при преподаването на турски като чужд език, са оценени в три категории:

1. Проблемът с учебната програма,
2. Проблемът с учебната среда,
3. Проблемите, с които се сблъскват студентите.

Първият и най-важен проблем в преподаването на турски език на чужденци е неадекватността на учебните програми и изследванията, които могат да послужат като източници за разработването на тези програми. За да се реши този проблем, е необходима учебна програма, която е подходяща за нуждите на тази целева група, и книги, които са изготвени в съответствие с тази учебна програма и според нивото на учениците, като същевременно съдържат достатъчно илюстрации и литературни текстове. Друг проблем е, че възрастта и нивото на учениците не се вземат предвид при изготвянето на учебните програми.

При преподаването на турски като чужд език, успоредно с учебните програми, се срещат различни проблеми при създаването на учебна среда, подходяща за възрастта и нивото, или във връзка с характеристиките на учебната среда. Като се има предвид дали се провежда в Турция или в чужбина, създаването на учебна среда с подходящо оборудване за възрастта и нивото на ученика може да бъде решение на проблема с учебната среда. Освен това съществуват „многоезични, мултикултурни“ учебни среди, включващи ученици от различни култури, които споделят една и съща среда. Установяването на комуникация между учениците и организирането на дейности в клас и извън него за развиване на тази комуникация в такива среди изисква знанията и усилията на преподавателския състав. Следователно, учителите трябва да имат познания относно различните учебни среди и нуждите на учениците в тези среди. От гледна точка на учениците, различните учебни проблеми, срещани при изучаването на чужд език, са ефективни и за изучаването на турски език. Различни проблеми се срещат при

изучаването на компонентите на езика или при развиването на умения за използване на езика. Тези проблеми са обсъдени в третия и последен раздел на изследването, озаглавен „проблеми, свързани с произношението, морфологията, синтаксиса, семантиката“ и „предложения“, които могат да помогнат за намирането на решения за тези проблеми.

Преподаването на турски като втори език на чужденци е развиваща се област, която изисква структуриран подход, културна чувствителност и ефективни методологии. Тъй като глобализацията насърчава мобилността и международната комуникация, търсенето на изучаване на турски език се е увеличило, особено сред студенти, бизнес професионалисти и емигранти. Тази статия изследва методологиите, предизвикателствата и практическите приложения на преподаването на турски като втори език.

1. Разбиране на профила на учащия

Преди да се разработи учебна програма по турски език, е важно да се разберат целевите учащи. Учениците могат да идват от различен езиков произход и да имат различна степен на познаване на турски език. Например:

- Абсолютно начинаещи: Учениците без предварителни познания по турски език се нуждаят от структурирано въведение в произношението, основен речник и прости изречения.
- Средно напреднали: Тези, които познават турски език донякъде, се нуждаят от засилване на граматиката, уменията за слушане и разговор.
- Напреднали учащи: Лицата, които желаят да постигнат плавно владение на турски език, се нуждаят от практика в идиоматични изрази, сложни граматически структури и академичен или професионален турски език.

2. Методи и подходи на преподаване

При преподаването на турски език на чужденци могат да се използват няколко методологии:

а. Комуникативно езиково обучение (КЕП)

Този подход набляга на комуникацията, а не на механичното запаметяване. Учителите насърчават учениците да участват в диалози, ролеви игри и сценарии от реалния живот. Например, учениците могат да практикуват поръчване на храна в турски ресторант или да питат за упътвания в Истанбул.

б. Преподаване на езици, базирано на задачи (TBLT)

TBLT се фокусира върху изпълнението на специфични задачи, които включват употреба на език. Например, урок може да включва писане на имейл на турски или провеждане на кратко интервю с носител на езика.

в. Метод на граматико-превод

Макар и остарял в някои контексти, този метод все още е полезен за учащите, които предпочитат аналитичното учене. Той включва превод на изречения между турски и родния език на учащия, за да се разберат граматическите структури.

г. Потапяне и контекстуално обучение

Насърчаването на учениците да се потопят в турската култура чрез филми, музика, литература и разговори помага за засилване на знанията им. Гледането на турски сериали като „Diriliş: Ertuğrul“ или „Muhteşem Yüzyıl“ може да запознае учащите се с автентично произношение и изрази.

3. Често срещани предизвикателства при преподаването на турски език

а. Трудности с произношението

Турският език има уникални фонетични характеристики, като например хармония на гласните и разграничение между меки и твърди съгласни. Например, учащите може да имат затруднения със звуци като „ı“ (както в „kısır“) и „ğ“ (както в „yağmur“). Фонетичните упражнения и упражненията за слушане могат да помогнат.

б. Сложност на граматиката

Турската граматика се различава значително от индоевропейските езици. Характеристики като аглутинация (добавяне на наставки към коренни думи) и хармония на гласните могат да бъдат трудни. Често срещана трудност е образуването на дълги сложни глаголи, като например „yarabilecektmişsiniz“ (трябваше да можеш да го направиш). Разделянето на граматическите правила на лесни за разбиране части и използването на визуални помагала може да помогне за разбирането.

в. Липса на експозиция

Много учащи се срещат затруднения поради липсата на възможности да практикуват турски език извън класната стая. Насърчаването на програми за езиков обмен, разговорни клубове и онлайн ресурси може да преодолее тази празнина.

4. Ефективни стратегии за преподаване

а. Използване на визуални и мултимедийни помощни средства

Визуалното разказване на истории, флаш картите и видеоклиповете могат да помогнат на учащите се да усвоят нов речник и културен контекст. Използването на приложения като Duolingo или подкасти за обучение по турски език може да допълни традиционните уроци.

б. Интерактивни дейности и ролеви игри

Игрите, дебатите и разказването на истории засилват ангажираността. Например, учениците могат да симулират пазаруване на турски базар.

в. Културна интеграция

Разбирането на турската култура, традиции и история прави изучаването на езици по-смислено. Обсъждането на турски празници като Рамазан Байрам или Курбан Байрам може да предостави културни прозрения, както и езикова практика.

5. Специфични за страната аспекти на преподаването на турски език

Всяка държава има свои собствени политики, културни очаквания и подходи към преподаването на националния си език като втори език. В Турция преподаването на турски на чужденци често се осъществява чрез официални институции като TÖMER (Türkçe Öğretim Merkezi), която предлага структурирани курсове, съобразени с различни нива на владеене. Освен това Институтът „Юнус Емре“ популяризира турския език и култура в международен план, като предоставя подкрепа на изучаващи езици в чужбина.

Някои специфични за страната фактори, влияещи върху обучението по турски език, включват:

- **Правителствена подкрепа:** Турското правителство активно насърчава преподаването на турски език чрез стипендии, програми за културен обмен и езикови центрове.
- **Политики за интеграция:** Турция има нарастващ брой чуждестранни жители, включително бежанци и емигранти, което прави обучението по турски език от решаващо значение за социалната интеграция и участието на работната сила.
- **Културна чувствителност:** Разбирането на местните традиции, ценности и стилове на комуникация е от съществено значение в преподаването на турски език, особено за учащи, идващи от коренно различен културен произход.
- **Диалекти и регионални вариации:** Въпреки че в образованието се използва стандартен турски език, излагането на регионални диалекти (напр. черноморски или югоизточни акценти) може да подобри уменията за разбиране и комуникация.

6. Заключение

Преподаването на турски като втори език изисква комбинация от структурирана методология, интерактивно ангажиране и културна интеграция. Чрез справяне с предизвикателствата, свързани с произношението, граматическите трудности и практическия опит, преподавателите могат да създадат ефективно и приятно учебно преживяване за чужденците. С правилните стратегии изучаването на турски език може да стане достъпно и възнаграждаващо за учащите по целия свят.

Част 2. Езикови конструкции в преподаването на национален език като втори език

2.1. Общ преглед

За ефективното обучение по втори език е важно да се вземат предвид специфичните резултати, свързани с развитието на всяко комуникативно умение.

Началните нива на владене на езика са A1 и A2.

		A1 Basic User	A2 Basic User
Understanding	 Listening	I can understand familiar words and very basic phrases concerning myself, my family and immediate concrete surroundings when people speak slowly and clearly.	I can understand phrases and the highest frequency vocabulary related to areas of most immediate personal relevance (e.g. very basic personal and family information, shopping, local area, employment). I can catch the main point in short, clear, simple messages and announcements.
	 Reading	I can understand familiar names, words and very simple sentences, for example on notices and posters or in catalogues.	I can read very short, simple texts. I can find specific, predictable information in simple everyday material such as advertisements, prospectuses, menus and timetables and I can understand short simple personal letters.
Speaking	 Spoken interaction	I can interact in a simple way provided the other person is prepared to repeat or rephrase things at a slower rate of speech and help me formulate what I'm trying to say. I can ask and answer simple questions in areas of immediate need or on very familiar topics.	I can communicate in simple and routine tasks requiring a simple and direct exchange of information on familiar topics and activities. I can handle very short social exchanges, even though I can't usually understand enough to keep the conversation going myself.
	 Spoken production	I can use simple phrases and sentences to describe where I live and people I know.	I can use a series of phrases and sentences to describe in simple terms my family and other people, living conditions, my educational background and my present or most recent job.
Writing	 Writing	I can write a short, simple postcard, for example sending holiday greetings. I can fill in forms with personal details, for example entering my name, nationality and address on a hotel registration form.	I can write short, simple notes and messages. I can write a very simple personal letter, for example thanking someone for something.

Нивата за самостоятелно ползване на езика са B1 и B2.

<p style="text-align: center;">B1 Independent user</p>	<p style="text-align: center;">B2 Independent user</p>
<p>I can understand the main points of clear standard speech on familiar matters regularly encountered in work, school, leisure, etc. I can understand the main point of many radio or TV programmes on current affairs or topics of personal or professional interest when the delivery is relatively slow and clear.</p>	<p>I can understand extended speech and lectures and follow even complex lines of argument provided the topic is reasonably familiar. I can understand most TV news and current affairs programmes. I can understand the majority of films in standard dialect.</p>
<p>I can understand texts that consist mainly of high frequency everyday or job-related language. I can understand the description of events, feelings and wishes in personal letters.</p>	<p>I can read articles and reports concerned with contemporary problems in which the writers adopt particular attitudes or viewpoints. I can understand contemporary literary prose.</p>
<p>I can deal with most situations likely to arise whilst travelling in an area where the language is spoken. I can enter unprepared into conversation on topics that are familiar, of personal interest or pertinent to everyday life (e.g. family, hobbies, work, travel and current events).</p>	<p>I can interact with a degree of fluency and spontaneity that makes regular interaction with native speakers quite possible. I can take an active part in discussion in familiar contexts, accounting for and sustaining my views.</p>
<p>I can connect phrases in a simple way in order to describe experiences and events, my dreams, hopes and ambitions. I can briefly give reasons and explanations for opinions and plans. I can narrate a story or relate the plot of a book or film and describe my reactions.</p>	<p>I can present clear, detailed descriptions on a wide range of subjects related to my field of interest. I can explain a viewpoint on a topical issue giving the advantages and disadvantages of various options.</p>
<p>I can write simple connected text on topics which are familiar or of personal interest. I can write personal letters describing experiences and impressions.</p>	<p>I can write clear, detailed text on a wide range of subjects related to my interests. I can write an essay or report, passing on information or giving reasons in support of or against a particular point of view. I can write letters highlighting the personal significance of events and experiences.</p>

По-конкретно, уменията за нива A1 и A2 са следните:

Ниво А1

1. СЛУШАНЕ

Учениците могат да разберат:

- Когато хората говорят бавно, ясно и с паузи по съществени теми, свързани с ежедневието им;
- Дискусии относно местоположението на даден обект или човек в непосредствената им среда;
- Много кратки описания на предмет, стая или дом, включително думи за цвят, форма и размер;
- Прости изрази за времето, дрехите и някои храни и напитки;
- Дни от седмицата, месеци, сезони и думи за празници;
- Времето (цели и половин часове);
- Основен речник, свързан с пътувания, за ежедневието и почивките;
- Прост и кратък разказ, със или без визуална подкрепа (непрекъснат или прекъснат текст с илюстрации, видео или жестове);
- Поздрави за срещи и сбогувания, поздравления и въпроси относно благополучието;
- Кратки въпроси за себе си, семейството, домашните любимци, приятелите, училището, ваканциите, развлекателните дейности и предметите от ежедневието, включително местоположението им; познати животни и растения; времето (цели и половин часове), денят от седмицата, месецът, сезонът, времето или празникът; харесванията и нехаресванията;
- Прости молби, благодарности и извинения, съгласие и несъгласие;
- Кратки инструкции;
- Основните моменти на кратък устен откъс от песен, телефонно съобщение или прогноза за времето.

2. ЧЕТЕНЕ

Учениците могат да четат и разбират, със или без визуална подкрепа:

- Прости изречения, ако се четат бавно няколко пъти;
- Основна лична информация;
- Имена на държави или континенти, дни от седмицата, месеци, сезони, време, празници, цветове, форми, дрехи, храна, напитки, някои части на тялото, предмети от бита, видове транспорт, някои професии, някои растения и животни;

- Кратки изречения и текстове за семейство, училище и ваканции;
- Отделни думи и фрази в песни, стихотворения, разкази и др.;
- Кратки съобщения на пощенски картички или поздравителни картички, включително електронни;
- Табели и кратки надписи в училище или в града;
- Информация от етикети, плакати или вестници;
- Кратки инструкции;
- Кратки текстове на познати теми.

3. ГОВОРЕНЕ

Студентите могат да:

- Да се представят накратко, както и семейството и приятелите си;
- Споделят с познати изрази какво правят в училище, в свободното си време и седмичния си график;
- Говорете за времето, сезоните, ваканциите и основните празници през годината;
- Предоставете кратка информация за някои животни, растения, държави и континенти с прости изречения;
- Дайте много кратки описания на предмети или изображения;
- Дайте кратки инструкции;
- Поздравяват и се представят, представят семейството, приятелите и домашните си любимци;
- Отговарят и задават кратки въпроси за себе си (име, възраст, местоживееене), семейство, домашни любимци, приятели, училище, ваканции, занимания в свободното време, предмети от бита, местоположението си, познати животни и растения, време (цели и половин часове), ден от седмицата, месец, сезон, време или празник, харесвания и нехаресвания, благополучие;
- Формулирайте прости молби, благодарете и се извинявайте;
- Изразено съгласие или несъгласие;
- Разиграйте проста и кратка ролева игра;
- Да кажат, че не разбират, и да поискат разяснение, когато е необходимо.

4. ПИСАНЕ

Студентите могат да:

- Напишете правилно името си и други познати собствени имена;

- Напишете поздравителна картичка за рожден ден или големи празници;
- Изпълнят седмичния си график;
- Попълнете прост въпросник;
- Пишете кратки думи или фрази с визуална подкрепа;
- Напишете кратък текст с прости изречения по позната тема.

Ниво А2

1. СЛУШАНЕ

Учениците могат да разберат:

- Когато хората говорят бавно и ясно по теми, свързани с ежедневието (напр. храна, облекло, хигиена и др.);
- Ежедневни думи и фрази, свързани с тяхната среда – семейство, дом, училище, любими занимания;
- Прости изречения, съдържащи информация за основни лични нужди – храна, лекар и други;
- Кратки разкази;
- Когато някой говори за дати и часове;
- Кратък текст, ако основните думи и идеи са познати;
- Основната идея и ключовите моменти на кратък разказ с позната лексика;
- Информация от ежедневни разговори, ако говорещият говори бавно и ясно;
- Ключовите моменти и детайли от речта около тях, ако хората говорят ясно на стандартен български език по познати теми;
- Основната идея и някои детайли на кратък диалог между приятели на ежедневни теми.

2. ЧЕТЕНЕ

Студентите могат да:

- Четене и разбиране на прости съобщения и текстове, свързани с лични интереси, ако съдържат ежедневна лексика, включително разпознаване на настоящи, минали или бъдещи събития;
- Разбиране на основните идеи и мнения, изразени опростено в по-дълги писмени текстове;
- Четете кратки изречения с познати и нови думи, евентуално с помощ;
- Намерете познати думи в книга;

- Разбиране на кратки, прости текстове с визуална подкрепа (прекъснати текстове с илюстрации, диаграми или придружени от видео, жестове и др.);
- Четете кратки разкази с помощта на списъци с думи или изображения.

3. ГОВОРЕНЕ

Студентите могат да:

- Говорете за домашни любимци, произхода на родителите им, любимите им цветове, ежедневието, харесванията и нехаресванията, любимите им места, какво обикновено гледат по телевизията, какво правят у дома и бъдещите си планове;
- Описвайте места с прости изрази и ежедневна лексика и как да стигнете до тях – транспорт, разстояние, време, предмети, хора, познати животни;
- Направете кратки описания на обектите (цвят, размер и форма) и ги сравнете (обща сравнения).

4. ПИСАНЕ

Студентите могат да:

- Описвайте хора, познати предмети или места с кратки изречения или дадени думи;
- Пишете за ежедневието с прости изрази (семейство, училище, хобита, ваканции, празници, предпочитания, събития, пътувания и лични преживявания);
- Пишат за това как се чувстват и посочват причините за това с прости изречения;
- Напишете надписи за снимки, кратки инструкции, рецепти, кратки новини за училищния вестник, прости диалози за кратки ролеви игри и истории, базирани на поредица от изображения;
- Използвайте кратки изречения, за да изразите предпочитанията си или какво искат да получат (за Коледа, за рожден ден) .

2.2. Преподаване на български като втори език

Основен принцип в предложената методика за преподаване на български като втори език е разграничението между понятията език и реч (дихотомията език-реч според Ф. дьо Сосюр). Този принцип е в основата както на разработването на всеки урок, така и на цялостния учебен процес, следвайки траекторията реч – език – реч. Това означава, че:

Обучението се фокусира предимно върху нивото на речта;

Преподаването на всеки урок следва триетапен процес.

Първата стъпка включва обучение и трансформационна работа върху речта, където се развиват речеви навици. Втората стъпка достига нивото на език и езикова компетентност, което означава разбиране на езика като система. Третата стъпка се връща към нивото на речта, но на качествено по-високо ниво, където навиците, придобити в първата стъпка, и знанията от втората стъпка се трансформират в речеви способности.

Това е сложен, прогресивен образователен процес, който се разгръща в няколко методологични фази:

Представяне: Уводният текст се представя изцяло, за да се осигури цялостно разбиране. Разбирането се проверява с въпроси относно общото значение: Кой говори? За какво говорят? Къде говорят? В началния етап е по-ефективно преподаването на текстове да бъде под формата на диалози. По време на многократно слушане се задават въпроси за детайлно разбиране на специфични информационни елементи.

Семантизация на речника: Това се отнася до разкриване на значението на думите. Семантизацията е едно от най-сложните методологични предизвикателства. Както отбелязва С. Пейчева, „семантизацията на думите... не се разглежда като еднократен акт, който просто въвежда тяхното значение... Знанието се счита за формирано, когато стане част от езиковото съзнание, когато се съхрани в езиковата памет в рамките на системата от предварително усвоени речеви ресурси“ (Пейчева 2012: 128). Предвид сложността на семантичния аспект на думите, предлагаме следния модел за пълна семантизация, включващ три етапа за всеки лексико-семантичен вариант на думата:

1. Използва се методът на превод или визуалният метод, който позволява на учащите се да схванат означителните и конотативните компоненти на значението на думата по прост и ефикасен начин.
2. Дефинициите се използват, за да се подпомогне разбирането на значението на думата и да се блокира лексикалната интерференция на ниво означаване.
3. Използва се методът на колокация на думите: представяне на няколко словосъчетания, където значението на думата става особено ясно. Това помага на учащите да разберат значението, подчертава синтагматичните системно-зависими връзки на думата и предоставя модел за употреба.

Този метод често се прилага при семантизацията на глаголите чрез представяне на често срещани глаголни словосъчетания. Методите се прилагат в зависимост от етапа на обучение, като първият метод е най-подходящ в началната фаза.

Трансформационно развитие: Отново на речево ниво, текстът се разглежда като органична система от речеви механизми, които разкриват своите функционални принципи на практика. Тази фаза води учащите се към практическо овладяване на речевите механизми, преди да предостави каквото и да е систематично обяснение. Чрез специфични речеви стимули, учащите се извършват все по-сложни трансформации, първо върху отделни фразови модели, а по-късно и върху групи от фрази, образуващи

микродиалози. По този начин учащите се ангажират в речева комуникация, създавайки я сами според граматическите правила, без да достигат до тяхното абстрактно обобщение, като по този начин се подготвят за следващата фаза.

За да постигне целта си трансформационното развитие, трансформациите трябва да се извършват по начин, който позволява на единицата да се възприема в подходящия ѝ лексикален контекст. Например, когато се работи върху парадигмата на глагол, съществително или местоимение, тя не трябва да бъде изолирана от цялата фраза. Обучаващият се трябва да трансформира, като повтаря цялата фраза. Освен това, стимулите за трансформация трябва да се дават по начин, който помага на обучаващия се да възприеме системата.

Грамматическо обобщение: След трансформационната фаза, където се натрупва известен речев опит, учащите могат да открият граматически правила под ръководството на учителя. За първи път в тази фаза процесът преминава от нивото на речта към нивото на езика, т.е. езикова компетентност. Важно е да се отбележи, че граматическото обобщение не е обременено с граматически термини или теоретизиране, а правилата са представени схематично и достъпно. С други думи, граматическото обобщение включва извличане и установяване на определено граматическо правило въз основа на структури, които го илюстрират най-ясно.

Ситуационно развитие: Фокусът се връща към нивото на речта, но на по-високо качествено ниво. С нови стимули и задачи, учащите прилагат придобитите речеви навици и езикови знания в нов вид речева комуникация. Първоначално учащите поемат ролите на героите в диалога, имитирайки речева комуникация в определени граници. С напредването на обучението задачите се променят – перспективите се изместват при възпроизвеждането на диалога и той се преразказва в различни наративни форми с лични коментари, изразяване на лични мнения, дебати и др. На тази фаза спонтанността в речта става решаваща. Тази фаза служи като реален критерий за оценка на степента, до която речевите умения и езиковата компетентност, придобити в предишни фази, са се превърнали в речеви способности. Всъщност това е крайната цел както на отделните уроци, така и на целия учебен процес.

С напредването на обучението и натрупването на не само речев опит, но и навици за работа с текстове, фазите могат да се слаят. След това учителят може да работи по-свободно – макар и не хаотично – между фазите, постигайки едновременно множество цели, спестявайки време и все повече насочвайки процеса към крайната цел – комуникативна компетентност.

Основните езикови категории за всяко от нивата на български език са следните:

Ниво А1

- Съществително име: род, число; множествено число; член.

- Прилагателно: съгласуване по род и число със съществителното.
- Местоимения: лични, указателни и въпросителни местоимения.
- Числителни: кардинални – до 100; ординални – съгласуване със съществителни имена.
- Глагол:
- Сегашно време – спрежения
- Сегашно, бъдеще и минало перфектно време на глагола „to be“
- Притежателни глаголи – „имам“ и „нямам“ и глаголи за съществуване – „има/са“
- Императив – някои често използвани прости форми
- Предлози: за пространство и време
- Разказвателни и въпросителни изречения

Ниво А2

- Съществително име:
- Изключения от правилата за определяне на пола
- По-рядко срещани модели за образуване на множествено число
- Прилагателно:
- Статии и сравнение
- Местоимение:
- Лични местоимения – кратки дателни форми
- Възвратни лични местоимения (кратки форми – се, си)
- Кратки притежателни местоимения
- Възвратни притежателни местоимения (кратки форми – си)
- Глагол:
- Глаголен аспект (концепция за завършеност на действието)
- Време: сегашно време на глаголите, минало перфектно време и бъдеще време
- Сложни глаголни сказуеми с модални глаголи като искам, мога, трябва, мога
- Повелително наклонение – прости форми
- Глаголи за движение с предлози

- Предлози
- Сложни изречения – съставни и съставни
- Непряка реч
- Условни изречения (реално условие)

Споменатите езикови умения се прилагат към съответните теми, както следва:

Въведение

- Речник:
- Имена на:
 - Държави, националности, езици
 - Училищни предмети
- Граматика:
 - Сегашно време на "съм" (да бъде): форми и словоред
 - Често срещани глаголи в сегашно време (призовавам се, уча, говоря, живея, имам)
- Числителни: кардинални и ординални форми
- Езикови модели:
 - Аз съм от...
 - Аз съм на ... години
 - Живея в града/селото.../на улицата.../в апартамент номер.../на ... етаж
 - В България съм от два/три... месеца
 - Уча в трети/четвърти... клас
 - Харесва ми.../Не ми харесва...

Семейство

- Речник:
- Имена на:
 - Роднини
 - Физически вид и качества на хората (сини очи, кестенява коса, мили, грижовни, нежни, мързеливи, трудолюбиви)
- Професии

Граматика

- Лични местоимения – именителен, винителен и дателен падеж
- Притежателни местоимения – кратки форми (напр. брат ми; очите му)
- Използване на членове (определителни/неопределени) със съществителни и притежателни местоимения (напр. сестра ми/сестрите ми)
- Род и число на съществителните имена – изключения (напр. един дядо; двама чичовци; трима братя; две деца)
- Съгласуваност между прилагателни и съществителни имена
- Глаголи – сегашно време; възвратни глаголи
- Сложни изречения

Езикови модели

- Той/тя е на 11 години.
- Баща ми работи като техник.
- Той е с кестенява коса, а тя е руса.
- Те са умни, но мързеливи.
- Обичаме се.
- Те си помагат взаимно.

Речник на приятелската среда

- Външен вид и качества на хората: синоними и антоними
- Имена на дрехи и обувки
- Имена на спортове и спортна екипировка
- Имена на извънкласни дейности

Граматика

- "СЪМ" (да бъде) - сегашно, минало и бъдеще време
- Глаголи от трите спрежения - сегашно време
- модални конструкции: (може), (иска), (трябва)
- Сложни изречения

Езикови модели

- Той е общителен по природа.
- Те тренират футбол.
- Тя иска да стане лекар.
- Когато е свободен, обикновено слуша музика.

Речник на жилищното строителство

- Имена на стаи в къща: входно антре, кухня, хол...
- Имена на мебелите в стаите: гардероб, етажерка за книги, диван...
- Имена на посоките – ляво, дясно
- Наименования на качества на предмети и помещения: модерен, просторен, стъклен

Граматика

- Членове на съществителните имена
- Предлози за местоположение: до, пред, над...
- Членове с прилагателни

Езикови модели

- Апартаментът се намира близо до училището.
- Кухнята и холът са свързани.
- Малката масичка е пред дивана.
- Леглото е тясно, но удобно.
- Вляво от вратата е телевизорът.

Речник от ежедневието

- Дни от седмицата
- Ежедневни дейности: училищни и извънкласни
- Части от деня
- Храни и напитки
- Видове транспорт

Граматика

- Възвратни и невъзвратни глаголи
- Предлози с глаголи за движение
- Предлози за време
- Словоред на местоименията

Езикови модели

- Обикновено се събуждам рано.
- Мия си зъбите.
- Качвам се в автобуса.

- Аз съм на училище от 9 до 12 часа.
- Следобед уча математика.
- Звъня му около 5 часа.

Речник за вчера и утре

- Изрази за време: вчера, миналия понеделник, следващото лято
- Разширяване на глаголите за дейности и състояния
- Имена на транспортни средства: самолет, кораб

Граматика

- Глаголен аспект
- Предлози с глаголи за движение
- Минало перфектно време на глагола

Езикови модели

- През пролетта ще пътувам с кораб по Дунав.
- Следващото лято ще почивам на морето.
- Чувствах се много щастлив през цялата ваканция.
- Миналия понеделник посетих една интересна изложба.

Речник за ваканции

- Климатични характеристики
- Места за релакс и отдих
- Дейности през свободното време

Граматика

- Предлози с глаголи за движение
- Глагол – минало перфектно време
- Често срещани глаголи – минало несвършено време
- Сложносложно изречение

Езикови модели

- Минахме през малки села.
- Напуснахме града и след 3 часа пристигнахме в планината.
- По време на зимната ваканция ходих на ски.
- По време на екскурзията видяхме много интересни забележителности.

- Миналото лято ходех на плаж всеки ден.

Нива B1 и B2

Основни теми: семейство; хобита; актуални събития; лични преживявания; лични и професионални взаимоотношения; обществен живот; коментари на книги/филми/статии; критичен анализ на мнения – предимства и недостатъци на...

Лексикални знания

- Субстантивирани прилагателни: Не можеш да наречеш красивото грозно.
- Девербални съществителни: учене, образование, усилие, изучаване.
- Наименования на емоционални състояния: напрегнат, разочарован, възмутен от..., горд от...
- Наименования на лични характеристики: добросърдечен, егоистичен, дружелюбен, отзивчив, сдържан, приказлив, завистлив, уравновесен, избухлив; разсеян.
- Изразяване на отношение: Разчитам на... /, а не „Той винаги е до мен“; Мога да се облегна на...; Отнасям се с уважение...; Чувствам се разочарован/а от...
- Изразяване на мнение: Не приемам мнението, че...; Съгласен съм с твърдението, че...; според мен...; Възраждам срещу идеята...; твърдението не звучи достоверно...
- Думи и изрази в скоби: напротив, от друга страна, всъщност, в края на краищата и др.
- Научни термини и устойчиви изрази от журналистически стил: гледна точка, право на глас, вот на недоверие, кореспондира.

Основни граматически познания

Ниво B1

1. Съществително име:
 - Отглаголни съществителни: За процеси – завършващи на -не (напр. "образование" – образование), а за резултати – завършващи на -ние (напр. "образование" – образование).
 - Съкращения и други акроними (напр. НДК, БАС, кг).
2. Прилагателно име:
 - Някои синоними и антоними.
3. Местоимение:

- Лични местоимения (пълни винителни и дателни форми).
- Притежателни местоимения (пълни форми) – съгласуваност и определеност.
- Обобщаващи местоимения (напр. всякакъв – всякакъв вид, всякъде – навсякъде, винаги – винаги).
- Неопределителни местоимения (напр. някого – някой, някакъв – някакъв вид, някъде – някъде, някого – някога).
- Относителни местоимения (за начин – както – както, за качества – какъвто – какъвто).
- Отрицателни местоимения (например, никой – никой, никого – никой, напълно – никакъв, никъде – никъде, никога – никога).

4. Глагол:

- Невъзвратни и възвратни глаголи
 - Взаимно-възвратни глаголи (напр. гледат се – гледат се, дават си – дават си).
- Глаголни времена: Минало просто (включително перфектен аспект), минало несвършено, минало неопределено. Словоред в перфектни времена.
- Залог: Деятелен и страдателен залог (включително причастни и възвратни форми).
- Повелително наклонение: Прости и сложни форми.
- Съгласуване на глаголните времена в повествованието.

5. Съюзи:

- Съгласнителни съюзи в съставните изречения: (напр. или..., или... – или..., или..., нито..., нито... – нито..., нито...).
- Съюзи в сложни изречения с подчинени изречения:
 - За количество и степен (напр., колкото..., толкова... – колкото..., толкова..., доколкото – доколкото).
 - За причина (например, защото – защото, тъй като – тъй като, понеже – като).
 - За следствие (напр. затова – следователно, ето защо – затова).
 - За изключение (напр. макар че – въпреки че, макар да – въпреки че, въпреки че – въпреки факта, че).

6. Удвояване на обекта:

"Мария я обичат всички" – Мария е обичана от всички.

„На тях не им се вярва, ама е истина“ – Те не вярват, но е истина.

7. Сложни изречения със споменатите по-горе съюзи и съюзни думи.

8. Непряка реч в минало време.

"Миналия петък работех до късно" – Миналия петък работих до късно.

"Тя казва, че миналия петък е работила до късно" – Тя казва, че е работила до късно миналия петък.

Ниво B2

1. Местоимение:

- Indefinite pronouns like "който и да е" (whatever), "какъвто и да е" (whatever).

2. Числа:

- Математически дробни; големи числа.

3. Глагол:

- Аспект на глагола:

„Вторичен несвършен вид“ от глаголи от свършен вид (напр. чета – прочета – прочитам).

Специфични приложения:

„Щом си купя нова кола, значи нямат финансови проблеми“ – Ако купуват нова кола, не трябва да имат финансови проблеми (приспадане).

„Щом си купят кола, ще заминат на пътешествие“ – След като си купят кола, ще отидат на пътуване (последователност).

- Времена: минало перфектно; бъдеще време в миналото; бъдеще перфектно и бъдеще перфектно в миналото.

- Глас: Модален пасивен (напр. "Тук не се пуши!" – Тук не се пуши!).

- Настроение: Условно наклонение.

- Начини на изразяване: Непряка реч.

4. Безлични изречения:

"Съмни се рано" – Рано се стъмни.

"Не е лесно да се направи" – Не е лесно да се направи.

5. Отделени/изолирани части: Преобразуване на отделените части в подчинени изречения.

6. Интерполирани думи и изрази:

"напротив" (напротив), "от друга страна" (от друга страна), "всъщност" (всъщност), "все пак" (в края на краищата) и др.

7. Научен и журналистически стил.

8. Фиксирани изрази.

Семейство

- Пълни форми на местоименията в винителен и дателен падеж:

"На нея/него мога да разчитам винаги, когато се нуждая от съвет" – Винаги мога да разчитам на нея/него, когато имам нужда от съвет.

- Взаимно-рефлексивни форми:

"Всички в семейството се обичаме и си помагаме" – Всички в семейството се обичат и си помагат.

- Словоред в минало неопределено време:

"Родителите ми са спокойни хора. Никога не съм ги чувал да се карат" – Родителите ми са спокойни хора. Никога не съм ги чувал да се карат.

- Минало перфектно време и бъдеще време в миналото за лични преживявания.

Лични и професионални взаимоотношения

- Непряка реч:

"Той е човек, на когото нямам доверие. Например вчера ми каза, че е бил до късно на тренировки. Случайно разбрах, че всъщност се разхождал с приятели" – He is someone I don't trust. Например, вчера той ми каза, че е бил на тренировка до късно. Случайно разбрах, че той всъщност се мотае с приятели.

A2 level: "Той ми каза: Бях до късно на тренировки" – He said me: I was at practice late.

Критичен коментар върху мнения:

Коментар относно необходимостта от зоологически градини:

- Интерполирани изрази

„От една страна, в зоопарковете животните са защитени от враждебната природа. Но от друга страна, те са лишени от възможността да се развиват свободно в естествената си среда“ – От една страна, животните в зоопарковете са защитени от враждебната среда. Но от друга страна, те са лишени от възможността да се развиват свободно в естествената си среда.

Сложни изречения:

- Сложни изречения

„Макар че условията в зоопарковете са добри, те не могат да заместят естествената природна среда“ – Въпреки че условията в зоопарковете са добри, те не могат да заменят естествената среда.

Основен принцип в преподаването на езиковите категории е постепенното им въвеждане на части. Това се отнася както за морфологията, така и за синтаксиса на езика.

Например, ключова морфологична категория на ниво А1 е родът на съществителните имена. На това ниво учащите се запознават само със съществителни, чийто род се определя от техните окончания, по-специално:

- Ако думата завършва на -а или -я, тя е от женски род (напр. "майка" – майка, "маса" – маса, "къща" – къща, "стая" – стая, "чиния" – чиния).
- Ако окончанието е -о или -е, съществителното име е от среден род (напр. "легло" – легло, "бюро" – бюро, "кафе" – кафе).
- Ако окончанието е на съгласна, съществителното е от мъжки род (напр. "стол" – стол, "ученик" – ученик, "сандвич" – сандвич).

На ниво А2 темата е разширена чрез въвеждане на изключения от правилото за пола, като например:

- Думата "баща" завършва на -а, но е мъжки, а не женски род.
- Думите "дядо" (дядо) и "чичо" (чичо) завършват на -о, но са мъжки, а не среден род.
- Думите „пролет“ (пролет) и „есен“ (есен) завършват на съгласна, но са от женски, а не от мъжки род.

По подобен начин категорията число при съществителните имена се въвежда част по част. На ниво А1 учащите изучават съществителни, които следват основните правила за образуване на множествено число, а именно:

- Съществителните имена от женски род в множествено число приемат окончанието -и.
- Съществителните от среден род с окончание -о преминават в -а в множествено число, а тези с -е приемат -та (напр. "легло" – "легла" (легла-легла), "кафе" – "кафета" (кафе-кафета)).
- Съществителните в единствено число с една сричка приемат окончанието -ове в множествено число, докато многосричните - и (напр. "стол" – "столове", "молив" – "моливи").

На ниво А2, учащите разширяват знанията си, като изучават форми за множествено число, които не следват основното правило, като например:

- Съществителното име "дете" е от среден род с окончание -е, но множественото му число е "деца", а не -та.

Учениците също така изследват разликите между формите за множествено число и формите за броене за съществителни от мъжки пол, например:

- "един стол" – "много столове" (много столове) – "два/три/четири стола" (два/три/четири стола).

- "един телевизор" – "много телевизори" (много телевизори) – "два/три/четири телевизора" (два/три/четири телевизора).

Освен това, на ниво А2, учащите се запознават с разликата между формата за броене на съществителни имена от мъжки род, отнасящи се до предмети, и тези, отнасящи се до хора, например:

- "един лев" – "два лева" (един лев- два лева – валута).

- "един студент" – "двама студенти" (един студент - двама студенти).

Същото разграничение важи и за преподаването на лични местоимения.

На ниво А1 учащите усвояват основните форми на лични местоимения: аз (аз), ти (ти), той (той), тя (тя), то (то), ние (ние), вие (ти, множествено число), те (те). Те се използват в изречения, за да представят учащия или други хора, като например:

"Аз съм чужденец. Сега уча български език с Ана. Тя е от Гърция. Ние сме приятели. Учим заедно с Мария и Ханс. Те са от Германия."

(Аз съм чужденец. В момента уча български с Ана. Тя е от Гърция. Приятели сме. Учим заедно с Мария и Ханс. Те са от Германия.)

На ниво А2, учащите се запознават с кратките винителни форми на местоименията и ги упражняват:

- За 1-во лице единствено число: ме (аз).

- За 2-ро лице единствено число: те (ти).

- За 3-то лице единствено число: го (него/то).

- За 1-во лице множествено число: ни (нас).

- За 2-ро лице множествено число: ви (ти).

- За 3-то лице множествено число: ги (тях).

Например: "Това е Силвия. Познаваш ли я?" (Това е Силвия. Познавате ли я?)

"Харесвам Иван. Ти харесваш ли го?" (Харесвам Иван. Харесвате ли го?)

"Аз те уважавам и ти ме уважаваш." (Уважавам те и ти ме уважаваш.)

Подобен партитивен подход се прилага и при преподаването и усвояването на синтактични категории. Например, на ниво А1 от учениците се очаква да могат да съставят предимно прости изречения. До края на курса те развиват способността да строят сложни изречения, използвайки съюзите „и“ (и), „но“ (но) и „а“ (докато/и), например:

"Аз говоря български език." (говоря български.)

"Аз живея в България и говоря български." (Живея в България и говоря български.)

"Аз говоря български, а ти говориш английски." (Аз говоря български, а ти английски.)

На ниво А2, учениците изучават някои сложни изречения със съюзи като „който“ (който), „когато“ (когато) и „където“ (където), например:

"Познавам мъжа, който говори английски." (Познавам човека, който говори английски.)

"Познавам детето, което играе в парка." (Познавам детето, което играе в парка.)

"Познавам децата, които играят в парка." (Познавам децата, които играят в парка.)

Подобен принцип се прилага и при усвояването на лични местоимения. На ниво А2 учениците учат кратките форми на местоименията в винителен и дателен падеж, като например:

"Познавам я много добре." (Познавам я много добре.)

"Не го харесвам." (Не го харесвам.)

"Майка ти винаги ми дава добри съвети." (Майка ти винаги ми дава добри съвети.)

"Може би не ти казват истината." (Може би не ви казват истината.)

Българската местоимена система обаче включва и пълните/дълги форми на винителен и дателен падеж на местоименията (напр. мене, теб, него, нея, нас, вас, тях). Тези форми се изучават на ниво В2. Добре известно е, че тези форми се използват предимно при сравнения между два обекта, например в дискусии за хора, събития или явления. Овладяването на тези форми е едно от основните умения за нива В1 и В2. Следователно, учащите трябва да умеят да използват пълни форми на местоименията. Например, когато коментират професионални дейности, е необходимо да използват фрази като:

"Него го познавам добре и мога да гарантирам за професионализма му, но нея не познавам толкова добре и нямам мнение за качеството ѝ."

(Познавам го добре и мога да гарантирам за професионализма му, но нея не познавам толкова добре, така че нямам мнение за нейните качества.)

Това изречение съдържа и една от специфичните черти на българския език, а именно дублирането на пълните и кратките форми на местоименията.

В този смисъл, основна задача при усвояването на втори език е да се подчертаят специфичните характеристики на езика, които го отличават съществено от другите езици.

Съвременният български език – както в литературната си форма, така и в диалектите си – има много отличителна морфологична структура, която се е развивала през вековете на неговата еволюция.

1. За разлика от всички други славянски езици, съвременният български език не разпознава падежите като граматическа категория.

2. Освен това, за разлика от други славянски езици, българският е развил нова категория – определеност. Сред славянските езици само българският има член за съществителните имена.

3. Сравнението на прилагателни и наречия се извършва аналитично, с помощта на частици.

4. Има специална форма за броене на съществителни имена от мъжки род.

5. Най-важната характеристика на българската глаголна система е съществуването на богата система от преразказвателни глаголни форми, които изразяват, че говорещият не е бил свидетел на действието, а го съобщава въз основа на думите на някой друг.

Друг набор от форми изразява действия, предполагаеми от съвременна гледна точка. Българският език също има изключително богата система от глаголни времена, несравнима с никой друг славянски език.

Тези уникални особености на българската морфология са привлекли вниманието както на славянски лингвисти, така и на специалисти по общ език. Това е една от причините, поради които българският език, като наследник на старобългарския, се изучава в около сто чуждестранни университета. През своето хилядолетно развитие – от старобългарския по времето на Кирил и Методий и техните ученици – българският език е преминал от синтетични към аналитични структури. Сега доминират аналитичните форми и конструкции, а ролята на предлозите и частиците се е увеличила.

Добре известно е, че старобългарският език е имал шест падежни форми за съществителни имена както в единствено, така и в множествено число, заедно с двойна форма, която също е имала разграничение по падеж. В съвременния български език са останали само останки от тази падежна система, като падежът като морфологична

категория е изчезнал. Други славянски езици – източнославянски, западнославянски и южнославянски – са запазили падежната система, документирана в старобългарския, докато съвременният литературен български език изобщо няма падежна система.

В областта на глаголите, съвременният български език не само е запазил богатството на старобългарската глаголна система, но и е развил нови категории. Наблюдава се ясна тенденция към аналитични форми, като се появяват много нови сложни глаголни форми. Запазени са обаче и прости форми, с изключение на инфинитивите и някои причастия, които са изчезнали. Българският език е уникален сред славянските езици, тъй като няма инфинитив, който е заменен от сложна форма - спрегнат глагол в сегашно време, придружен от частицата да. Например, руското „хочу говорить“ (искам да говоря) се превръща в „искам да говоря“ на български.

Българската глаголна система е богата на времена и наклонения, с девет глаголни времена, някои от които имат вариантни форми. За разлика от много славянски езици, българският е запазил разграничението между „аорист“ и несвършени времена (минало просто и минало продължително): пях и пеех (пях), мислих и мислих (мислих), четох и четях (четях). Освен това, разграничението между свършени и несвършени глаголи остава непроменено, както и в други славянски езици. Например, българският има минало просто време на свършен вид (напр. Той изпя една песен – Той изпя песен), минало продължително време на свършен вид (напр. Щом изпееше една песен, той сядаше на мястото си – Когато свършеше да пее песен, той сядаше), минало продължително време на несвършен вид (напр. Той изпиваше песента си – Той пееше песента си) и минало просто време на imperfective aspect (eg, Той пееше няколко пъти – Той пееше няколко пъти).

В българския език се прави разлика между действени и резултатни времена, което означава дали действието или неговият резултат е свързан със съответния момент на ориентация (каквито са четири).

В областта на наклоненията, българският език е развил много нови глаголни форми. Появили са се условни форми, които изразяват както готовност, така и намерение за извършване на действие, като например ядвам, отиввам („Бих отишъл, готов съм да отида“).

Най-значимата морфологична характеристика на българския глагол е категорията ренаративност – изключително богата система от сложни глаголни форми, използвани за изразяване, че говорещият, без да е бил свидетел на действието, го съобщава въз основа на разказ на някой друг. Тези ренаративни форми предават различни нюанси, включително „двойно ренаративни“ форми. В типичен разказ за минали събития, глаголните форми винаги показват дали говорещият е бил свидетел на събитията или не. Например, можем да кажем Иван скочи в трамвая в последния момент, вратата го притисна и той без малко щеше да падне (Иван скочи в трамвая в последния момент, вратата го притисна и той почти падна) само ако сме били там и сме видели как се

развиват събитията, осъзнавайки опасността, пред която е изправен Иван. Глаголната форма притисна не само предава, че вратата на трамвая е притиснала Иван, но и показва, че говорещият е бил свидетел на събитието. Ако не бяхме свидетели, но все пак използвахме минало просто време в изявително наклонение, нямаше да казваме истината, дори събитията наистина да са се случили, защото употребата на това време предполага лично свидетелство. Ако някой друг ни е разказал за събитието, трябва да използваме специалните пренаказвателни глаголни форми: Иван скочил в трамвая, вратата го притиснала и той без малко да падне (Иван уж скочил в трамвая, вратата го притиснала и той едва не паднал). Употребата на пренаказвателни форми предполага „Не бях там, но някой ми каза“.

Когато не сме били свидетели на дадено събитие и никой не ни е казал за него, можем да го съобщим въз основа на собствените си предположения или разсъждения от настояща доказателства. В този случай изречението би било: Иван е скочил в трамвая в последния момент, вратата го е притиснала... (Иван сигурно е скочил в трамвая в последния момент, вратата го е притиснала...). Глаголната форма е скочил предполага „Не бях там, но предполагам (или съм сигурен), че това се е случило“. Предполагаемото значение на български може да се изрази и с частицата ще, както в Иван ще е скочил в последния момент... (Иван сигурно е скочил в последния момент).

Тези особености на българския език са много важни и изискват отделно разглеждане.

Морфологичната структура на съвременния литературен български език се характеризира с две основни черти: опростяване на именната система (с изключване на падежите) и богатство на глаголни форми и свързаните с тях граматически значения. Докато българското съществително име има само няколко форми (въпреки въвеждането на членове), всеки български глагол има стотици форми – прости и сложни, лични и безлични.

2.3. Преподаване на немски като втори език

В Австрия обучението по граматика и лексика е интегрирано в смислени дейности, които подкрепят комуникативната компетентност. Ето как се подхожда към всеки компонент:

- Граматика:
 - o Имплицитно и експлицитно обучение: Австрийските учители съчетават експлицитно граматическо обучение (чрез целенасочени упражнения и обяснения) с имплицитно учене (чрез контекстуално базирана употреба). Например, граматически теми като спрежение на глаголите или структура на изреченията могат първо да бъдат въведени експлицитно, но след това да бъдат затвърдени чрез дейности по говорене и писане, където учащите използват тези структури в контекст.

о Граматика в контекст: Вместо изолирани упражнения, граматиката се преподава в контекста на практическата комуникация. Например, учащите се упражняват минало време, когато говорят за лични преживявания, или бъдеще време, когато обсъждат планове. Уроците по граматика са предназначени да подкрепят специфични комуникативни цели, правейки граматиката по-достъпна и подходяща.

о Корекция на грешки в комуникативни контексти: В дейности, базирани на задачи, коригирането на грешки обикновено се извършва по начин, който не нарушава комуникацията. Учителите се фокусират върху грешки, които възпрепятстват разбирането или се повтарят често, позволявайки на учащите се да се самокоригират в реални разговори. Този метод насърчава плавността, като същевременно постепенно подобрява точността с течение на времето.

- Речник:

о Тематични единици от речника: Речникът е организиран около теми, помагайки на учащите да усвоят думи и фрази, които са пряко приложими в ежедневиите взаимодействия. Всяка тематична единица (напр. пазаруване, здраве, работа) включва речник, свързан с контекста, често придружен от материали от реалния свят, като менюта, карти или формуляри.

о Използване на автентични материали: В часовете по австрийски език често се използват автентични материали, като вестници, видеоклипове и публикации в социалните медии, за да се запознаят учащите с речник в естествен контекст. За напредналите учащи се въвеждат австрийски диалект и идиоматични изрази, за да им се помогне да се ориентират в регионалните езикови вариации.

о Повторение и рециклиране: Новият речник се повтаря и рециклира в различните уроци, за да се засили запаметяването. Например, учащите могат да се сблъскат с думи в различни контексти (слушане, говорене, четене, писане) и да ги преразгледат в по-късни раздели, като по този начин изградят познаваемост и задълбочат разбирането си.

- Комбинирана практика по граматика и лексика:

о Диалози и ролеви игри: Граматиката и речниковият запас се подсилват чрез ролеви игри и диалози, които отразяват взаимодействия от реалния живот, като например поръчка на храна, насрочване на срещи или обсъждане на хобита. Тези дейности позволяват на учащите се да прилагат нов речник и граматически структури в смислен обмен.

о Интерактивни и дигитални инструменти: Дигитални ресурси като езикови приложения, мултимедийни упражнения и онлайн тестове осигуряват допълнителна практика за речник и граматика. Тези инструменти предлагат незабавна обратна връзка и интерактивни опции, ангажирайки учащите и осигурявайки разнообразно излагане на езикови форми.

- Фокус върху продуктивните и рецептивните умения: Речникът и граматиката се преподават както в рамките на продуктивните умения (говорене и писане), така и на рецептивните умения (слушане и четене), като се гарантира, че учащите могат да разбират и използват езика в различни контексти. Упражненията за слушане с различни акценти или диалекти, например, подготвят учащите се за езиковото многообразие, с което могат да се сблъскат в Австрия.

Етапи на усвояване на езика

В Австрия усвояването на езици в националната учебна програма е структурирано по начин, който е в съответствие с нивата на Общата европейска езикова рамка (CEFR) и следва прогресивен, концентричен модел на обучение. Този подход гарантира, че учениците надграждат предварителни знания на структурирани етапи, като се фокусират върху постепенно нарастваща сложност на синтаксиса, речника и ситуационната употреба на езика. Ето как е организирана учебната програма, за да подпомогне прогресивното усвояване на езика:

Структурирани етапи на усвояване на езика

- Базови етапи (A1 до A2): Началните етапи на изучаването на езици се фокусират върху основен синтаксис и лексика, като се набляга на сегментираното и ситуационно обучение за практическа, ежедневна употреба. В етапите A1 и A2 учениците учат основни изречения (напр. подлог-сказуемо-допълнение), основни глаголни спрежения и често срещани фрази за поздравяване, представяния и ежедневни дейности. Речникът и синтаксисът са сегментирани в основни категории (напр. числа, цветове, семейство, храна), които са пряко приложими в рутинните взаимодействия.

- Междинни етапи (B1): На ниво B1 учащите започват да се занимават с по-сложни структури, включително разнообразни видове изречения (напр. въпроси, команди) и основни сложни изречения. Речникът се разширява, за да обхване по-нюансирани теми, като хобита, пътувания и лични мнения. Този етап набляга на функционалното и ситуационното обучение, където учащите практикуват езикови умения чрез практически сценарии, като например резервиране на настаняване или описване на минали преживявания. Граматиката се преподава по контекстуализиран начин, за да се гарантира, че учениците разбират как да използват нови структури в реални взаимодействия.

- Напреднали етапи (B2): До ниво B2 от учениците се очаква да използват по-сложен език, включително усъвършенствани синтактични структури (напр. относителни изречения, страдателен залог) и сложни изречения. Речникът се разширява допълнително, за да обхване професионални и абстрактни теми, като изразяване на мнения по обществени проблеми или обсъждане на ситуации на работното място. На този етап усвояването на езика се фокусира върху критично и нюансирано изразяване, което позволява на учащите се да участват в дискусии, дебати и професионален обмен.

Акцентът е върху овладяването както на синтаксиса, така и на културните нюанси, тъй като учащите често се подготвят за интеграция в професионална или академична среда.

Прогресивен, концентричен модел на обучение

Учебната програма на Австрия възприема концентричен модел на обучение, при който езиковите умения се преразглеждат и разширяват на всеки етап, осигурявайки кумулативно и последователно развитие. Този подход е интегриран във всички образователни нива и се подкрепя от следните методи:

- **Повторение и рециклиране на ключови структури:** Речникът, граматиката и разговорните модели се въвеждат постепенно и се преразглеждат с течение на времето, с нарастваща сложност. Например, докато основният речник на тема „семейство“ може да бъде въведен в А1 с прости фрази, той става по-нюансиран от В1 с изразяване на мнения или описания на взаимоотношения. До В2 учениците могат да обсъждат семейни роли или обществени перспективи за семейния живот. Това кумулативно учене засилва запаметяването и разбирането, подсилва предварителните знания и добавя слоеве на сложност.
- **Интегриране на уменията между рецептивните и продуктивните модалности:** Усвояването на език е структурирано така, че да развива едновременно рецептивни (слушане, четене) и продуктивни (говорене, писане) умения. Например, упражненията за слушане са съчетани с дейности по говорене, при които учащите първо разбират дадена структура и след това я използват активно. Този подход насърчава всестранната компетентност и засилва запаметяването на езика, тъй като учениците постоянно прилагат нови структури в различните модалности.
- **Постепенно въвеждане на сложни структури:** Обучението по граматика е внимателно структурирано, за да въвежда по-сложни синтактични структури постепенно. Например, учениците първо учат просто сегашно време и съответствие между подлог и сказуемо в основни изречения на ниво А1. До ниво А2 те изследват повече времена, а на ниво В1 практикуват сложни и сложни изречения. Това постепенно натрупване гарантира, че учащите напълно разбират основната граматика, преди да преминат към по-сложни форми.
- **Тематични и ситуационни контексти:** Обучението на езици е организирано тематично, като всяко ниво се разширява върху практически контексти (напр. пазаруване, работа, пътуване). Този ситуационен подход позволява на учениците да прилагат езика в реални сценарии постепенно, правейки всеки нов етап пряко свързан с ежедневието. Чрез свързване на изучаването на езици с реалистични контексти, учебната програма засилва речника и употребата на синтаксиса по смислен начин, помагайки на учащите се да преминат от основни взаимодействия към по-нюансирани разговори и професионален обмен.

- Непрекъснато формиращо оценяване и обратна връзка: Австрийските езикови програми използват редовни формиращи оценявания, като тестове, устни изпити и оценки, базирани на проекти, които предоставят обратна връзка за напредъка на учащите и идентифицират области за подобрене. Този постоянен цикъл на обратна връзка помага да се гарантира, че учениците градят върху солидна основа и правят корекции, ако е необходимо, за да подпомогнат концентричното обучение. Обобщаващите оценки в края на всяко ниво (като например изпитите ÖSD) валидират напредъка на учащите и готовността им да преминат към следващия етап.

Осигуряване на концентрично изграждане на умения с течение на времето

За да поддържа стабилно развитие на езиковите умения, австрийската образователна система включва набор от стратегии:

- Диференцирани учебни планове: За ученици с различни начални позиции или нужди, диференцираните учебни планове позволяват по-индивидуализирано темпо, особено в класните стаи на няколко нива. Това гарантира, че всички учащи са подкрепени в езиковото си пътешествие, като преразглеждат и затвърждават основните умения, когато е необходимо.

- Интегриране на културната компетентност: С напредването на учащите се, учебната програма все повече интегрира социокултурни знания, помагайки им да адаптират езиковата си употреба към австрийските социални норми и стилове на комуникация. До ниво B2 от учащите се очаква не само да разбират езика, но и да демонстрират културна компетентност в разговори и формални взаимодействия.

- Проектно-базирано и ориентирано към задачи обучение: В напредналите етапи езиковите часове включват повече дейности, базирани на проекти, като презентации, дебати или групови проекти. Тези проекти изискват от учениците да синтезират езикови умения, включително речник, граматика и социокултурна осведоменост, в сплотена, функционална комуникация. Този метод затвърждава придобитите преди това знания и изгражда увереност при използването на езика в реални приложения.

Интеграция на езиковите умения

В Австрия учебната програма за втори език интегрира четирите ключови езикови умения – слушане, говорене, четене и писане – по балансиран и взаимосвързан подход за развиване на всеобхватна комуникативна компетентност. Учебната програма следва насоките на CEFR, като гарантира, че всяко умение се развива постепенно и в контексти, които отразяват употребата на езика в реалния живот.

Интегриране на уменията за слушане, говорене, четене и писане

- Слушане и говорене като основни умения:

о На началните нива (A1 и A2) слушането и говоренето са приоритетни, за да се помогне на учащите да изградят основни комуникативни умения. Уроците включват кратки диалози, ролеви игри и упражнения за слушане, фокусирани върху ежедневни взаимодействия, като поздрави, представяния и основни молби.

о Упражненията за слушане запознават учениците с различни скорости и интонации, подготвяйки ги за разговори в реалния свят, докато упражненията за говорене дават възможност на учениците да практикуват произношение, интонация и основен разговорен поток.

о В средните и напредналите етапи (B1 и B2) уменията за слушане и говорене се развиват чрез по-сложни задачи, като например обсъждане на мнения, провеждане на интервюта или изготвяне на презентации. На по-високи нива се въвеждат групови дискусии и дебати, насърчаващи учащите да участват в спонтанни, продължителни разговори.

- Четене и развитие на речника:

о Четенето се въвежда рано, като се започва с прости текстове като кратки статии, диалози или обозначени изображения. Тези текстове помагат на учащите да изградят речник в контекст, който често е организиран тематично (напр. семейство, работа, пазаруване).

о С напредването на обучението си учащите се сблъскват с по-сложни и разнообразни материали за четене, включително новинарски статии, кратки разкази и, в по-напреднали етапи, с автентични материали като обяви за работа, официални формуляри или литературни откъси.

о Задачите за четене са предназначени да затвърдят речника и граматиката, усвоени в час, позволявайки на учениците да видят тези елементи, приложени в реални контексти. Упражнения за разбиране, като обобщаване или отговаряне на въпроси, се използват, за да се гарантира разбирането и да се подпомогне запаметяването на речника.

- Умения за писане за функционално и творческо изразяване:

о Писането започва с просто изграждане на изречения и кратки текстове, като например попълване на формуляри, писане на пощенски картички или изготвяне на кратки лични представяния. Тези упражнения изграждат увереност в основната писмена комуникация.

о На по-високи нива на владеене, учениците работят върху по-структурирани писмени задачи, като например писане на имейли, официални писма, есета и доклади. Тези задачи помагат на учащите да прилагат граматически структури по структуриран начин, докато изследват различни типове текст.

о Писмените задачи също така подпомагат развитието на речника и граматическата точност, тъй като учениците трябва да избират подходящи думи и структури, за да общуват ясно и ефективно.

Методи за интегриране на всичките четири умения в учебната програма

- Обучение, базирано на задачи: Австрийската учебна програма набляга на обучението, базирано на задачи, при което учениците работят върху практически дейности, изискващи използването на всичките четири езикови умения. Например, учениците могат да планират събитие заедно, което изисква от тях да обсъждат (говорене), да слушат инструкции или членове на групата (слушане), да изследват темата (четене) и да пишат покани или доклади (писане). Дейностите, базирани на задачи, правят уменията взаимозависими, както е в реални житейски ситуации.

- Интегрирано обучение по съдържание и език (CLIL): CLIL се използва често в австрийските езикови програми, особено в професионалното и средното образование, където изучаването на езици е интегрирано с други предметни материали. Например, урок по география може да се преподава на немски език за англоговорящи ученици, като ги насърчава да четат карти, да слушат инструкции, да обсъждат открития и да пишат резюмета. CLIL предоставя естествени възможности за интегриране на умения и насърчава контекстуализираното изучаване на езици.

- Ролеви игри и симулирани ситуации: Ролевите игри се използват за симулиране на взаимодействия в реалния живот, като например резервации в хотел или работа по работен сценарий. В тези дейности учениците слушат инструкции, говорят по време на ролевата игра, четат ролеви карти и понякога пишат последващи бележки или доклади. Този метод подкрепя както спонтанното използване на езика, така и структурираното учене, интегрирайки и четирите умения в една дейност.

- Обучение, базирано на проекти: На по-напреднали нива учениците често се ангажират с проекти, които обхващат няколко урока, като например създаване на групова презентация или организиране на класно събитие. Тези проекти изискват от учениците да проучват (четене), да планират (писане), да си сътрудничат и да представят (говорене), както и да преглеждат обратна връзка или резултати (слушане). Този подход засилва езиковите умения в смислен, реален контекст, като същевременно насърчава критичното мислене и сътрудничеството.

Прогресивно развитие и оценка на уменията

- Оценки за слушане и говорене: Устни изпити, интерактивни упражнения и презентации се използват за оценка на уменията за говорене и слушане. В някои случаи студентите участват в разговорен обмен или отговарят на аудио записи, имитирайки реални ситуации на слушане и говорене.

- Оценки на четенето и писането: Тестовите за разбиране при четене и писмените задачи оценяват разбирането на учащите се на текстове и способността им да

се изразяват писмено . Задачи като обобщаване на статии или писане на есета позволяват на учителите да оценят владенето на речника, синтаксиса и структурата на текста от страна на учащите.

- Интегрирани дейности за подобряване на уменията в изпитите: Стандартизираните оценки, като например Österreichisches Sprachdiplom Deutsch (ÖSD), тестват и четирите умения в комбинация, в съответствие с рамката на CEFR. Тези изпити оценяват слушането, четенето, говоренето и писането в контексти, които отразяват реални ситуации, като гарантират, че учениците са постигнали функционални умения във всички области на уменията.

Специфики на националния език

Немският език, като национален език на Австрия, представя няколко езикови особености, които могат да представляват предизвикателства за изучаващите втори език. Тези предизвикателства често произтичат от сложната му граматика, уникалните правила за произношение и специфичните синтактични структури. Някои характеристики, като например родовата система, структурата на падежите и обширното спрежение на глаголите, се различават значително от другите езици, което изисква целенасочени подходи към преподаването. Ето разбивка на ключовите езикови особености и уникалните предизвикателства в немския език:

Ключови езикови характеристики и предизвикателства за учащите

- Граматика:
 - о Падежна система: Немският език има четири граматически падежа – именителен, винителен, дателен и родителен – които диктуват формата на съществителните имена, местоименията и членовете въз основа на тяхната синтактична роля в изречението. Всеки падеж влияе върху окончанията на думите и учащите често срещат трудности при прилагането на правилния падеж, особено когато те се променят въз основа на предлози или структура на изречението. Преподаването се фокусира основно върху разбирането на функцията на всеки падеж и разпознаването на моделите в падежите.
 - о Родова система: Немските съществителни имена се категоризират в три рода: мъжки, женски и среден род, всеки със съответстващи членове (der, die, das). За разлика от езиците с два рода или без такива, родовата система на немския език изисква от учащите се да запомнят рода на всяко съществително, тъй като не винаги следва интуитивни модели. Тази характеристика изисква специфични техники на преподаване, като например мнемонични пособия и практика със специфични за рода членове.
- Синтаксис:
 - о Словоред: Немският синтаксис следва гъвкав словоред, особено в подчинените изречения, където глаголът се поставя в края на изречението. Освен това, в главните изречения глаголът обикновено е на втора позиция, което е различно от

английския или романските езици. Учениците може да се затруднят да се приспособят към тази структура и практиката често набляга на упражнения за пренареждане на изреченията и идентифициране на ключови синтактични модели.

- Разделими глаголи: Немският език включва глаголи с разделими префикси, при които представката се отделя от коренния глагол в определени времена или изречения. Например, „anrufen“ (да се обадя) се отделя в изречението „Ich rufe dich an“ (Викам те). Това разделяне може да бъде объркващо, особено за учащите, свикнали с глаголни форми, които остават непроменени в изреченията. Стратегиите за преподаване включват практика с често срещани разделими глаголи и упражнения, фокусирани върху разпознаването и правилното прилагане на разделими префикси.

- Произношение:

- Дължина на гласните и умлаути: Немският език има както кратки, така и дълги гласни, както и умлаути (ä, ö, ü), които променят звука на гласната и често значението на думата. Учениците може да изпитват затруднения с произнасянето и разграничаването на тези звуци, особено ако в родния им език липсват подобни разграничения. Упражненията често включват слухова дискриминация и практика на произношение, фокусирана върху гласни с умлаут и овладяване на разграничението между кратки и дълги гласни.

- Съгласни групи: Немският език включва съгласни групи (напр. „sch“, „tsch“, „pf“), които могат да бъдат трудни за произнасяне, особено за учащи, които не използват подобни съгласни групи. Това може да повлияе както на произношението, така и на разбирането. Упражненията за произношение и постепенното въвеждане на трудни съгласни групи помагат на учащите се да се адаптират към тези звуци.

Уникални езикови характеристики, изискващи специфичен фокус върху преподаването

- Статии и споразумение за равенство между половете:

- Системата за родово определение в немския език се простира отвъд съществителните имена и изисква съгласуване на членовете и прилагателните, които приемат различни форми въз основа на падежа (именителен, винителен, дателен, родителен) и пола (мъжки, женски, среден род). Това се различава значително от езиците с фиксирани форми на членове или тези без родово определени съществителни, което го прави основна област на фокус в преподаването. Стратегиите за преподаване често включват повторение, визуални помагала и практически изречения за затвърждаване на моделите на съгласуване на половете.

- Спрежение на глаголите и структура на глаголните времена:

- Немските глаголи се спрегат по лице и число, с множество форми за всяко време и допълнителни разграничения за формални и неформални форми. Например, има две форми на „ти“ (формална Sie и неформална du) със съответните глаголни форми.

Немският език използва и модални глаголи (напр. können, müssen, sollen), които изискват специфични правила за разположение в изреченията и въвеждат слой сложност в словореда. Уроците често включват структурирана практика с таблици за спрежение, контекстуализирани примери и упражнения с модални глаголи за изграждане на познаване.

- Сложни съществителни имена:
 - o Немският език е известен със своите сложни съществителни имена, където множество думи се комбинират, за да образуват по-дълги, често описателни съществителни (напр. Krankenhaus – болница, буквално „болнична къща“). Тези думи могат да бъдат плашещи за учащите, защото изискват разделяне на отделни компоненти, за да се разбере значението им. Преподаването на сложни съществителни включва стратегии като упражнения за разлагане на думи и идентифициране на коренните значения, за да се помогне на учащите се да дешифрират и запомнят сложна лексика.
- Възвратни местоимения и глаголи:
 - o Немският език използва възвратни глаголи със специфични местоимения (напр. sich freuen – радвам се, sich erinnern – запомням). Учениците трябва да разбират кога да използват възвратни местоимения и как те влияят на структурата на изреченията, което може да бъде особено трудно за говорещите езици без възвратни конструкции. Упражненията често включват практикуване на възвратни глаголи в контекст и разбиране на синтактичното разположение на възвратните местоимения в изреченията.
- Подчинително наклонение (конюнктив):
 - o Немският език има подчинително наклонение (Konjunktiv), използвано за хипотетични или учтив изрази, както и за непряка реч. Konjunktiv I и II имат специфични спрежения и форми, които се различават от тези, използвани в изявителните изявления. Това настроение често е трудно, тъй като изисква овладяване на спреженията и разбиране кога хипотетичните или непряките изрази са подходящи. Упражнения с често срещани фрази, диалози и непряко съобщаване се използват за запознаване с това настроение.

Стратегии за справяне с тези езикови предизвикателства в преподаването

- Нагледни помагала и мнемоника: Нагледните помагала, като например цветно кодирани таблици за падежи, маркери за род и окончания на глаголите, помагат на учащите да интернализират сложни структури. Мнемониката, особено за запомняне на родовете на съществителните и разделянето на глаголите, също се използва често.
- Фокусирани упражнения и разпознаване на модели: Структурираните упражнения върху специфични граматически характеристики, като например окончания на падежи или спрежения на глаголите, помагат на учащите да разпознават и прилагат модели. Упражненията за пренареждане на изреченията, разположение на глаголите и

съгласуване на членовете са често срещани, за да помогнат на учащите да изградят солидна основа.

- Контекстуално и практическо приложение: Ролевите игри, диалозите и ситуационното обучение предоставят практически опит с трудни структури като разделими глаголи или възвратни местоимения. Тези дейности позволяват на учащите се да прилагат граматиката и речника в контекст, като затвърждават правилната употреба чрез практика.

- Практика на произношението и разграничаване на слушането: За справяне с предизвикателствата при произношението, особено с гласни и съгласни групи, се използват слухови упражнения и повторения. Учениците практикуват със записи на носители на езика, фонетични упражнения и минимални двойки, за да подобрят способността си да разпознават и произнасят различни немски звуци.

Чрез тези целенасочени стратегии, австрийските езикови програми помагат на учащите се да се ориентират в уникалните и често предизвикателни характеристики на немския език. Като се фокусират върху разпознаването на модели, контекстуалната практика и постепенното овладяване на сложни структури, учениците развиват както увереност, така и компетентност в справянето с езиковите тънкости на немския език.

Учебна програма и учебно съдържание

В Австрия обучението по немски като втори език е структурирано в съответствие с нивата по CEFR, като постепенно се изграждат владенето на учащите от A1 до B2 с теми, речник и граматическо съдържание, които се увеличават по сложност и релевантност. Ето разбивка на типичното съдържание, въведено на всяко ниво, заедно с примери за езикови модели и речник, специфичен за немския език.

A1 (Начинаещ)

- Теми:
 - o Лична информация (представяне, семейство, националност)
 - o Дневни рутини (време, делнични дни)
 - o Основни нужди (поръчване на храна, пазаруване)
 - o Прости описания на хора и предмети (цветове, размер, основни прилагателни)
- Речник:
 - o Поздрави и сбогувания: Hello, Tschüss, Guten Morgen, Auf Wiedersehen
 - o Числа, дни от седмицата, месеци: eins, zwei, Montag, Januar
 - o Членове на семейството: Mutter (майка), Vater (баща), Schwester (сестра), Bruder (брат)

- o Храна и напитки: Wasser (вода), Brot (хляб), Apfel (ябълка)
- Граматика:
 - o Основна структура на изречението (субект-глагол-обект): Ich bin aus Österreich (Аз съм от Австрия).
 - o Спрежение на глагола в сегашно време: Ich gehe, du gehst, er geht (аз отивам, ти отиваш, той отива).
 - o Членове и род: Определени членове (der, die, das) и неопределени членове (ein, eine).
 - o Прости въпроси: Използване на wie, was, wo (как, какво, къде) – Wo kommst du her? (Откъде си?).

A2 (Начално ниво)

- Теми:
 - o Ежедневни дейности (хобита, работна рутина)
 - o Здраве и благополучие (посещения при лекар, описание на симптомите)
 - o Дом и живот (видове жилища, предмети от бита)
 - o Основно пътуване и упътвания
- Речник:
 - o Общи глаголи: spielen (да играя), arbeiten (да работя), wohnen (да живея)
 - o Описателни прилагателни: groß (голям), klein (малък), schnell (бърз), langsam (бавен)
 - o Места в града: Bahnhof (жп гара), Apotheke (аптека), Park (парк)
 - o Дни и часове: morgen (сутрин), abends (вечер), heute (днес)
- Граматика:
 - o Разделими глаголи: anfangen (започвам) -> Ich fange an (започвам).
 - o Дателен падеж за непреки допълнения: Ich gebe meinem Freund ein Buch (Подарявам на моя приятел книга).
 - o Модали в сегашно време (können, müssen, dürfen): Ich kann schwimmen (мога да плувам).
 - o Минало просто време на често срещани глаголи за разказване на истории: Ich war, du hattest (аз бях, ти имаше).

B1 (Средно ниво)

- Теми:

- o Работа и професии (описване на работни места, ситуации на работното място)
- o Социални взаимодействия (изразяване на мнения, отправяне на учтиви молби)
- o Здраве и фитнес (даване на съвети, обсъждане на рутини)
- o Образование и бъдещи планове
- Речник:
 - o Термини, свързани с работата: Kollege (колега), Chef (шеф), Vertrag (договор)
 - o Общи фрази за даване на мнения: Ich finde, dass... (Мисля, че...), meiner Meinung nach (по мое мнение)
 - o Здраве и фитнес: gesund (здрав), Ernährung (хранене), trainieren (да тренирам)
 - o Училище и образование: Schule (училище), Prüfung (изпит), Universität (университет)
 - Граматика:
 - o Минало време (Präteritum за минало повествование): Ich ging (отидох), er sagte (той каза).
 - o Сложни изречения със съюзи: weil, obwohl, wenn (защото, въпреки че, ако).
 - o Възвратни глаголи: sich freuen (да се радвам), sich erinnern (да си спомня) – Ich freue mich auf das Wochenende (очаквам с нетърпение уикенда).
 - o Относителни изречения за предоставяне на допълнителна информация: Das ist der Mann, der mir geholfen hat (Това е човекът, който ми помогна).

B2 (горен среден)

- Теми:
 - o Разширени дискусии по социални въпроси (околна среда, технологии)
 - o Лични мнения по сложни теми (образователни системи, културни различия)
 - o Академична и професионална среда (презентации, официално писане)
 - o Литература и медии
- Речник:
 - o Околна среда: Umweltschutz (опазване на околната среда), Klimawandel (промяна на климата), erneuerbare Energie (възобновяема енергия)

- o Технологии и иновации: Technologie (технология), Erfindung (изобретение), Digitalisierung (дигитализация)
- o Общи изрази за мнения: Es kommt darauf an... (Зависи...), meiner Ansicht nach (според мен)
- o Бизнес и официални условия: Bericht (доклад), Besprechung (среща), Verhandlung (преговори)
 - Граматика:
- o Страдателен залог, за да се съсредоточим върху действието, а не върху подлога: Das Problem wurde gelöst (Проблемът беше решен).
- o Конјунктив II (Подчин II) за хипотетични или учтиви изрази: Ich würde gerne... (Бих искал да...), Wenn ich mehr Zeit hätte, würde ich... (Ако имах повече време, щях...)
- o Инфинитивни конструкции със „zu“: Ich versuche, Deutsch zu lernen (Опитвам се да науча немски).
- o Непряка реч за докладване: Er sagte, dass er kommen würde (Той каза, че ще дойде).

Обобщение на примери и модели по нива:

- A1: Прости изречения в сегашно време с ясен словоред. Пример: Ich gehe ins Kino (Отивам на кино).
- A2: Въвеждане на дателен падеж и разделими глаголи. Пример: Ich rufe meinen Freund an (обаждам се на приятеля си).
- B1: Употреба на минало време, възвратни глаголи и основни съюзи. Пример: Ich ging ins Kino, weil ich den Film sehen wollte (Отидох на кино, защото исках да гледам филма).
- B2: Пасивни конструкции, подчинително наклонение и непряка реч. Пример: Es wurde gesagt, dass das Projekt erfolgreich war (Беше казано, че проектът е успешен).

Всяко ниво въвежда нова граматика, речник и езикови модели, надграждайки предишни знания и постепенно добавяйки сложност. Този структуриран подход позволява на учащите постепенно да придобият увереност в изразяването на по-нюансирани идеи, независимо дали за социални, професионални или академични цели.

Източници:

Bausch, K.-R., Christ, H., & Krumm, H.-J. (Ред.) (2007). „Handbuch Fremdsprachenunterricht“ – Наръчници за езиково обучение, Francke Verlag

Еберхартер, К. и Шварц, К. (2018). „Интегриране на мигранти чрез езиково обучение: Изследване на германската система за образование на възрастни“ – International Review of Education

Хуфайзен, Б. и Нойнер, Г. (2003). „Проектът за плурилингвизъм: Третично изучаване на езици – немски след английски“ – Отдел за езикова политика на Съвета на Европа

Krumm, H.-J. (2013). „Integrative Sprachdidaktik: Deutsch als Zweitsprache für Kinder und Jugendliche“ – Journal of Language and Education Research

Krumm, H.-J., & Fandrych, C. (2009). „Deutsch als Fremdsprache: Didaktik, Methodik und Interkulturalität“ – поредица DaF/DaZ от Schubert Verlag

Müller, M., & Weiböck, A. (2015). „Grammatik- und Wortschatzvermittlung im DaF-Unterricht: Eine empirische Untersuchung der Effizienz unterschiedlicher Methoden“ – Zeitschrift für Fremdsprachenforschung

Zerfaß, S. (2014). „Sprachstandsdiagnostik Deutsch als Zweitsprache“ – поредица от Waxmann Verlag

„Усвояване на втори език и CEFR: Казус от Австрия“ – Journal of Applied Linguistics and Language Research

2.4. Преподаване на румънски като втори език

МИНИМАЛНО ОПИСАНИЕ НА RLNM (A1, A2, B1, B2)

НИВО А.1

A1. 1. Комуникативни функции

1. Поздрави и представяния

- **Функция:**
 - Поздравяване на хора във формални и неформални ситуации.
 - Представяне на себе си или на някой друг.
 - Да попитате за нечие име и националност.
- **Пример:**
 - Здравей! Mă numesc Андрей. Sunt din Rumъния. Tu cum te numești?
 - (Здравейте! Казвам се Андрей. От Румъния съм. Как се казвате вие?)

2. Запитване и предоставяне на лична информация

- **Функция:**

o Задаване и отговаряне на въпроси относно основна лична информация (възраст, адрес, телефонен номер, професия).

o Говорене за националност и говорени езици.

● Пример:

o Câți ani ai? На 25 години съм. Sunt student și locuiesc în București.

o (На колко години си? Аз съм на 25 години. Студент съм и живея в Букурещ.)

3. Изразяване на харесвания, нехаресвания и предпочитания

● Функция:

o Говорене за това, което харесвате или не (храна, хобита, дейности).

o Изразяване на предпочитания между две или повече неща.

● Пример:

o Îmi place muzica rock, dar nu îmi place să dansez.

o (Харесвам рок музика, но не обичам да танцувам.)

4. Искане за пояснение или повторение

● Функция:

o Учтиво да помолите някого да повтори нещо или да го обясни с по-прости думи.

o Проверка дали сте разбрали нещо правилно.

● Пример:

o Puteți repeta, vă rog? Nu am înțeles.

o (Можете ли да повторите, моля? Не разбрах.)

5. Описание на ежедневието и дейностите

● Функция:

o Разговор за ежедневни рутини, общи дейности и графици (работа, хранене, свободно време).

o Използване на прости глаголи в сегашно време за описание на навици.

● Пример:

o În fiecare dimineață mă trezesc la ora 7 și merg la serviciu.

o (Всяка сутрин се събуждам в 7 часа и отивам на работа.)

6. Правене на прости заявки

- Функция:
 - Молба за помощ или искане за нещо по учтив начин.
 - Искане на разрешение за извършване на нещо.

- Пример:

- Pot să folosesc telefonul tău, te rog?
- (Мога ли да използвам телефона ви, моля?)

7. Предлагане и отговаряне на покани

- Функция:

- Поканване на някого на събитие или дейност (храна, екскурзия и др.).
- Приемане или отказване на покани.

- Пример:

- Vrei să să gi la film cu me dîeară? Da, cu plăcere!
- (Искаш ли да отидеш на кино с мен довечера? Да, с удоволствие!)

8. Извинение и оправдание

- Функция:

- Извинение за нещо, което сте направили неправилно.
- Учтиво се извинявате в социални контексти.

- Пример:

- Îmi pare rău că am întîrziat.
- (Съжалявам, че закъснях.)

9. Изразяване на съгласие, несъгласие и мнение

- Функция:

- Изразяване на съгласие или несъгласие с нечие мнение или твърдение.
- Изразяване на прости мнения по различни теми (филми, храна, време и др.).

- Пример:

- Sunt de acord cu tine. Filmul a fost foarte bun.
- (Съгласен съм с теб. Филмът беше много добър.)

10. Искане и даване на указания

- Функция:

- Да попитате как да стигнете до определено място.

- o Даване на прости указания (завийте наляво, тръгнете направо).
- Пример:
- o Cum ajung la gară? Mergi drept înainte, apoi faci dreapta.
- o (Как да стигна до жп гарата? Вървете направо, след това завийте надясно.)

11. Говорене за семейство и приятели

- Функция:
 - o Описание на членове на семейството или приятели.
 - o Задаване и отговаряне на въпроси относно взаимоотношенията и семейната структура.
- Пример:
 - o Am o soră și un frate. Sora mea locuiește în Franța.
 - o (Имам сестра и брат. Сестра ми живее във Франция.)

12. Говорене за време, дати и време

- Функция:
 - o Запитване за и казване на часа, дните от седмицата, месеците и датите.
 - o Разговор за времето и сезоните.
- Пример:
 - o Cât e ceasul? Este ora 3 după-amiaza.
 - o (Колко е часът? 3 следобед е.)

13. Пазаруване и запитване за цени

- Функция:
 - o Да питате за цените в магазините и на пазарите.
 - o Правене на прости покупки и запитване за различни размери или цветове.
- Пример:
 - o Cât costă această cămașă? Това са 50 леи.
 - o (Колко струва тази риза? 50 леи.)

14. Говорейки за здраве и благополучие

- Функция:
 - o Описване на това как се чувствате (болен, уморен, щастлив).
 - o Задаване на въпроси за здравето на някой друг.
- Пример:

- o Nu mă simt bine. Am dureri de cap.
 - o (Не се чувствам добре. Имам главоболие.)
15. Изразяване на нужди и предпочитания в ресторант

- Функция:
 - o Поръчване на храна и напитки в ресторант.
 - o Задаване на въпроси относно менюто или съставките.
- Пример:
 - o Aș dori o cafea și o salată, vă rog.
 - o (Бих искал кафе и салата, моля.)

A1. 2. Изграждане на комуникацията

1. Граматични класове

- Съществителни имена
 - o Определение: Думи, които назовават хора, места или неща.

Примери :

- Съществителни имена от мъжки род:
 - „băiat” (момче), „tata” (татко), „băiatul” (момчето).
- Съществителни имена от женски род:
 - „fată” (момиче), „mama” (мама), „fata” (момичето).
- Съществителни от среден род:
 - „măr” (ябълка)
- o Форми за множествено число:
 - Правила за образуване на множествено число (напр. добавяне на -i, -uri).
 - Пример: „băieți” (момчета), „fete” (момичета).
- Глаголи
 - o Определение: Думи за действие или състояние на съществуване.
 - o Сегашно просто спрежение:
 - Правилни глаголи:
 - „a vorbi” (да говоря): Eu vorbesc, Tu vorbești, El/ea vorbește.
 - Неправилни глаголи:

- „а fi” (да бъде): Eu sunt, Tu ești, El/ea este.
- Често срещани глаголи за ежедневни рутини:
 - „а merge” (отивам), „а mânca” (ядя), „а dormi” (спя).
- Прилагателни
 - Определение: Думи, които описват съществителни имена.
 - Съгласуване със съществителни имена:
 - Прилагателните се съгласуват по род и число със съществителните.
 - Пример: „băiat frumos” (красиво момче), „fată frumoasă” (красиво момиче).
 - Често срещани прилагателни:
 - „mare” (голям), „mic” (малък), „bun” (добър), „gău” (лош).
- Местоимения
 - Определение: Думи, използвани вместо съществителни имена.
 - Лични местоимения:
 - „eu” (аз), „tu” (ти), „el” (той), „ea” (тя).
 - Притежателни местоимения:
 - „al meu” (моя), „al tău” (твоя).
 - Указателни местоимения:
 - „acesta” (това), „acela” (онова).
- Предлози: ”la” (в), ”în” (în), ”despre” (около).

2. Лексикални елементи

- Ежедневен речник
 - лична информация:
 - Ключови термини: „nume” (име), „vârstă” (възраст), „naționalitate” (националност).
 - Примери: „Numele meu este Andrei.” (Казвам се Андрей.)
 - ежедневни дейности:
 - Речник, свързан с рутините: „mâncare” (храна), „muncă” (работа), „școală” (училище).
 - Примери: „Merg la școală.” (Отивам на училище.)
 - Често срещани фрази
 - поздрави:

- Официално: „Bună ziua!“ (Добър ден!), „Поздрав!“ (Здрасти!)
- Неформално: „Ce mai faci?“ (Как си?)
- учтиви изрази:
 - „Te rog.“ (Моля.), „Mulțumesc.“ (Благодаря.)
- Речник, свързан с хобита и интереси
- често срещани хобита:
 - „sport” (спорт), „citit” (четене), „muzică” (музика).
 - Примери: „Îmi place să ascult muzică.“ (Обичам да слушам музика.)
- описване на предпочитанията:
 - „Îmi place” (харесвам), „Nu îmi place” (не ми харесва).

3. Обстоятелства

- Ситуационни контексти
- у дома:
 - Обсъждане на семейството и ежедневието.
 - Пример: „Acasă, eu îmi fac temele.“ (У дома си пиша домашните.)
- на пазара:
 - Пазаруване на хранителни стоки или дрехи.
 - Пример: „Cât costă rochia?“ (Колко струва роклята?)
- Емоционални контексти
- Изразяване на чувства и емоции.
 - Примери:
 - „Sunt fericit.“ (Щастлив съм.)
 - „Îmi este foame.“ (Гладен съм.)
 - Използване на фрази за изразяване на емоции: „Mă simt bine.“ (Чувствам се добре.)
- Екологични контексти
- Описание на околностите.
 - Примери:
 - „Aici este frumos.“ (Тук е красиво.)
 - „Este cald afară.“ (Навън е топло.)

4. Конструкция на изреченията

- Основна структура на изреченията
- подлог + глагол + допълнение:
- Пример: „Eu citesc o carte.“ (Четох книга.)

въпроси :

- Формиране на прости въпроси.
- Пример: „Ce citești?“ (Какво четеш?)

- Формулиране на въпроси

○ използване на въпросителни думи:

- „Ce?“ (Какво?), „Cine?“ (Кой?)

▪ Примери:

- „Când mergem?“ (Кога отиваме?)
- „De ce ești trist?“ (Защо си тъжен?)

- Отрицание

○ образуване на отрицателни изречения:

- Структура: Подлог + „nu“ + глагол + допълнение.

- Например: „Нямам време.“ (Нямам време.)

○ отрицателни въпроси:

- Пр.: „Nu vrei să mergi?“ (Не искаш ли да отидеш?)

5. Осигуряване на съгласуваност на текста в устната/писмената комуникация

- Свързване на думи и фрази

○ използване на конектори:

- „și” (и), „dar” (но), „deoarece” (защото), „iar” (и/отново).

▪ Примери:

▪ „Îmi place muzica, dar nu îmi place dansul.” (Харесвам музика, но не обичам да танцувам.)

▪ „Mă duc la magazin deoarece am nevoie de lapte.” (Отивам до магазина, защото имам нужда от мляко.)

- Структура на параграфите

○ Организиране на идеи:

- Ясно въведение, основна част и заключение.

▪ примерна структура:

- Въведение: „Salut! Mă numesc Ana.”
- Тяло: „Îmi place să citesc și să ascult muzică.”
- Заключение: „Și tu? Ce îți place să faci?”
- Произношение и интонация
 - Подчертаване на информацията:
 - Промяна на тона, за да се подчертаят важни моменти.
 - Примери:
 - Използване на възходяща интонация за въпроси: „Tu vii?” (Идваш ли?)
 - Упражняване с повторение:
 - Участие в упражнения, насочени към плавност и яснота.

A1. 3. Видове текстове

1. Лични представяния и описания

- Характеристики: Простите изречения се използват за предоставяне на основна информация за себе си, включително име, възраст, националност, професия и хобита. Тези текстове използват много основен речник и глаголни форми (сегашно време).

- Примери за текстове: Лично представяне, самоописание в кратък параграф.

- Пример (румънски):

- "Mă numesc Andrei. Am 25 de ani și sunt student. Sunt din România. Îmi place să citesc și să mă plimb."

(Казвам се Андрей. На 25 години съм и съм студент. От Румъния съм. Обичам да чета и да се разхождам.)

2. Прости диалози (неформални разговори)

- Характеристики: Учениците се фокусират върху основен обмен на въпроси и отговори, свързан с ежедневни ситуации, като например поздрави, поръчка на храна, питане за упътвания или пазаруване. Тези диалози включват прости, формулирани фрази и познат речник.

- Примери за текстове: Диалози в кафене, питане за упътвания, основни взаимодействия при пазаруване.

- Пример (румънски):

- А: „Bună ziua! Ce doriți să komandați?” (Здравейте! Какво искате да поръчате?)

- o B: "Un ceai, vă rog." (Чай, моля.)
- o A: "Cu plăcere." (С удовольствие.)

3. Кратки бележки и съобщения

- Характеристики: Прости писмени текстове, използвани за предаване на кратки съобщения, като покани, извинения или напомнания. Използваният език е директен и често формулиран, като се фокусира върху учтиви молби и основни инструкции.

- Примери за текстове: SMS съобщения, писмени бележки, неформални покани.

- Пример (румънски):

- o "Te rog să vii la cină la ora 18:00." (Моля, заповядайте на вечеря в 18:00 ч.)
- o "Ne vedem mâine la bibliotecă." (Ще се срещнем утре в библиотеката.)

4. Основни имейли и писма (неформални)

- Характеристики: Основните имейли и писма се фокусират върху личната комуникация, с прости поздравии, учтиви фрази и изрази на благодарност или добри пожелания. Текстовата структура е проста, включваща кратко въведение, основна част и заключение.

- Примери за текстове: Писане до приятел, покана на някого на малко събитие, благодарност към някого за услуга.

- Пример (румънски):

- o „Драга Ана,

Mulțumesc pentru invitația la petrecere. Abia aștept să ne vedem! Cu drag, Maria"

(Скъпа Ана,

Благодаря за поканата за партито. Очаквам с нетърпение да се видим! Най-добри пожелания, Мария.)

5. Прости описания на места, предмети и хора

- Характеристики: Описанията се фокусират върху основни физически характеристики, прости прилагателни и познати съществителни. Учениците могат да описват стаи, предмети или хора, използвайки много основен речник.

- Примери за текстове: Описания на домове, любими предмети или приятели.

- Пример (румънски):

- o "Camera mea este mică, dar frumoasă. Am un pat, o masă și o lampă."

(Стаята ми е малка, но красива. Имам легло, маса и лампа.)

o "Prietenul meu este înalt și poartă ochelari."

(Моят приятел е висок и носи очила.)

6. Формуляри и основни въпросници

- Характеристики: Учениците практикуват попълване на прости формуляри с лична информация (име, възраст, националност, адрес). Те също така отговарят на основни въпроси от анкетата по теми като хобита, предпочитания или ежедневието.

- Примери за текстове: Попълване на формуляр с лични данни, отговаряне на основен въпросник.

- Пример (румънски):

- o Форма:

- Име: Мария

- Възраст: 30

- Националност: Румънска

- o Въпросник:

- Îți place să călătorești? Да/Ну (Обичате ли да пътувате? Да/Не)

7. Обикновени покани и обяви за събития

- Характеристики: Учениците се запознават с кратки текстове, които канят други хора на събития (партита, срещи) или ги информират за основни подробности като време и място. Тези текстове са директни и включват често срещани фрази, използвани в неформални покани.

- Примери за текстове: покани за рожден ден, съобщения за събития.

- Пример (румънски):

- o "Te invit la ziua mea de naștere, sâmbătă la ora 17:00. Petrecerea va fi acasă."

(Каня те на рождения ми ден, събота в 17:00 ч. Партито ще бъде у дома.)

НИВО А.2

А2. 1. Комуникативни функции

1. Предоставяне на по-подробна лична информация

- Функция:

- o Предоставяне на по-нюансирани подробности за себе си, като например произход, интереси и рутина.

- Задаване на въпроси за личните истории и хобита на други хора.
- Пример:
- Sunt inginer și lucrez la o companie de IT de cinci ani. În timpul liber, îmi place să călătoresc.

○ (Аз съм инженер и работя в ИТ компания от пет години. В свободното си време обичам да пътувам.)

2. Описание на минали преживявания

- Функция:
- Говорене за минали събития, действия или преживявания, използвайки минало време (перфектен компус).

○ Да питате другите за предишния им опит.

- Пример:

○ Am fost la mare vara trecută. A fost foarte frumos.

○ (Миналото лято бях на море. Беше много хубаво.)

3. Правене на предложения и даване на съвети

- Функция:
- Предлагане на идеи или даване на съвети по различни теми като здраве, пътувания или ежедневни дейности.

○ Изказване на мнения по внушителен начин.

- Пример:

○ Cred că ar trebui să iei o pauză dacă te simți obosit.

○ (Мисля, че трябва да си вземеш почивка, ако се чувстваш уморен/а.)

4. Изразяване на надежди, планове и намерения

- Функция:
- Говорете за вашите надежди, бъдещи планове и намерения.
- Да питате другите за техните цели или планове за близкото бъдеще.
- Пример:
- Vreau să vizitez Parisul anul viitor și să învăț mai bine limba franceză.
- (Искам да посетя Париж догодина и да подобря френския си.)

5. Описание на бъдещи събития и действия

- Функция:

o Използване на бъдеще време (viitor) за описание на планирани или предвидени събития.

o Да питате за плановете на другите за бъдещето.

● Пример:

o Măine voi merge la concert împreună cu prietenii mei.

o (Утре ще отида на концерт с приятелите си.)

6. Изразяване на чувства и емоции

● Функция:

o Описание на различни чувства и емоции (щастие, тъга, вълнение и др.).

o Да питате другите как се чувстват в различни ситуации.

● Пример:

o Sunt foarte fericit că am primit un nou loc de muncă!

o (Много се радвам, че си намерих нова работа!)

7. Подробно описание на хора, предмети и места

● Функция:

o Даване на подробни описания на физическия външен вид и чертите на характера на хората.

o По-подробно описание на обекти, места и среди.

● Пример:

o Apartamentul meu este spațios, are trei camere mari și o vedere frumoasă spre parc.

o (Апартаментът ми е просторен, има три големи стаи и красива гледка към парка.)

8. Разказване на събитията в последователност

● Функция:

o Описание на поредица от събития, както в миналото, така и в бъдещето, чрез използване на съюзи (като și, apoi, după aceea).

o Да помолите други да разкажат история или да опишат поредица от събития.

● Пример:

o M-am trezit la ora 7, am luat micul dejun, apoi am plecat la serviciu.

o (Събудих се в 7 часа, закусих и след това тръгнах за работа.)

9. Сравняване на хора, предмети и ситуации

- Функция:
 - Сравняване на два или повече души, предмети или ситуации, използвайки сравнителни и превъзходни степени.

- Искане на мнения за това кое е по-добро или за предпочитане.

- Пример:

- Maria este mai înaltă decât Andreea, dar Andreea este mai sociabilă.

- (Мария е по-висока от Андрея, но Андрея е по-общителна.)

10. Изразяване на мнения и предпочитания

- Функция:
 - Даване на по-подробни мнения по различни теми (филми, книги, пътувания).

- Сравняване на предпочитанията и обсъждане на причините за тези предпочитания.

- Пример:

- Prefer să citesc cărți de istorie, pentru că îmi place să învăț despre trecut.

- (Предпочитам да чета исторически книги, защото обичам да уча за миналото.)

11. Обсъждане на работата и ученето

- Функция:
 - Говорете по-подробно за работата или обучението си.
 - Описване на задължения и рутини, свързани с работата или училището, и задаване на въпроси на другите за техните професии.

- Пример:

- Lucrez ca profesor și predau limba engleză la o școală din oraș. Este o meserie provocatoare, dar satisfăcătoare.

- (Работя като учител и преподавам английски в училище в града. Това е предизвикателна, но възнаграждаваща професия.)

12. Искане и даване на по-сложни указания

- Функция:
 - Запитване или даване на по-подробни указания, включително забележителности, разстояния и възможности за транспорт.

o Използване на по-специфични предлози и речник, свързани с местоположения и пътуване.

- Пример:

o Trebuie să mergi până la semafor, apoi faci stânga și după 200 de metri vei vedea banca pe dreapta.

o (Трябва да отидете до светофара, след това да завиете наляво и след 200 метра ще видите банката отдясно.)

13. Разговор за обичаи, традиции и празници

- Функция:

o Описание на национални или културни традиции, празници и обичаи.

o Да питате другите за техните обичаи или опит с различни културни практики.

- Пример:

o De Crăciun, obișnuim să ne strângem toată familia și să facem un brad frumos.

o (На Коледа обикновено събираме цялото семейство и украсяваме красива коледна елха.)

14. Отправяне на учтиви молби и предлагане на предложения

- Функция:

o Искане на неща или услуги по по-учтив и официален начин.

o Предлагане на съвети или предложения по деликатен начин, използвайки условни или учтиви изрази.

- Пример:

o Ați putea, vă rog, să îmi trimiteți e-mailul până mâine dimineață?

o (Можете ли да ми изпратите имейла до утре сутринта?)

15. Говорене за здраве, болест и благополучие

- Функция:

o Опишете по-подробно здравето си, като говорите за симптоми или медицински състояния.

o Задаване на въпроси за здравето на някой друг и предлагане на решения.

- Пример:

o Am o durere de spate de câteva zile. Cred că ar trebui să merg la doctor.

o (Имам болки в гърба от няколко дни. Мисля, че трябва да отида на лекар.)

16. Организиране на пътуване и обсъждане на планове

- **Функция:**
 - Говорене за организиране на пътуване, като например резервиране на билети, хотели и планиране на дейности.
 - Задаване на въпроси за нечий опит или планове за пътуване.
- **Пример:**
 - Резервирам хотел в Клуж за уикенда на посетителите и ако се опитате да посетите Орасул.
 - (Резервирах хотел в Клуж за следващия уикенд и нямам търпение да посетя града.)

17. Справяне с проблеми и оплаквания в ежедневни ситуации

- **Функция:**
 - Учтиво справяне с проблеми или подаване на оплаквания в ежедневни житейски ситуации (ресторанти, хотели, магазини).
 - Предлагане на решения или водене на преговори за разрешаване на проблем.
- **Пример:**
 - Scuzați-mă, командата mea nu a fost corectă. Aș putea să primesc ceea ce am comandat?
 - (Извинете, поръчката ми беше неправилна. Мога ли да получа това, което поръчах?)

A2. 2. Изграждане на комуникацията

1. Граматични класове

- **Съществителни имена**
 - Определение: Думи, които назовават хора, места или неща.
 - Видове съществителни имена:
 - Общи съществителни: „casa” (къща), „mașină” (кола).
 - Собствени имена: „Букурещ” (Букурещ), „Мария” (Мария).
 - Форми за множествено число:
 - Правила за редовно множествено число.
 - Пример: „casa” → „case” (къщи), „mașină” → „mașini” (коли).

- Неправилни форми за множествено число:
- Пример: „frate” → „frați” (брат → братя).
- Глаголи
 - Определение: Думи за действие или състояние на съществуване.
 - Сегашно просто спрежение:
 - Правилни и неправилни глаголи в сегашно време.
 - Пример: „лице” (да се направи/направи): Eu fac, Tu faci, El/ea face.
 - Минало време (перфектен състав):
 - Образуване с „а“ + минало причастие.
 - Пр.: „Eu am mers” (Отидох), „Tu ai scris” (Ти написа).
- Прилагателни
 - Определение: Думи, които описват съществителни имена.
 - Сравнителни и превъзходни форми:
 - Сравнителни: „mai frumos” (по-красив), „mai mare” (по-голям).
 - Суперлатив: „cel mai frumos” (най-красивата), „cel mai mare” (най-голямата).

Примери :

- „Aceasta este o fată frumoasă.” (Това е красиво момиче.)
- Местоимения
 - Видове:
 - Лични местоимения: „noi” (ние), „voi” (ти - множествено число).
 - Възвратни местоимения: „mă” (аз), „te” (себе си).
 - Относителни местоимения: „grija” (кой/който).

2. Лексикални елементи

- Ежедневен речник
 - Лична информация:
 - Термини за националност, професия: „meserie” (професия), „naționalitate” (националност).
 - Примери: „Eu sunt profesor.” (Аз съм учител.)
 - Ежедневни дейности:
 - Речник, свързан с общи задачи: „îngrijire” (грижа), „reparare” (поправка).

- Примери: „Fas curățenie.” (Аз чистя.)
- Често срещани фрази
- Социални взаимодействия:
- Разговори: „Ce mai faci?” (Как си?), „Ce părere ai despre...?” (Какво мислиш за...?)
- Изразяване на мнение:
- „Cred că...” (Вярвам, че...), „Mi se pare că...” (Струва ми се, че...).
- Речник, свързан с хобита и интереси
- Описание на хобита:
- По-конкретни термини: „pictură” (живопис), „călătorie” (пътуване).
- Примери: „Îmi place să călătoresc.” (Обичам да пътувам.)

3. Обстоятелства

- Ситуационни контексти
- на работа:
- Обсъждане на служебните отговорности и колегите.
- Примери: „Lucrez la un proiect.” (Работя по проект.)
- в социалните среди:
- Говорене за събития, срещи и партита.
- Примери: „Măine am o ședință.” (Утре имам среща.)
- Емоционални контексти
- Описание на чувства и преживявания.
- Примери:
- „Sunt încântat.” (Вълнувам се.)
- „Îmi pare rău.” (съжалявам.)
- Изразяване на предпочитания и нехаресвания:
- „Îmi place mai mult...” (харесвам повече...), „Nu îmi place...” (не ми харесва...).
- Екологични контексти
- Описание на места и околности.
- Примери: „Orașul este aglomerat.” (Градът е пренаселен.)
- „Plaja este frumoasă.” (Плажът е красив.)

4. Конструкция на изреченията

- Сложни изречения
 - Координиращи клаузи:
 - Използване на „și” (и), „sau” (или), „dar” (но).
 - Примери: „Vreau să merg la film, dar nu am timp.” (Искам да отида на кино, но нямам време.)
 - Подчинителни изречения:
 - Използване на „deoarece” (защото), „dacă” (ако), „când” (когато).
 - Примери: „Mă duc la magazin dacă am timp.” (Ще отида до магазина, ако имам време.)
 - Формулиране на въпроси
 - По-сложни въпроси, използващи множество изречения.
 - Примери: „Ce ai făcut ieri și cum te-ai simțit?” (Какво правихте вчера и как се чувствахте?)
 - Отрицание
 - Разширяване на отрицанието с по-сложни структури.
 - Примери: „Eu nu cred că el vine.” (Не мисля, че той идва.)
 - „Nimeni nu știe.” (Никой не знае.)

5. Осигуряване на съгласуваност на текста в устната/писмената комуникация

- Свързване на думи и фрази
 - Използване на конектори за съгласуваност:
 - Използване на „în plus” (освен това), „totuși” (обаче), „de asemenea” (също).
 - Примери: „Îmi place muzica. De asemenea, îmi plac și filmele.” (Харесвам музика. Харесвам и филми.)
- Структура на параграфите
 - Организиране на идеите в ясни раздели:
 - Въведение: „Vreau să vorbesc despre...”
 - Основна част: разработване на темата.
 - Заключение: обобщаване на основните моменти.
- Произношение и интонация
 - Упражняване на плавност и яснота в речта.

- Подчертаване на важни части от изречението.

A.2.3 Видове текстове

1. Лични писма и имейли (неофициални)

- Характеристики: На това ниво учащите пишат по-развити неформални писма или имейли, включително по-дълги поздравии, изрази на благодарност, извинения, покани и лични новини. Съдържанието е по-подробно, отколкото на A1, и учащите могат да обяснят причините за решенията или действията си.

- Примери за текстови съобщения: Писане до приятел относно скорошни събития, покани или планове за споделяне.

- Пример (румънски):

- „Драга Елена,

Sper că ești bine! Vreau să îți spun că weekendul trecut am fost la munte. Ne-am distrat mult! Ai vrea să ieșim împreună la un ceai sâmbătă? Aștept să îmi spui. Cu drag, Михай"

(Скъпа Елена,

Надявам се, че си добре! Искам да ти кажа, че миналия уикенд бях в планината. Много се забавлявахме! Искаш ли да излезем на чай в събота? Пиши ми. Най-добри пожелания, Михай.

2. Прости разкази и кратки истории

- Характеристики: Учениците започват да разказват прости истории, често в минало време, включващи лични преживявания или познати събития. Историите включват хронологична последователност с основни съюзи като după, înainte, apoi (след, преди, тогава). Речникът остава прост, като се фокусира върху конкретни действия и ежедневни ситуации.

- Примери за текстове: Описания на минали пътувания, преживявания или събития в хронологичен ред.

- Пример (румънски):

- "Săptămâna trecută am fost la mare cu familia. Am stat trei zile și am făcut plajă. În prima zi, a fost foarte cald, dar ne-am bucurat de apă. Apoi, am vizitat un muzeu interesant."

(Миналата седмица бях на море със семейството си. Останахме три дни и се печехме на слънце. Първия ден беше много горещо, но се насладихме на водата. След това посетихме интересен музей.)

3. Описания с повече подробности

- Характеристики: На ниво A2.3 учащите могат да описват хора, места или предмети с по-големи подробности. Те могат да дадат повече информация за физическия вид, характера или характеристиките на дадено място, използвайки прилагателни и наречия. Тези описания са все още прости, но по-подробни в сравнение с A1.

- Примери за текстове: Описания на приятели, членове на семейството, стаи или любими места с повече подробности.

- Пример (румънски):

- "Prietenul meu, Andrei, este foarte înalt și are părul șaten. Este o persoană calmă și prietenoasă. Îi place să joace fotbal și să citească cărți despre istorie."

(Моят приятел, Андрей, е много висок и има кестенява коса. Той е спокоен и дружелюбен човек. Обича да играе футбол и да чете книги за история.)

- "Bucătăria mea este spațioasă și luminoasă. Am o masă mare în mijloc și multe dulapuri pe perete. Îmi place să gătesc acolo."

(Кухнята ми е просторна и светла. Имам голяма маса в средата и много шкафове на стената. Обичам да готвя там.)

4. Кратки официални текстове (имейли или писма)

- Характеристики: Учениците се запознават с основите на официалната писмена комуникация, като например прости молби, запитвания или уговаряне на срещи. Те се научават да използват учтиви форми, като *vă rog* (моля), *mulțumesc anticipat* (благодаря предварително) и основни официални структури.

- Примери за текстови съобщения: Писане за заявка за информация или за уговаряне на среща.

- Пример (румънски):

- „Стимата на госпожа Попеску,“

Aș dori să vă întreb dacă pot program o întâlnire pentru luni, la ora 10. Vă rog să îmi confirmați disponibilitatea. Mulțumesc anticipat! Стим, Йоана Раду"

(Уважаема г-жо Попеску,

Бих искал/а да попитам дали мога да насроча среща за понеделник в 10:00 ч. Моля, потвърдете Вашата наличност. Благодаря Ви предварително! С уважение, Йоана Раду.

5. Инструкции и прости указания

- Характеристики: Учениците могат да разбират и пишат основни инструкции или указания. Тези текстове често включват повелителна форма, кратки изречения и ясни подредби на думите (напр. *primul pas*, *după aceea*, *în final* – първа стъпка, след това, накрая).

- Примери за текстове: Инструкции за готвене, приготвяне на нещо или даване на указания.

- Пример (румънски):

- "Pentru a face o omletă, primul pas este să bați două ouă. Apoi, adaugă sare și piper. După aceea, prăjește omleta în tigaie pentru 5 minute."

(За да направите омлет, първата стъпка е да разбиете две яйца. След това добавете сол и черен пипер. След това запържете омлета в тиган за 5 минути.)

- "Mergi drept înainte până la intersecție, apoi ia-o la dreapta. După 100 de metri, vei găsi restaurantul pe partea stângă."

(Вървете право напред до кръстовището, след което завийте надясно. След 100 метра ще намерите ресторанта отляво.)

6. Кратки рецензии или мнения

- Характеристики: На това ниво учащите могат да дават прости мнения или да пишат кратки рецензии за книги, филми или преживявания. Те използват прости изрази на предпочитания (напр. „îmi place“, „nu îmi place“) и могат да обосноват мнението си с основни причини.

- Примери за текстове: Написване на кратка рецензия на любим филм, ресторант или преживяване.

- Пример (румънски):

- "Плащам много филми. Повествам интересни и актьори, които ще играят. Препоръчвам този филмов преподавател."

(Филмът много ми хареса. Историята беше интересна, а актьорите се представиха много добре. Препоръчвам този филм на всички.)

- "Restaurantul a fost curat și mâncarea foarte gustoasă. Serviciul a fost rapid, dar prețurile au fost puțin mari."

(Ресторантът беше чист, а храната беше много вкусна. Обслужването беше бързо, но цените бяха малко високи.)

7. Реклами и прости съобщения

- Характеристики: Учениците започват да разбират и да създават прости реклами или съобщения, свързани с ежедневни нужди. Тези текстове включват основни описания на продукти, услуги или събития и обикновено подчертават основните характеристики (цена, местоположение, дата и др.).

- Примери за текстове: Създаване или разбиране на реклами за продукт или събитие, прости обяви за работа или съобщения за разпродажби.

- Пример (румънски):

o "Вземете телефона си на Samsung Galaxy на специална цена от 1200 RON! Офертата е валидна до края на 30 октомври. Грабвайте!"

(Купете новия телефон Samsung Galaxy на специална цена от 1200 RON! Офертата е валидна само до 30 октомври. Побързайте!)

o "Pe 15 noiembrie, va avea loc concertul trupei Phoenix la Teatrul Național. Biletele se pot cumpăra online sau la casierie."

(На 15 ноември концертът на група „Феникс“ ще се проведе в Националния театър. Билети могат да бъдат закупени онлайн или на касата.)

НИВО Б.1

Б.1.1 Комуникативни функции

1. По-подробно описание на преживявания и събития

- Функция:

- o Говорене за личен или професионален опит, значими събития и минали постижения.

- o Подробно описание на събитията, включително емоции и резултати.

- Пример:

- o Când am vizitat Italia anul trecut, am fost impresionat de arhitectura veche. Посещавам Colosseumul и съм petrecut много време, възхищавам се и се радвам.

- o (Когато посетих Италия миналата година, бях впечатлен от древната архитектура. Посетих Колизеума и прекарах много време в любуване на града.)

2. Обсъждане на планове и подробни уговорки

- Функция:

- o Обсъждане на подробни бъдещи планове, правене на уговорки и координиране на дейности с други.

- o Правене на предложения или промяна на планове въз основа на нова информация.

- Пример:

- o Plănuiesc să organiz o călătorie la munte weekendul viitor. Putem merge sâmbătă dimineața, iar duminică să facem o drumetie.

- o (Планирам да организирам пътуване до планината следващия уикенд. Можем да отидем в събота сутринта и да направим поход в неделя.)

3. Изразяване на мнения и обосноваването им

- **Функция:**
 - Изразяване на мнения по по-сложни теми (актуални събития, култура, работа и др.).
 - Обосноваване на мненията с причини или примери и участие в дискусии.
- **Пример:**
 - Cred că educația este cheia succesului, deoarece te ajută să înțelegi mai bine lumea și să îți dezvolți abilitățile.
 - (Вярвам, че образованието е ключът към успеха, защото ви помага да разбирате по-добре света и да развивате уменията си.)

4. Справяне с неочаквани ситуации

- **Функция:**
 - Справяне с неочаквани или трудни ситуации, като например пропуснати срещи или недоразумения.
 - Предлагане на решения и водене на преговори за решаване на проблеми в различни контексти (пътуване, работа, социални взаимодействия).
- **Пример:**
 - Îmi pare rău că nu am ajuns la întâlnire la timp. A fost un blockaj în trafic. Am putea să reprogramăm pentru mâine?
 - (Съжалявам, че не стигнах до срещата навреме. Имаше задръстване. Можем ли да я пренасрочим за утре?)

5. Говорене за абстрактни идеи и хипотетични ситуации

- **Функция:**
 - Обсъждане на абстрактни понятия, като например сънища, страхове или хипотетични ситуации.
 - Използване на условни глаголи за разсъждения или представяне на различни сценарии.
- **Пример:**
 - Dacă aș avea mai mult timp liber, aș călători în jurul lumii și aș explora diferite culturi.
 - (Ако имах повече свободно време, щях да пътувам по света и да опознавам различни култури.)

6. Разказване по по-структуриран начин

- **Функция:**

- o Разказване на истории или събития с повече структура, използване на сложни изречения и свързващи думи.

- o Ясно и последователно подреждане на събитията, обсъждане както на основни, така и на второстепенни детайли.

- Пример:

- o După ce am terminat facultatea, am început să lucrez într-o companie mare. La început, a fost dificil să mă obișnuiesc cu noile responsabilități, dar, în timp, am devenit mai încrezător.

- o (След като завърших университета, започнах работа за голяма компания. В началото ми беше трудно да се адаптирам към новите отговорности, но с времето станах по-уверен.)

7. Изразяване на съгласие, несъгласие и мнения в дискусии

- Функция:

- o Участие в дискусии чрез изразяване на съгласие или несъгласие и подкрепяне на вашите твърдения с аргументи или факти.

- o Участие в дебати по различни теми.

- Пример:

- o Sunt de acord că tehnologia este importantă, dar cred că oamenii ar trebui să fie mai atenți la impactul pe care îl are asupra relațiilor interumane.

- o (Съгласен съм, че технологиите са важни, но мисля, че хората трябва да са по-наясно с влиянието, което те оказват върху човешките взаимоотношения.)

8. Описание на амбициите и личностното развитие

- Функция:

- o Говорене за лични и професионални цели, амбиции и планове за самоусъвършенстване.

- o Описание на стратегии за постигане на тези цели.

- Пример:

- o Îmi doresc să îmi îmbunătățesc abilitățile de vorbire în public, așa că particip la cursuri de retorică și îmi exersez discursurile.

- o (Искам да подобря уменията си за публично говорене, затова посещавам курсове по реторика и практикувам речите си.)

9. Изразяване и отговаряне на оплаквания

- Функция:

- o Подаване на официални или неофициални оплаквания, както лично, така и писмено (напр. проблеми с обслужването, проблеми на работното място).

- o Предлагане на учтиви, но твърди отговори на оплаквания, търсене на решения.

- Пример:

- o Aș dori să fac o plângere cu privire la curățenia camerei mele de hotel. Aș aprecia dacă problema ar putea fi rezolvată cât mai curând.

- o (Бих искал/а да подам оплакване относно чистотата на хотелската си стая. Ще съм благодарен/а, ако проблемът бъде разрешен възможно най-скоро.)

10. Участие в по-сложни социални взаимодействия

- Функция:

- o Участие в социални ситуации, които изискват по-нюансиран език, като например даване на комплименти, шеги или отговаряне на сарказъм.

- o Използване на учтив език във формална и неформална обстановка.

- Пример:

- o Îmi place foarte mult cum te-ai îmbrăcat astăzi, culorile îți vin foarte bine!

- o (Много ми харесва как си облечена днес, цветовете ти отиват много добре!)

11. Описание на културните и социалните норми

- Функция:

- o Обсъждане на културни традиции, социални норми и поведение в различни контексти.

- o Сравняване на култури и обсъждане на влиянието на културата върху социалните взаимодействия.

- Пример:

- o În România, este obișnuit să îți saluți vecinii când îi întâlnești pe stradă, chiar dacă nu îi cunoști foarte bine.

- o (В Румъния е обичайно да поздравявате съседите си, когато ги срещнете на улицата, дори и да не ги познавате много добре.)

12. Говорене за новини и текущи събития

- Функция:

- o Обсъждане на местни или глобални новини, включително политически, социални или екологични проблеми.

o Изразяване на информирани мнения относно събития и тяхното въздействие.

- Пример:

o Știai că sa organizat un protest în orașul nostru ieri? Oamenii au ieșit în stradă pentru a cere soluții la problema poluării.

o (Знаете ли, че вчера в нашия град имаше протест? Хората излязоха на улицата, за да поискат решения на проблема със замърсяването.)

13. Отправяне и отговаряне на покани

- Функция:

o Отправяне на официални и неофициални покани за събития или социални събирания.

o Учтиво приемане или отказване на покани и предлагане на алтернативи, ако е необходимо.

- Пример:

o Te invit la petrecerea mea de ziua de naștere săptămâna viitoare. Dacă nu poți veni, am putea să ne vedem altă dată.

o (Каня те на рождения си ден следващата седмица. Ако не можеш да дойдеш, можем да се срещнем друг път.)

14. Даване на инструкции и обяснение на процесите

- Функция:

o Даване на ясни и подробни инструкции как да се направи нещо (напр. как да се приготви ястие, как да се изпълни задача).

o Обяснение на сложни процеси по логичен и последователен начин.

- Пример:

o Pentru a pregăti acest fel de mâncare, mai întâi trebuie să fierbi legumele. După aceea, le amesteci cu sosul și le lasi la cuptor pentru 30 de minute.

o (За да приготвите това ястие, първо трябва да сварите зеленчуците. След това ги смесете със соса и ги оставете във фурната за 30 минути.)

15. Правене на предложения и предлагане на решения

- Функция:

o Правене на учтиви или силни предложения в различни контексти, като например работа, пътуване или социални ситуации.

o Предлагане на решения на проблеми и обяснение на разсъжденията ви.

- Пример:
 - Cred că ar fi bine să avem o întâlnire săptămânală pentru a discuta progresul proiectului. Așa putem evita problemele din ultimul moment.
 - (Мисля, че би било добре да провеждаме седмична среща, за да обсъждаме напредъка на проекта. По този начин можем да избегнем проблеми в последния момент.)

16. Извинение и признаване на грешки

- Функция:
 - Извинения във формални и неформални ситуации, поемане на отговорност за грешки.
 - Предлагане на решения или компенсация, ако е необходимо.
- Пример:
 - Îmi cer scuze pentru confuzia creată. A fost o greșeală din partea mea și voi face tot posibilul să o rezolv.
 - (Извинявам се за объркването. Това беше моя грешка и ще направя всичко възможно да я поправя.)

Б.1.2 Изграждане на комуникацията

1. Граматични класове (части на речта)

- Съществителни имена: употреба на румънски съществителни, включително общи и собствени, бройни и неброими съществителни, както и форми за единствено/множествено число. Особен акцент е върху овладяването на падежите на съществителните (именителен, винителен, родителен, дателен, звателен) в практически контекст.
 - Пример (румънски):
 - Единствено число: "Cartea este interesantă." (Книгата е интересна.)
 - Множествено число: "Cărțile sunt interesante." (Книгите са интересни.)
 - Именителен/винителен падеж: "Îmi place cartea." (Книгата ми харесва.)
 - Родителен/дателен падеж: „Am dat cartea prietenului.“ (Подарих книгата на мой приятел.)
 - Прилагателни: използвайки прилагателни, които се съгласуват по род и число със съществителното, те ги изменят и учат форми за сравнителна/превъзходна степен.
 - Пример (румънски):

- Положителен: "Fata este frumoasă." (Момичето е красиво.)
- Сравнителен: „Fata este mai frumoasă decat sora ei.“ (Момичето е по-красиво от сестра си.)
- Суперлатив: „Fata este cea mai frumoasă din clasă.“ (Момичето е най-красивото в класа.)
- Местоимения: разширяване на употребата на лични, притежателни, указателни, възвратни и относителни местоимения.
 - Пример (румънски):
 - Лично: "El merge la școală." (Той отива на училище.)
 - Рефлексивен: "Se spală pe mâini." (Измива си ръцете.)
 - Притежателен: "Cartea mea este pe masă." (Книгата ми е на масата.)
 - Глаголи: разбиране на спрежението на глаголите в различни времена (сегашно, перфектно, бъдеще, несвършено) и наклонения (изявително, подлог, повелително наклонение).
 - Пример (румънски):
 - Настояще: "Eu citesc o carte." (Чета книга.)
 - Минало: "Eu am citit o carte." (Четох книга.)
 - Бъдеще: "Voi citi o carte." (Ще прочета книга.)
 - Предлози: предлози, които обозначават отношенията на времето, мястото и движението.
 - Пример (румънски):
 - "Vorbim despre carte." (Говорим за книгата.)

2. Лексикални елементи (развитие на речника)

 - Речник по темата: речник, свързан с конкретни теми, като ежедневни дейности, пътуване, работа, култура и емоции.
 - Пример (румънски):
 - Пътуване: „Rezervarea biletelor de avion a fost complicată.“ (Резервирането на самолетни билети беше сложно.)
 - Работа: "Am o întâlnire importantă la birou." (Имам важна среща в офиса.)
 - Словообразуване: афиксация (представки и наставки) за образуване на нови думи (съществителни, глаголи, прилагателни).
 - Пример (румънски):
 - Префикс: "ne-" (отрицание) – Fericit (щастлив) → Nefericit (нещастен).

- Суфикс: "-tor" (съществително агент) – A lucra (да работи) → Lucrător (работник).

- Фразови глаголи и изрази: често срещани румънски фразови глаголи и фиксирани изрази, които подобряват плавността на говоренето.

- Пример (румънски):

- „A da o mână de ajutor.“ (Да подаде ръка.)

- "A lua o pauză." (За почивка.)

3. Изразяване на обстоятелства (време, начин, място)

- Време: изразяване на различни времеви рамки с помощта на наречия, предлози и глаголни времена, подреждане на събитията в разказите.

- Пример (румънски):

- "Am plecat dimineața, dar m-am întors seara." (Тръгнах сутринта, но се върнах вечерта.)

- „Voi merge la concert săptămâna viitoare.“ (Ще отида на концерта следващата седмица.)

- Начин: Изразяване на начина, по който се извършва действието, с помощта на наречия или фрази за начин.

- Пример (румънски):

- "El cântă frumos." (Той пее прекрасно.)

- "Alergat repede." (Той изтича бързо.)

- Място: Предлозите за място (în, pe, lângă, sub и т.н.) са подсилени, за да опишат местоположения и движения.

- Пример (румънски):

- "Trăim în România." (Ние живеем в Румъния.)

- "Stăm lângă lac." (Ние седим близо до езерото.)

4. Конструкция на изреченията

- Словоред: различни видове изречения, със специфичен за румънския език словоред, особено във въпросителни и отрицателни изречения.

- Пример (румънски):

- Утвърдително: „Maria citește o carte.“ (Мария чете книга.)

- Въпрос: "Maria citește o carte?" (Мария чете ли книга?)

- Отрицание: "Maria nu citește o carte." (Мария не чете книга.)

- Сложни изречения: Използване на съюзи (și, dar, pentru că, de aceea и т.н.) за създаване на изречения с множество клаузи.

- Пример (румънски):

- „Îmi place să citesc și să ascult muzică.“ (Обичам да чета и слушам музика.)
- „A venit pentru că avea o întâlnire importantă.“ (Той дойде, защото имаше важна среща.)

- Относителни изречения: Използване на относителни местоимения (care, se, unde) за създаване на по-описателни и подробни изречения.

- Пример (румънски):

- „Cartea pe care o citesc este interesantă.“ (Книгата, която чета е интересна.)

5. Постигане на сплотеност и кохерентност в говорими/писмени текстове

- Сплотеност: Фокусът е върху използването на сплотени средства като și (и), dar (но), sau (или), de asemenea (също), în plus (в допълнение) за плавно свързване на идеите в дискурса.

- Пример (румънски):

- „Am fost la magazin și am cumpărat fructe, de asemenea, am cumpărat pâine.“ (Отидох до магазина и купих плодове, купих и хляб.)

- Съгласуваност: поддържане на логически поток в писането и говоренето, осигуряване на структурирано следване на идеите.

- Пример (румънски):

- „Dimineața am mers la școală. Apoi, am luat prânzul cu colegii. După aceea, am lucrat la un proiect până seara.“ (Сутринта отидох на училище. След това обядвах с колегите си. След това работих по проект до вечерта.)

- Структуриране на текст: Усвояване на правилното структуриране на по-дълги текстове, като есета или устни презентации, с въведение, основна част и заключение.

- Пример (румънски):

- Въведение: „Astăzi voi vorbi despre Importanța educației.“
- Тяло: „Educația este importantă deoarece ne oferă cunoștințe și abilități.“
- Заключение: „В заключение, educația joacă un rol esențial în viața fiecărei persoane.“ (В заключение, образованието играе съществена роля в живота на всеки.)

Б.1.3 Видове текстове

На ниво B1.3, учащите могат да боравят с по-сложни типове текстове, както в устна, така и в писмена форма, в различни ситуации. Те започват да изразяват мнения по-подробно, да разказват събитията ясно и да използват по-широк набор от граматически структури. Фокусът се измества към по-голяма съгласуваност и кохезия в текстовото производство, със способност за логическо организиране на информацията.

1. Подробни лични разкази и описания

- **Характеристики:** Учениците могат да разказват минали събития, да предоставят подробни лични преживявания и да описват хора, места и предмети по-изчерпателно. Увеличава се употребата на сложни изречения, разказвателни времена (минало, несвършено, перфектно) и съюзи (в миналото, в миналото, на следващата страна).

- **Примери за текстове:** Написване на подробна лична история, описваща запомнящо се преживяване или събитие.

- **Пример (румънски):**

- "Acum două luni, am fost în vacanță în Grecia. Am vizitat insule minunate și am avut parte de o experiență extraordinară. Într-o zi, am fost la o plajă ascunsă, unde apa era atât de limpede încât puteai vedea peștii înotând printre stanci. În plus, am încercat mâncăruri locale foarte gustoase."

(Преди два месеца бях на почивка в Гърция. Посетих красиви острови и имах невероятно преживяване. Един ден отидох на скрит плаж, където водата беше толкова бистра, че можеше да се видят риби, плуващи сред скалите. Освен това опитах много вкусни местни ястия.)

2. Есета с мнения и структурирани аргументи

- **Характеристики:** Учениците могат да пишат кратки есета с мнение или структурирани аргументи, изразявайки своите гледни точки по познати теми. Те използват свързващи думи, за да организират идеите си логически (в първия ред, на втория край, в заключение) и да подкрепят мненията си с примери и аргументи.

- **Примери за текстове:** Писане за предимствата или недостатъците на дадена ситуация, изразяване на мнения по ежедневни теми като технологии или начин на живот.

- **Пример (румънски):**

- „Cred că tehnologia are multe avantaje în viața noastră. În primul rând, ne permite să comunicăm rapid și eficient cu prietenii și familia. Pe de altă parte, tehnologia poate crea dependență și ne poate izola de lumea reală. În concluzie, trebuie să folosim tehnologia cu moderație, pentru a evita efectele negative."

(Мисля, че технологиите имат много предимства в живота ни. На първо място, те ни позволяват да общуваме бързо и ефективно с приятели и семейство. От друга страна, технологиите могат да бъдат пристрастяващи и да ни изолират от реалния свят. В

заклучение, трябва да използваме технологиите умерено, за да избегнем негативните им ефекти.)

3. Доклади и официални описания

- **Характеристики:** Учениците се запознават с по-формални видове писане, като например доклади или официални описания, където описват събития, ситуации или преживявания с обективен тон. Те се учат да организират информацията ясно, използвайки по-формални свързващи думи (от гледна точка, от този смисъл, от заключение).

- **Примери за текстове:** Написване на доклад за училищно или служебно събитие, подробно описание на събитие или проект.

- **Пример (румънски):**

- „Доклад: Визита на музея на изкуството

На 10 октомври посетете Muzeul Național de Artă din București. În timpul vizitei, am admirat numeroase opere de artă românească și europeană. Ghidul ne-a explicat evoluția artei românești de-a lungul secolelor și ne-a oferit informații despre artiști renumiți. В заключение, вижте foarte educativă și a contribuit la înțelegerea istoriei artei."

(Доклад: Посещение на художествения музей

На 10 октомври нашият клас посети Националния художествен музей в Букурещ. По време на посещението се възхитихме на множество произведения на румънското и европейското изкуство. Екскурзоводът обясни еволюцията на румънското изкуство през вековете и ни предостави информация за известни художници. В заключение, посещението беше много образователно и допринесе за разбирането ни за историята на изкуството.

4. Резюмета и перифрази на по-дълги текстове

- **Характеристики:** На това ниво учащите могат да четат и разбират по-дълги текстове (напр. статии, разкази) и да обобщават или перифразират основните моменти. Те практикуват сбиване на информацията и фокусиране върху съществените аспекти, използвайки ясен и сбит език.

- **Примери за текстове:** Обобщение на вестникарска статия, перифразиране на текст за историческо събитие или културна традиция.

- **Пример (румънски):**

- „Articolul discută despre importantanța educației în dezvoltarea unei societăți moderne. Autorul explică faptul că accesul la educație de calitate este esențial pentru progresul economic și social. De asemenea, articolul subliniază că investițiile în educație ar trebui să fie o prioritate pentru guverne."

(Статията обсъжда значението на образованието за развитието на съвременното общество. Авторът обяснява, че достъпът до качествено образование е от съществено значение за икономическия и социален прогрес. Статията също така подчертава, че инвестициите в образованието трябва да бъдат приоритет за правителствата.)

5. Официални имейли и заявки

- Характеристики: Учениците стават опитни в писането на официални имейли и писма за професионални или официални цели. Тези текстове включват учтиви изрази, подходящ тон и ясна структура. Учащите използват формулирани фрази като *vă rog să-mi trimiteți, aștept cu interes răspunsul dumneavoastră, cu stimă* (моля, изправете ми, очаквам с нетърпение вашия отговор, искрено).

- Примери за текстове: Писане с искане за информация, искане за разяснения или кандидатстване за услуга.

- Пример (румънски):

- „Стимата на госпожа Йонеску,“

Vă rog să îmi trimiteți informații suplimentare despre cursul de limbă română pentru străini, organizat în luna noiembrie. Aș dori să aflu detalii despre program și costuri. Aștept cu interes răspunsul dumneavoastră. Стим, Александру Попа"

(Уважаема г-жо Йонеску,

Моля, изправете ми допълнителна информация за курса по румънски език за чужденци, организиран през ноември. Бих искал/а да знам подробности за графика и цените. Очаквам с нетърпение Вашия отговор. С уважение, Александру Попа.)

6. Творческо писане и въображаеми ситуации

- Характеристики: На това ниво учащите започват да експериментират с творческо писане, създавайки истории или въображаеми ситуации. Те могат да използват различни времена и разказвателни техники, за да създават по-ангажиращи текстове. Фокусът е върху плавността, креативността и способността за описване на хипотетични ситуации.

- Примери за текстове: Написване на кратък разказ, описващ хипотетично или въображаемо събитие.

- Пример (румънски):

- "Dacă aș putea călători în timp, as merge în perioada Renașterii, în Italia. Aș vizita orașe precum Florența și Veneția și aș întâlni artiști renumiți precum Leonardo da Vinci. M-aș plimba pe străzile vechi și aș admira clădirile impunătoare. Cred că ar fi o experiență de neuitat."

(Ако можех да пътувам във времето, щях да отида в периода на Ренесанса в Италия. Щях да посетя градове като Флоренция и Венеция и да се срещна с известни

художници като Леонардо да Винчи. Щях да се разхождам по старите улици и да се възхищавам на внушителните сгради. Мисля, че това би било незабравимо преживяване.)

7. Прости академични текстове

- **Характеристики:** Учениците се запознават с основите на академичното писане, където могат да създават прости, фактологични и структурирани текстове, свързани с конкретна тема. Тези текстове са по-формални от творческото писане и изискват логическа организация, проучване и използване на обективен език.

- **Примери за текстове:** Написване на кратко есе за историческо събитие, резюме на книга или основна научна работа.

- **Пример (румънски):**

- "Istoria României este complexă și bogată în evenimente importante. Unul dintre aceste evenimente este Marea Unire din 1918, când provinciile românești s-au unit pentru a forma România Mare. Този момент е в резултат на семификация на въздействие като supra evoluției țării și a identității naționale."

(Историята на Румъния е сложна и богата на важни събития. Едно от тези събития е Великото обединение от 1918 г., когато румънските провинции се обединяват, за да образуват Велика Румъния. Този момент оказва значително влияние върху развитието и националната идентичност на страната.)

НИВО Б.2

Б.2.1 Комуникативни функции

1. Изразяване и подкрепяне на сложни мнения

- **Функция:**

- Изразяване на добре развити мнения по различни сложни теми (политика, общество, наука, култура).

- Подкрепяне на мнения с логически аргументи, примери или доказателства.

- **Пример:**

- Sunt de părere că dezvoltarea durabilă ar trebui să fie o prioritate globală, deoarece impactul schimbărilor climatice va afecta generațiile viitoare. Dovezile sunt clare, iar acțiunile rapide sunt esențiale.

- (Вярвам, че устойчивото развитие трябва да бъде глобален приоритет, защото въздействието на изменението на климата ще засегне бъдещите поколения. Доказателствата са ясни и бързите действия са от съществено значение.)

2. Водене на преговори и разрешаване на конфликти

- **Функция:**
 - Водене на сложни преговори както във формален, така и в неформален контекст (работа, социални взаимодействия и др.).
 - Предлагане на компромиси, разрешаване на конфликти и постигане на споразумения.
- **Пример:**
 - **Înțeleg că există diferențe de opinie, dar cred că putem găsi o soluție de mijloc. Се-ар fi dacã am împãrți responsabilitãțile și fiecare echipã s-ар ocupa de o parte din proiect?**
 - (Разбирам, че има различия в мненията, но вярвам, че можем да намерим средно положение. Ами ако разделим отговорностите и всеки екип се заеме с част от проекта?)

3. Обсъждане на сложни и абстрактни теми

- **Функция:**
 - Участие в дискусии относно абстрактни или философски понятия, като етика, морал и човешка природа.
 - Предоставяне на задълбочени обяснения и искане на пояснения от други.
- **Пример:**
 - **Cred că etica în afaceri este esențială, deoarece comportamentul responsabil al companiilor poate influența pozitiv societatea. Fără etică, riscăm să pierdem încrederea publicului.**
 - (Вярвам, че етиката в бизнеса е от съществено значение, защото отговорното корпоративно поведение може да повлияе положително на обществото. Без етика рискуваме да загубим обществено доверие.)

4. Даване на ясни и подробни инструкции за сложни задачи

- **Функция:**
 - Предоставяне на подробни инструкции за изпълнение на сложни задачи или процеси, често в професионална или академична среда.
 - Осигуряване на яснота и прецизност в обясненията.
- **Пример:**
 - **Pentru a configura noul software, trebuie să urmați acești pași: în primul rând, descarcă fișierul de instalare; în al doilea rând, deschide-l și urmați instrucțiunile de pe ecran. După instalare, configurează setările personalizate.**

o (За да инсталирате новия софтуер, трябва да следвате тези стъпки: първо, изтеглете инсталационния файл; второ, отворете го и следвайте инструкциите на екрана. След инсталирането конфигурирайте персонализираните настройки.)

5. Обобщаване и перифразирание на сложна информация

- **Функция:**
 - o Обобщаване или перифразирание на дълги, сложни текстове или разговори по съгласуван и кратък начин.
 - o Уверете се, че основните моменти и детайли са точно предадени.
- **Пример:**
 - o Pe scurt, raportul subliniază necesitatea unor politici de mediu mai stricte, datorită creșterii nivelului de poluare și a efectelor negative asupra sănătății publice.
 - o (Накратко, докладът подчертава необходимостта от по-строги екологични политики поради нарастващите нива на замърсяване и отрицателните последици за общественото здраве.)

6. Изразяване на хипотетични ситуации и условни идеи

- **Функция:**
 - o Използване на усъвършенствани условни структури (второ и трето условно нареждане) за обсъждане на хипотетични ситуации и техните потенциални резултати.
 - o Изразяване на съжаление, представяне на различни реалности или обмисляне на бъдещи възможности.
- **Пример:**
 - o Dacă aș fi știut despre această oportunitate mai devreme, cu siguranță aș fi aplicat. Poate că acum aș fi lucrat într-o companie internațională.
 - o (Ако знаех за тази възможност по-рано, определено щях да кандидатствам. Може би сега щях да работя в международна компания.)

7. Участие в убедителни дискусии

- **Функция:**
 - o Използване на убедителен език, за да се убедят другите в определена гледна точка, често в дебати или официални дискусии.
 - o Представяне на аргументи по структуриран и убедителен начин.
- **Пример:**
 - o Consider că trebuie să investim mai mult în educație, deoarece tinerii reprezintă viitorul societății noastre. Dacă nu alocăm fonduri suplimentare acum, vom suporta consecințele pe termen lung.

o (Вярвам, че трябва да инвестираме повече в образованието, защото младите хора представляват бъдещето на нашето общество. Ако не отделим допълнителни средства сега, ще понесем последствията в дългосрочен план.)

8. Даване и искане на подробни мнения по културни теми

- **Функция:**

- o Участие в дискусии по литература, изкуство, филми и други културни теми, предоставяне на задълбочени анализи и изразяване на изтънчени мнения.

- o Запитване за подробни мнения на другите и отговаряне на тях.

- **Пример:**

- o Mi-a plăcut foarte mult cartea pentru că explorează complexitatea relațiilor umane. Personajele sunt bine conturate, iar conflictele lor reflectă dileme morale actuale.

- o (Книгата наистина ми хареса, защото изследва сложността на човешките взаимоотношения. Героите са добре развити, а техните конфликти отразяват актуални морални дилеми.)

9. Изразяване на критика и конструктивна обратна връзка

- **Функция:**

- o Предлагане на конструктивна критика в професионална, социална или академична среда, по учтив, но твърд начин.

- o Даване на обратна връзка за нечие представяне, поведение или работа.

- **Пример:**

- o Proiectul tău este foarte bine structurat, dar cred că ar trebui să detaliezi mai mult concluziile. Aceasta va oferi o mai bună înțelegere a impactului cercetării tale.

- o (Вашият проект е много добре структуриран, но мисля, че трябва да разясните по-подробно заключенията. Това ще осигури по-добро разбиране на въздействието на вашето изследване.)

10. Обсъждане и анализ на данни и статистика

- **Функция:**

- o Тълкуване и обсъждане на данни, статистика и резултати от изследвания в детайли, често в професионален или академичен контекст.

- o Искане за разяснение или допълнително обяснение на данните.

- **Пример:**

- o Съответствайте на датата или на последното студио, връщайте се към 3% в крайна сметка. Acest lucru sugerează că politicile economice recente au avut un impact pozitiv.

o (Според данните от последното проучване, нивото на безработица е намаляло с 3% през последната година. Това предполага, че последните икономически политики са оказали положително въздействие.)

11. Обсъждане на кариерното развитие и професионалните цели

- **Функция:**

o Обсъждане на кариерни пътища, дългосрочни професионални цели и стратегии за личностно развитие.

o Участие в разговори за професионални предизвикателства и възможности.

- **Пример:**

o Pe termen lung, îmi propun să devin manager de proiect. Cred că următorul pas ar fi să îmi îmbunătățesc abilitățile de leadership și să potțin certificarea PMP.

o (В дългосрочен план целта ми е да стана ръководител на проекти. Мисля, че следващата стъпка би била да подобря лидерските си умения и да получа PMP сертификат.)

12. Аргументиране за или против дадена точка в дебатите

- **Функция:**

o Участие във формални дебати, представяне на структурирани аргументи за или против конкретна гледна точка.

o Ефективно използване на контрааргументи за опровергаване на противоположни гледни точки.

- **Пример:**

o Deși este adevărat că tehnologia aduce multe avantaje, nu putem ignora efectele negative asupra sănătății mentale. Studiile arată că folosirea excesivă a tehnologiei poate duce la anxietate și izolare socială.

o (Въпреки че е вярно, че технологиите носят много предимства, не можем да пренебрегнем отрицателните им ефекти върху психичното здраве. Проучванията показват, че прекомерната употреба на технологии може да доведе до тревожност и социална изолация.)

13. Описание и интерпретиране на социални и политически тенденции

- **Функция:**

o Обсъждане на социални, политически и икономически тенденции, анализ на техните причини и потенциални бъдещи последици.

o Участие в информирани дискусии по глобални или местни проблеми.

- **Пример:**

o Trendul actual de urbanizare rapidă în multe țări în curs de dezvoltare este îngrijorător, deoarece infrastructura nu ține pasul cu creșterea populației urbane. Aceasta duce la probleme majore de mediu și locuire.

o (Настоящата тенденция на бърза урбанизация в много развиващи се страни е обезпокоителна, тъй като инфраструктурата не може да се справи с нарастващото градско население. Това води до сериозни екологични и жилищни проблеми.)

14. Работа с чувствителни или спорни теми

- **Функция:**

o Участие в дискусии по чувствителни или спорни въпроси (напр. религия, политика, етика) по уважителен и балансиран начин.

o Представяне на нюансирани мнения и разглеждане на множество гледни точки.

- **Пример:**

o Este important să discutăm despre problemele de egalitate de gen, dar trebuie să ne asigurăm că includeem toate punctele de vedere. Dialogul deschis și respectuos este cheia pentru progres.

o (Важно е да се обсъждат въпросите, свързани с равенството между половете, но трябва да се уверим, че са включени всички гледни точки. Откритият и уважителен диалог е ключов за напредъка.)

15. Писане на официални писма, имейли и доклади

- **Функция:**

o Писане на официални документи (напр. писма, имейли, доклади) с подходящ тон, структура и език.

o Изразяване на сложни идеи ясно и сбито в писмена форма.

- **Пример:**

o Stimate Domnule Director, as dori să vă mulțumesc pentru oportunitatea de a colabora pe acest proiect și să vă informez că raportul final va fi trimis până la sfârșitul săptămânii.

o (Уважаеми г-н директор, бих искал/а да Ви благодаря за възможността да сътрудничим по този проект и да Ви информирам, че окончателният доклад ще бъде изпратен до края на седмицата.)

16. Правене на спекулации за бъдещето

- **Функция:**

o Обсъждане на потенциални бъдещи събития или резултати, използване на спекулативен език за изследване на възможности и несигурности.

● Пример:

o Este posibil ca în următorii 10 ani, tehnologia să schimbe complet modul în care lucrăm și interacționăm. Cu toate acestea, există și riscul ca автоматизацията да донесе до загуба на работни места.

o (Възможно е през следващите 10 години технологиите напълно да променят начина, по който работим и взаимодействаме. Съществува обаче и риск автоматизацията да доведе до загуба на работни места.)

17. Водене на официални разговори и интервюта

● Функция:

o Водене и участие във формални разговори, интервюта или срещи, използване на професионален език и поддържане на формален тон.

o Участие в подробни дискусии, искане на разяснения и подходящо реагиране.

● Пример:

o În timpul interviului, aș dori să discutăm mai în detaliu despre responsabilitățile acestui post și oportunitățile de dezvoltare profesională.

(По време на интервюто бих искал/а да обсъдя по-подробно отговорностите на тази позиция и възможностите за професионално развитие.)

Б.2.2 Изграждане на комуникацията

1. Граматични класове (части на речта)

● Съществителни имена: На ниво B2, учащите овладяват употребата на румънски съществителни имена в по-сложни граматически структури, включително абстрактни и събирателни съществителни. Те работят обстойно с падежи (особено родителен и дателен) и започват да разбират нюансите на употреба на определителни и неопределителни членове.

o Пример (румънски):

▪ Единствено число: "Societatea modernă pune accent pe educație." (Модерното общество набляга на образованието.)

▪ Множествено число: „Rezultatele cercetărilor sunt impresionante.“ (Резултатите от изследването са впечатляващи.)

- Родителен падеж: "Îmi place stilul profesorului." (Харесвам стила на учителя.)
- Дателен: „I-am dat prietenului meu o carte.“ (Подарих на моя приятел книга.)
- Прилагателни: Учениците работят с по-широк набор от прилагателни, включително такива, които са част от идиоматични изрази или модифицират абстрактни понятия. Те използват прилагателни в сложни ситуации на съгласуване и овладяват сравнителни и превъзходни форми в различни контексти.
 - Пример (румънски):
 - Сравнителен: „Este mai inteligent decât colegii lui.“ (Той е по-умен от колегите си.)
 - Суперлатив: „Aceasta este cea mai dificilă sarcină din proiect.“ (Това е най-трудната задача в проекта.)
 - Местоимения: От обучаемите се очаква да използват свободно всички видове местоимения, включително неопределителни и указателни местоимения. Фокус е и върху овладяването на възвратните местоимения и употребата им в нюансирани ситуации.
 - Пример (румънски):
 - Рефлексивен: "S-au gândit la soluții alternative." (Те мислеха за алтернативни решения.)
 - Демонстративно: „Aceasta este propunerea corectă.“ (Това е правилното предложение.)
 - Неопределен: "Oricine poate participa la discuție." (Всеки може да се включи в дискусията.)
 - Глаголи: Фокусът се измества към овладяване на условното наклонение, подлог и бъдеще перфектно време. Учениците също така започват да използват сложни форми като страдателен залог, безлични конструкции и модални глаголи в множество времена.
 - Пример (румънски):
 - Условно: „Aș vrea să merg la concert, dacă aș avea timp.“ (Бих искал да отида на концерта, ако имах време.)
 - Подлог: „Este important să studiezi mai mult.“ (Важно е да учи повече.)
 - Пасивен: "Proiectul a fost finalizat de echipă." (Проектът е завършен от екипа.)

- Предлози: Учениците продължават да използват свободно предлозите и се запознават с по-сложни предложни фрази и тяхната роля както във формален, така и в неформален контекст.

- Пример (румънски):

- „El a venit în ciuda obstacolelor.“ (Той дойде въпреки пречките.)

2. Лексикални елементи (развитие на речника)

- Речник по темата: Учениците значително разширяват речника си в специализирани области като политика, култура, икономика, технологии и образование. Те работят с по-абстрактни и формални термини, които им помагат с професионалния и академичния език.

- Пример (румънски):

- Политика: „Discursul preşedintelui a abordat probleme economice importante.“ (Речта на президента засяга важни икономически въпроси.)

- Технология: "Inovațiile tehnologice schimbă rapid industria." (Технологичните иновации бързо променят индустрията.)

- Синоними и антоними: Учениците се фокусират върху синоними и антоними с фини разлики в значението и контекста, за да развият прецизност в езика.

- Пример (румънски):

- Синоним: A corecta (да коригирам) – A îndrepta (да коригирам).

- Антоним: Сигур (сигурен) – Индецис (нерешителен).

- Колокации и идиоматични изрази: Учениците се запознават с идиоматични изрази и по-сложни колокации, което им позволява да говорят по-плавно и естествено румънски.

- Пример (румънски):

- Идиом: „A pune punctul pe i.“ (За да преминем директно към същината.)

- Колокация: "A lua o decizie fermă." (За вземане на твърдо решение.)

3. Изразяване на обстоятелства (време, начин, място)

- Време: Очаква се обучаемите да боравят със сложни изрази за време, включително идиоматична употреба, множество глаголни времена подред и клаузи за време.

- Пример (румънски):

- „După ce voi termina de citit cartea, voi începe un nou proiect.“ (След като прочета книгата, ще започна нов проект.)

- "Între timp, aștept rezultatele." (Междувременно чакам резултатите.)

- Начин: Изразявайки начина по все по-сложни начини, учащите стават умели в използването на сложни наречни фрази и идиоматични изрази, за да опишат как се извършват действията.

- Пример (румънски):

- „El a răspuns politicos, dar hotărât.“ (Той отговори учтиво, но твърдо.)
- „Sa comportat într-un mod care a atras atenția tuturor.“ (Той се държеше по начин, който привлече вниманието на всички.)

- Място: Учениците задълбочават разбирането си за локални изрази, включително тези, които включват абстрактна или метафорична употреба на предлози за място.

- Пример (румънски):

- „El este în fruntea echipei de proiect.“ (Той е начело на екипа по проекта.)
- „Cărțile se află pe raftul din mijloc.“ (Книгите са на средния рафт.)

4. Конструкция на изреченията

- Словоред: Учениците се чувстват комфортно да манипулират румънския словоред за акцент, използвайки инверсия и фокусирайки се върху ритъма и плавността в по-дългите изречения.

- Пример (румънски):

- „Numai el putea să răspundă la această întrebare.“ (Само той може да отговори на този въпрос.)
- „Nu am văzut niciodată un asemenea spectacol.“ (Никога не съм гледал такъв шоу.)

- Сложни изречения: Учениците вече изграждат по-сложни изречения с подчинени изречения, като използват широк набор от подчинени съюзи (напр. deși, ca să, chiar dacă).

- Пример (румънски):

- „Deși era obosit, a continuat să lucreze la proiect.“ (Въпреки че беше уморен, той продължи да работи по проекта.)
- „Am terminat raportul ca să îl pot trimite înainte de termen.“ (Завърших доклада, за да мога да го изпратя преди крайния срок.)

- Относителни изречения: По-сложна употреба на относителни изречения с множество местоимения, включително сложната употреба на al cărui, unde, când.

- Пример (румънски):

- „Profesorul al cărui curs l-am urmat este renumit în domeniu.“ (Професорът, чийто курс посещавах, е известен в областта.)

- „Este orașul în care am copilărit.“ (Това е градът, в който съм израснал.)

5. Постигане на сплотеност и кохерентност в говорими/писмени текстове

- Сплотеност: Учениците използват широк набор от сплотени средства, включително усъвършенствани съюзи (cu toate acestea, în schimb, în consecință), осигурявайки плавен преход между идеи. Те са способни да манипулират местоимения, синоними и дискурсни маркери, за да избегнат повторение.

- Пример (румънски):

- „Cu toate acestea, nu sa lăsat descurajat și a continuat să lucreze.“ (Въпреки това той не се обезсърчи и продължи да работи.)

- „Problema a fost rezolvată, iar echipa a trecut la următoarea sarcină.“ (Проблемът беше решен и екипът премина към следващата задача.)

- Съгласуваност: От учащите се очаква да създават съгласувани текстове, структурирайки логически аргументите си с ясни причинно-следствени връзки, като гарантират, че всяка идея допринася за цялостния аргумент или разказ.

- Пример (румънски):

- "În primul rând, trebuie să analizăm contextul. Apoi, vom putea trage concluziile necesare. În final, propunem soluții bazate pe datele obținute." (Първо трябва да анализираме контекста. След това можем да направим необходимите заключения. Накрая предлагаме решения въз основа на получените данни.)

- Структуриране на текста: Учениците са способни да пишат добре структурирани есета, доклади и официални писма, използвайки подходящи уводни фрази, логическо развитие на идеите и заключения, които обобщават или подсилват основните им точки.

- Пример (румънски):

- Въведение: „Această lucrare va discuta impactul globalizării asupra economiilor în curs de dezvoltare.“

- Основен текст: „Globalizarea aduce avantaje economice semnificative, dar și provocări importante. De exemplu, deschiderea piețelor poate duce la creșterea concurenței.“

- Заключение: „В заключение, глобализацията не е комплексно въздействие, необходимо е да се персонализират решения, които трябва да се персонализират“. (В заключение, глобализацията има сложно и нюансирано въздействие, което изисква индивидуални решения за всяка страна.“)

Б.2.3 Видове текстове

На ниво В2.3, учащите могат да създават и разбират сложни типове текстове с по-абстрактни теми и специализирано съдържание. Те могат да участват в дискусии по различни теми, включително социален, професионален и културен контекст, демонстрирайки способност да изразяват нюансирани идеи, да предоставят подробни обяснения и да анализират информацията критично.

1. Аргументативни есета и критични размисли

- **Характеристики:** Учениците могат да пишат добре структурирани аргументативни есета, представяйки ясна теза, подкрепяйки я с доказателства и разглеждайки противоположни гледни точки. Те са способни да въвеждат и развиват сложни идеи логически, използвайки усъвършенствани съюзи като *pe de altă parte*, *în consecință*, *totuși* (от друга страна, следователно, обаче).

- **Примери за текстове:** Писане по социални проблеми, етични дилеми или теми, свързани с текущи събития, и развиване на нюансирани аргументи.

- **Пример (румънски):**

- „Un subiect important în societatea de azi este impactul rețelelor sociale asupra relațiilor interumane. Pe de o parte, acestea facilitează comunicarea la nivel global, însă, pe de altă parte, pot duce la o superficializare a relațiilor. Totuși, cu o utilizare responsabilă, rețelele sociale pot avea un rol benefic, contribuind la conectarea oamenilor în moduri noi.”

(Важна тема в днешното общество е влиянието на социалните мрежи върху междуличностните отношения. От една страна, те улесняват глобалната комуникация, но от друга страна, могат да доведат до повърхностизиране на взаимоотношенията. Въпреки това, с отговорно използване, социалните мрежи могат да играят благотворна роля, свързвайки хората по нови начини.)

2. Официални доклади и изследователски статии

- **Характеристики:** Учениците могат да изготвят подробни доклади и изследователски статии по по-специфични и технически теми. Тези текстове са организирани в ясна, логическа структура, с раздели като въведение, развитие и заключение. Учениците използват точен речник, свързан с темата, и подходящ формален тон.

- **Примери за текстове:** Писане на доклади по изследователски проекти, професионални дейности или казуси.

- **Пример (румънски):**

- „Доклад: Efectele poluării asupra sănătății

Introducere: Acest raport rezolvă impactul poluării atmosferice asupra sănătății umane, pe baza cercetărilor recente efectuate în Europa.

Dezvoltare: Conform datelor, expunerea prelungită la aerul poluat este asociată cu o creștere a incidenței bolilor respiratorii și cardiovasculare. În plus, cercetările arată că poluarea afectează în mod special copiii și persoanele în vârstă.

Заключение: Este necesară implementarea unor policy mai stricte pentru a reduce nivelul de poluare și a proteja sănătatea publică."

(Доклад: Влиянието на замърсяването върху здравето

Въведение: Този доклад разглежда въздействието на замърсяването на въздуха върху човешкото здраве, въз основа на скорошни изследвания, проведени в Европа.

Развитие: Според данните, продължителното излагане на замърсен въздух е свързано с увеличаване на респираторните и сърдечно-съдовите заболявания. Освен това, изследванията показват, че замърсяването засяга особено децата и възрастните хора.

Заключение: Необходимо е да се въведат по-строги политики за намаляване на нивата на замърсяване и защита на общественото здраве.

3. Разширени описателни текстове (културни и технически теми)

- **Характеристики:** На това ниво учащите могат да създават разширени описания по културни, исторически или технически теми. Тези текстове съдържат по-специализиран речник и са структурирани така, че да предоставят подробни обяснения на процеси, исторически събития или културни явления.

- **Примери за текстове:** Написване на подробно описание на културни традиции, исторически периоди или технологични процеси.

- **Пример (румънски):**

- "Obiceiurile de Crăciun în România variază de la o regiune la alta, dar unul dintre cele mai cunoscute este colindatul. În perioada sărbătorilor, grupuri de colindători merg din casă în casă, cântând cântece tradiționale. De asemenea, mesele festive includ priprave precum sarmale și cozonac, alimente simbolice care reflectă tradițiile românești de sărbătoare."

(Коледните традиции в Румъния варират в различните региони, но една от най-известните е коледарството. По време на празниците групи коледари обикалят от къща на къща, пеейки традиционни песни. Освен това, празничните ястия включват ястия като сармале и козонак, символични храни, които отразяват румънските празнични традиции.)

- „Procesul de fabricare a sticlei implică topirea unor materiale precum nisipul și soda la temperatura extrem de ridicată. Odată topit, amestecul devine lichid și poate fi modelat în diferite forme. După ce se răcește, sticla devine solidă și poate fi folosită pentru producția de ferestre, sticle și alte produse."

(Процесът на производство на стъкло включва топене на материали като пясък и сода при изключително високи температури. След като се разтопи, сместа става течна и може да се оформи в различни форми. След като изстине, стъклото се втвърдява и може да се използва за производство на прозорци, бутилки и други продукти.)

4. Оценки и прегледи

- **Характеристики:** Учениците на ниво B2.3 могат да пишат подробни оценки или рецензии на книги, филми, събития или продукти, представяйки както положителни, така и отрицателни аспекти. Те могат да сравняват различни гледни точки и да използват специфични критерии в подкрепа на своята оценка.

- **Примери за текстове:** Написване на рецензия на книга, филм или културно събитие, предоставяйки както субективни мнения, така и обективен анализ.

- **Пример (румънски):**

- „Cartea Fluturi de Irina Binder a devenit foarte populară în România, datorită poveștii sale captivante și stilului accesibil. Cu toate acestea, deși naratorul reușește să creeze o atmosferă intensă, unele pasaje sunt previzibile și dialogurile pot părea artificiale. În ansamblu, Fluturi este o lectură plăcută, dar nu lipsită de defecte.“

(„Флутури“ от Ирина Биндер стана много популярна в Румъния благодарение на завладяващата си история и достъпния си стил. Въпреки че разказвачът успява да създаде интензивна атмосфера, някои пасаж са предсказуеми, а диалозите могат да изглеждат изкуствени. Като цяло, „Флутури“ е приятно четиво, но не е без недостатъци.)

- „Festivalul de Teatru de la Sibiu este unul dintre cele mai importante Evenimente Culturele din România. Programul din acest an a inclus spectacole remarcabile din întreaga lume, însă organizarea a lăsat de dorit în unele momente, cu întârzieri și probleme. În general, a fost o experiență memorabilă pentru iubitorii de teatru.“

(Театрален фестивал в Сибиу е едно от най-важните културни събития в Румъния. Тазгодишната програма включваше забележителни представления от цял свят, но организацията понякога беше недостатъчна, със закъснения и технически проблеми. Като цяло, това беше запомнящо се преживяване за любителите на театъра.)

5. Писане на предложение

- **Характеристики:** Учениците могат да пишат официални предложения за проекти, планове или решения на проблеми. Тези текстове включват въведение, подробно описание на предложеното действие, обосновка на предложението и възможни резултати или ползи. Учениците използват официални изрази и точен език.

- **Примери за текстове:** Написване на предложение за обществен проект, предлагане на подобрения в работния процес или планиране на събитие.

- **Пример (румънски):**

- o „Propunere pentru un program de reciclare în școli

Introducere: Având în vedere creșterea poluării și a deșeurilor în orașul nostru, propun implementarea unui program de reciclare în toate școlile locale.

Descriere: Programul va include instalarea unor pubele speciale pentru hârtie, plastic și sticlă, precum și organizarea unor ateliere de educație ecologică pentru elevi.

Justificare: Prin acest program, elevii vor învăța despre importantanța reciclării și vor contribui la reducerea deșeurilor. În plus, vom promova un comportament responsabil față de mediu.

Заклучение: Изпълнение на програмата за осигуряване на семнификативни ползи за средата и общността."

(Предложение за програма за рециклиране в училищата

Въведение: Предвид нарастващото замърсяване и отпадъци в нашия град, предлагам внедряването на програма за рециклиране във всички местни училища.

Описание: Програмата ще включва инсталиране на специални контейнери за хартия, пластмаса и стъкло, както и организиране на семинари за екологично образование за ученици.

Обосновка: Чрез тази програма учениците ще научат за важността на рециклирането и ще допринесат за намаляване на отпадъците. Освен това ще насърчим отговорно екологично поведение.

Заклучение: Прилагането на тази програма ще донесе значителни ползи за околната среда и общността.)

6. Сложни обобщения и синтез на информация

- Характеристики: Учениците могат да четат дълги, сложни текстове (напр. академични статии, новинарски репортажи) и да изготвят подробни резюмета, като улавят важна информация и синтезират различни гледни точки или аргументи. Те могат да боравят с абстрактни теми и да обобщават дискусии или изследвания по различни теми.

- Примери за текстове: Написване на резюме на научна статия, синтезиране на информация от множество статии.

- Пример (румънски):

- o "Studiul analizează schimbările climatice și efectele acestora asupra agriculturii. Autorii subliniază că temperaturile în creștere și secetele prelungite au un negative asupra producției agricole. De asemenea, se propun soluții, cum ar fi folosirea tehnologiilor moderne de irigare și adaptarea culturilor la noile condiții climat."

(Проучването анализира изменението на климата и неговото въздействие върху селското стопанство. Авторите подчертават, че покачващите се температури и

продължителните засушавания имат отрицателно въздействие върху селскостопанското производство. Предлагат се и решения, като например използването на съвременни напоителни технологии и адаптиране на културите към новите климатични условия.)

7. Мотивационни писма и писма за кандидатстване

- **Характеристики:** Обучаващите се могат да пишат официални писма за кандидатстване и мотивация за академични, професионални или социални цели. Тези текстове демонстрират ясна структура, формален тон и убедителен стил, показвайки квалификацията на обучаващия се и причините за кандидатстване.

- **Примери за текстове:** Написване на писмо за кандидатстване за работа или университетска програма, обясняващо квалификацията и мотивацията.

- **Пример (румънски):**

- „Стимата на госпожа Попеску,“

Vă scriu pentru a aplica la poziția de coordonator de proiect la organizația dumneavoastră. Имам опит в мениджмънта на проектантите на медиите и смятам, че мога да овладя ме corespund cerințelor acestei poziții. Sunt deosebit de interesat de proiectele organizației dumneavoastră care promovează sustenabilitatea și educația ecologică. Aștept cu interes posibilitatea de a discuta mai multe despre cum aș putea contribui la echipa dumneavoastră. Стим, Андрей Йонеску."

(Уважаема г-жо Попеску,

Пиша Ви, за да кандидатствам за позицията координатор на проекти във Вашата организация. Имам опит в управлението на екологични проекти и вярвам, че уменията ми отговарят на изискванията за тази позиция. Особено се интересувам от проектите на Вашата организация, насърчаващи устойчивостта и екологичното образование. Очаквам с нетърпение възможността да обсъдим как бих могъл да допринеса за Вашия екип. С уважение, Андрей Йонеску.

Методологични проблеми

Преподаването на румънски език на чуждестранни студенти изисква специфична структура и методология, за да се осигури усвояването на румънски език както в устна, така и в писмена форма, с крайна цел развиване на основни езикови умения: разбиране на говорими и писмени текстове, точно устно изразяване, съгласувано писане и ефективно разговорно взаимодействие.

Етапи на развитие на езиковите умения

Василе Шербан идентифицира четири критични етапа в процеса на обучение:

1. **Устен етап** – Първоначалната стъпка в изучаването на чужд език е фокусирана върху произношението и запознаването на учениците със специфичните

звуци на румънския език. Този етап набляга на правилната артикулация и интонация, наред с автоматизирането на основните граматически структури. Ключова цел е насърчаване на директното мислене на румънски език.

2. Четене и писане – Считани за второстепенни спрямо говоренето и слушането, четенето и писането се преподават с разбирането, че устните умения имат предимство. Тази фаза обаче е от съществено значение за установяване на основни умения за грамотност, без да се пренебрегва развитието на спонтанно говоримо изразяване.

3. Фаза на граматика и лексика – Думите се преподават в ясни контексти, като се гарантира, че значенията им са напълно разбрани. Процесът на обучение избягва механичното запаметяване на изолирани думи, а вместо това представя речника чрез основни граматически структури, които демонстрират как контекстът оформя значението.

4. Плавно говорене – В тази фаза учениците работят върху по-плавното си изразяване, прилагайки научените граматически структури. Акцентът е върху диалозите и функционалните упражнения, за да се преодолее разликата между теоретичните знания и практическата употреба на езика.

Значението на устната фаза

Устната фаза е от основно значение за подпомагане на учениците да развият точно произношение и да усвоят ключови граматически структури. Правилната артикулация на някои румънски звуци представлява предизвикателства, особено за арабскоговорящите ученици, които се затрудняват с фонемите като „b“ и „r“. Слуховото обучение е от съществено значение за избягване на грешки както в произношението, така и в писането. Подчертава се, че неправилното възприемане на звуците води до неправилно произношение, което впоследствие се отразява на уменията им за четене и писане.

Взаимовръзка между граматиката и речника

Грамматиката и речникът се преподават като взаимосвързани компоненти на езиковото обучение. Въпреки че обемът на речника е по-голям от броя на граматическите структури, фокусът в началото е върху автоматизирането на тези фундаментални структури. Например, изрази като „îmi e foarte“ (гладен съм) се упражняват, преди да се въведат по-сложни алтернативи, като се набляга на важността на често използваните фрази в ранните етапи.

Фази в развитието на граматическата компетентност

В. Шербан и Л. Арделеан очертават три фази в развитието на граматическата компетентност:

1. езикова основа – тази фаза включва осъзнаване на това как функционира езикът, отвъд простото натрупване на теоретични знания. Предоставя се минимално граматическо обяснение, като се дава приоритет на практическата употреба пред запомнянето на правилата.

2. автоматизация на формите – структурните упражнения помагат на учениците да интернализират основните граматически форми, но те трябва да бъдат допълнени от упражнения за трансфер, които насърчават спонтанната употреба на езика в различни контексти.

3. функционални упражнения – след като граматическите форми са автоматизирани, учениците се ангажират с функционални упражнения, които практикуват използването на тези форми в реална комуникация. Те включват кратки диалози и контекстуално-специфични разговори, които засилват практическата употреба.

Съчетаване на структурни и функционални упражнения

Функционалните упражнения играят ключова роля в прехода на учениците от граматическа компетентност към реално езиково представяне. Чрез разговори и реални сценарии учениците се насърчават да интегрират своите граматически знания в по-широки комуникативни контексти. Постепенното формиране на езикова компетентност включва преподаване на всяко граматическо явление чрез комбинация от диалози, структурни упражнения и функционални упражнения, завършващи с интегративни упражнения за плавен разговор.

Заклучение

Методиката на преподаване на румънски език набляга на постепенното развитие на езиковите умения. Започвайки с устната фаза, преминавайки през усвояване на граматика и речник и водещи до плавна реч, курсът поставя силен акцент върху функционалните упражнения и контекстуалните диалози. Те спомагат за улесняване на прехода от граматически знания към практическа комуникация, гарантирайки, че учениците могат да използват румънски език свободно и спонтанно в ежедневни ситуации.

Източници

- Гълушка Лилия, Методически аспекти на преподаването и изучаването на румънски език като чужд език, в симпозиум „Съвременен румънски език: Норма и стилистично разнообразие“, Кишинев, Молдова, 11 май 2018 г.;
- Барбу Оана-Луиза, Културни аспекти в преподаването на румънски език като чужд език, в НАУЧЕН ИЗВЕСТИЕ НА УТСВ, СЕРИЯ: Чужди езици и комуникация,

том XII, № 1/2019: Преподаване на румънски език на чужденци: Подходи и предизвикателства;

– Обща европейска езикова рамка: изучаване, преподаване, оценяване, Съвет на Европа / Conseil de l'Europe, Съвет за културно сътрудничество.

Дирекция „Комитет по образование“ „Изучаване на езици и европейско гражданство“, Отдел „Езикова политика“, Страсбург;

– Университет Babeş-Bolyai, Клуж-Напока: POSDRU/87/1.3/S/63909, Подобряване на преподавателския състав в предуниверситетското образование, който преподава румънски на национални малцинства, Директор на проекта: Преподавател д-р Елена ПЛАТОН, Ръководител на проекта: Преподавател д-р Алин Михаила

2.5. Преподаване на шведски като втори език

Шведската граматика може да бъде сложна, особено за тези, които идват от езици с напълно различни граматически структури.

Шведският език, например, има относително свободен словоред, което означава, че едно и също изречение може да бъде изразено по няколко различни начина в зависимост от това какво искате да подчертаете, като същевременно има правила, които трябва да се спазват, особено в главните и подчинените изречения.

В главните изречения шведският словоред често следва модела подлог-сказуемо-допълнение. Например:

- Аз (подлог) чета (глагол) книга (допълнение).

Когато изречението започва с нещо различно от подлога, например с наречие, се получава инверсия, което означава, че глаголът стои преди подлога. Например:

- Вчера (наречие) прочетох (глагол) Аз (подлог) книга (допълнение).

В подчинените изречения словоредът е различен и често следва модела подлог-допълнение-глагол. Общоприето правило е глаголът да се поставя последен в подчиненото изречение. Например:

- Знам, че (главно изречение) ти (подлог) четеш (глагол) книга (допълнение).

Отрицанията и някои наречия обикновено се поставят след първия глагол в главните изречения и преди глагола в подчинените изречения. Например:

- Аз (подлог) чета (глагол), а не (отрицание) книга (допълнение).
- Знам, че (главно изречение) ти (подлог) не (отрицание) четеш (глагол) книга (допълнение).

Във въпроси глаголът често се поставя първи, последван от подлога. Например:

- Четене (глагол) на вас (подлог) на книга (допълнение)?

В шведската граматика определителните и неопределените форми се използват, за да се посочи дали едно съществително име е конкретно или общо. Неопределената форма се използва, когато се говори за нещо неконкретно или общо. Неопределеният член е "en" за еднородни в среден род и "ett" за еднородни в среден род.

- Книга → книга
- Къща → къща

Определителната форма се използва, когато се говори за нещо конкретно, което е вече известно на говорещия и слушателя. Определителният член се поставя в края на съществителното име.

- Книгата → boken
- Къщата → huset

Както определената, така и неопределената форма имат различни окончания в зависимост от това дали съществителното е в единствено или множествено число.

Единствено число

- En katt (котка) → Katten (котката)
- Ett äpple (ябълка) → äpplet (ябълката)

Множествено число

- Katter (Котки) → katterna (котките)
- Äpplen (Ябълки) → äpplena (ябълките)

Друго предизвикателство в шведската граматика е спрежението на глаголите. Глаголите се спрегат за време, но не и за лице, което може да е непознато за тези, които идват от езици, където глаголите се спрегат както за лице, така и за време. Дори употребата на предлози може да бъде трудна за предвиждане и често се различава от други езици. Например „на сутринта“ и „в училище“.

Шведският език има и няколко звука, които могат да бъдат трудни за произнасяне от хора, за които езикът не е роден. Например, различните гласни звуци и известният „sj“ звуци могат да бъдат трудни за произнасяне правилно.

В Швеция имаме и много различни диалекти, някои от които могат да бъдат трудни за разбиране дори за местните шведи, което може да направи езика допълнително труден за някой, който го учи.

Методологични проблеми

Изучаването на езици може да се раздели на пет различни фази, от начинаеща/подготвителна до фаза на свободно владение.

1. Подготвителна фаза

- **Мотивация и цели:** Поставете си ясни цели и намерете мотивацията си да научите шведски език. Това може да бъде възможността да общувате с приятели, говорещи шведски, да полагате езиков тест или да подобрите възможностите си за кариера.
- **„Шведски за оцеляване“:** Фокусирайте се върху изучаването на разбиране и използване на прости думи и фрази за ежедневни нужди. Научете основни фрази за поздрав, числа, цветове и прости изречения. Използвайте езика на тялото и жестовете, които също могат да бъдат от голяма полза в различни контексти. Често се научавате да разбирате по-прост език, отколкото можете да изразите.

2. Основна фаза

- **Речник и произношение:** Започнете с изучаване на основни думи и фрази и практикуване на правилно произношение.
- **Граматика:** Научете основни граматически правила, като например как да използвате определителни и неопределени форми, както и основни спрежения на глаголите.

3. Междинна фаза

- **Слушай и четеш:** Подобри слушането и четенето с разбиране, като слушаш шведски подкасти, гледаш шведски телевизионни програми и четеш шведски книги и статии.
- **Пишете и говорете:** Започнете да пишете по-прости текстове и да участвате в разговори на шведски. Това може да включва писане на дневници, имейли или участие в езикови обмени.

4. Напреднала фаза

- **Разширена граматика и лексика:** Задълбочете знанията си по шведска граматика и разширете речника си с по-сложни думи и изрази.
- **Културно разбирателство:** Научете повече за шведската култура и общество, за да разберете по-добре контекста, в който се използва езикът.

5. Плавна фаза

- **Практическа употреба:** Използвайте шведски език редовно в ежедневни ситуации. Това може да означава работа или учене на шведски език, или участие в социални дейности, където се говори шведски.

- Непрекъснато усъвършенстване: Продължавайте да практикувате и да се предизвиквате, като четете напреднали текстове, участвате в дискусии и пишете по-дълги текстове.

Изследванията показват, че има няколко фактора, които влияят върху изучаването на езици. Преди всичко количеството и качеството на езика, на който човек е изложен по време на изучаването на език, влияят върху развитието. Но има и други фактори, които влияят върху езиковото развитие.

Доказано е, че социално-икономическият статус има силно влияние върху изучаването на езици. Децата на настойници с висше образование имат по-добри езикови умения от децата на настойници с по-ниско образование. По-нататъшни изследвания показват, че не самото висше образование кара децата да придобиват по-добри умения. Вместо това, по-голямото количество и качество на езиковия принос обяснява езиковите умения на децата.

Възрастта на детето, на която е било запознато с новия език, също оказва влияние. Колкото по-младо е, толкова по-лесно е да научите нови фонемни/езични звуци и тогава ще бъде по-лесно да възприемате нови думи и да се научите да ги произнасяте правилно.

Да си многоезичен, когато учиш друг нов език, също се е доказало като полезно. Тук говорим преди всичко за две предимства, а именно по-ранно развитие отчасти на металингвистично съзнание и отчасти на изпълнителни функции.

Източници

Сколверкет. (2022). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: Lgr22. www.skolverket.se

Språkinlärning på olika villkor - på ILT Education
www.ilteducation.com/se/artikel/sprakinlarning-pa-olika-villkor/

Teleman, U., Hellberg S & Andersson E (1999). Свенска академична граматика. Svenska Akademin.

Абрахамсон Н. (2009) Andraspråksinlärning. Студентска литература

2.6 . Преподаване на турски като втори език

Организацията и разработването на Програмата за преподаване на турски език в областта на чуждия език от Турската образователна фондация са подготвили „Програма за преподаване на турски език в областта на чуждия език“. В тази рамка беше подписан допълнителен протокол между Министерството на националното образование и Турската фондация „Маариф“, въз основа на протокола за сътрудничество от 18.08.2017

г., а настоящата Програма беше добавена към програмата за преподаване на турски като чужд език в страната. Към програмите, ориентирани към преподаване, е добавен езиков аспект. Подготвена е Програма „Езици за Европа - общо приложение“. В текста е посочен език за нивата (A1, A2, B1, B2, C1) съгласно Knitted (училищна предучилищна, начална, средна и (средна степен) образование) и е широко разпространена в образованието, която ще се използва, както следва.

Програмата за преподаване на турски език по чужд език е базирана на „Езици за Общата европейска рамка за преподаване“. Този текст е насочен към изучаването на чужд език и комуникация. Той структурира цялостно това, което учениците трябва да знаят и на какво ниво, за да го използват. Във времето, във висините на жизнения цикъл на изучаващите езици и в образователния процес на всеки, всеки от тях постига постигнатото, като измерва необходимото ниво и квалификации, определящи езика на преподаване, неговите ограничения, стандарти и възможности. Едно приложение е източникът. Езици за Общата европейска рамка за преподаване.

- Преподаване на езици за програми и разработване на ресурси за кандидатстване, учебници за подготовка за изпити и уроци, аспект от източника на партньорски кандидатури, от който да се възползвате,
- Мениджъри в образованието, експерти по разработване на програми, учители, обучители на учители и комисии за подготовка за изпити между съпрузите. Моят гид осигурява,
- За да се увеличи приложимостта на учебната програма, целта, съдържанието и методите в езиковото обучение трябва да бъдат партньорски настроени на място, концептуализирани,
- да се установят обективни критерии за определяне на езиковата владееност и да се подпомогне международната мобилност чрез осигуряване на признаването на сертификати за езикова владееност, издадени в различни контексти.

При създаването на програмата беше подготвена структурата на анализа на нуждите, целостта и петте критерия, които бяха взети предвид: многомерност, комуникативни и културни компетенции. Следователно, Програмата за преподаване на турски като чужд език е в съответствие с Общата европейска езикова рамка. чрез асоцииране на своите потребители;

- спецификация на нуждите,
- учебни цели,
- Спецификация и описание на съдържанието,
- избор и подготовка на материали,
- спецификация на методите на преподаване и образование,
- ще се покаже измерването и оценката на стъпките на пътя.

Програма за обучение по турски чужд език в процес на подготовка „Езици за общоевропейско приложение. Текстът на добре подредените умения за 21-ви век, европейски квалификации“. Рамката и цялата рамка за турски квалификации, изготвени въз основа на текста, се основават на основните ценности, посочени в „Учебната програма за турски език“. Текстовете, споменати при структурирането на програмата, са следните:

- Преподаването на турски чужд език в програмата е възприело ориентиран към действие подход към описанието на аспектите на социалния актьор. Той каза, че потребителят на езика или учениците са едни и същи във времето, уменията на собственика на 21-ви век са от значение. Това е в рамките на учебния процес, структурирането и програмата е насочена към нивата, съобразени с техните програми при създаването на тематичен подбор, постижения и комуникативни функции между тях във връзка с думите. Взети са предвид уменията.

- Турски квалификации . Рамката в стандартите подготвя студентите да развият межкултурни комуникативни квалификации, принципи на учене на житейска височина, свързани като студентска автономност.

- Програмата за преподаване на турски език в областта на чуждите езици, съчетаваща справедливост, приятелство, честност и себепознание. Тя включва човешки ценности като контрол, търпение, уважение, любов, естетика, отговорност, патриотизъм и готовност за помощ. Тези универсални ценности, наред с организираните общества, създават и национални ценности. По този начин програмата не само подобрява езиковите умения на учениците, но и им помага да развият чувствителност към универсални и национални ценности, за да постигнат целите си.

Преподаване на турски език в аспект на чуждия език с програмата. Разбиране на турския език и не казвайте умения, използвайки социалния си живот, всеки в областта на комуникацията, изграждайки своя собственик на умения, този, който, чрез изследване и заобикаляне на живота, учене в областта на отговорността на процеса, единство в работата на работника, умения за решаване на проблеми, потребител, задаване на въпроси, коментиране, универсален и собствен към вашата култура, специфичен за ценностите, межкултурно съзнание. Изисква се повишаване на нивото на собственик на индивиди. Това е в рамките на партньорската кандидатура „Езици за Европа“. Текстът на предложението подход, фокусиран върху действието, е приет. Подходът, основан на програмата.

Области/Места	<ul style="list-style-type: none"> • У дома: къща, стая • Градина: себе си, вашето семейство, твоите приятели, други • У дома себе си Принадлежност Един място, хотел • Мръсотия, гол ръб • Цикъл вътрешно- области/пространства • Мрежата сайтове (напр.: Цикъл вътрешно- книга клубове, форум сайтове) • Ресторанти
Институции	<ul style="list-style-type: none"> • Семейство • Социални мрежи викове
Хора	<ul style="list-style-type: none"> • Родители, баба И дядовци, деца, братя и сестри, леля И лели, чичо И чичовци, братовчеди, съпруг/а, тъст И майки • Приятели, Приятели, познати, фенове
Обекти	<ul style="list-style-type: none"> • Мебели, дрехи, къща инструменти, играчки, инструменти • Козметични продукти • Изкуство артикули, книги • Къща животни, див/домашни Животни • Дървета, растения, ливади, езера • Къща вещи, ръка чанти, всеки ден дрехи/спорт дрехи
Събития	<ul style="list-style-type: none"> • Семейство вътрешно- тържества • Срещи, събития, злополуки, обичайно ситуации • Празници, посещения, сватби, раждане дни, храна покани • Скитане, на колелото езда, кола употреба • Празник, пътувания, спортен събития/дейности • Цикъл вътрешно- готово ресторант резервации
Действия	<ul style="list-style-type: none"> • Живот навици: да се облека, храна да готвя, измиване и т.н. • У дома Малък ремонт, ръка работи, градина топлина • Книги, радио И телевизия • Чат, хобита, спорт И игри • Цикъл вътрешно- разговори • Цикъл вътрешно- политически/философски Дискусии • Социални мрежи медии на техните сайтове аргумент • С приятели цикъл вътрешно- музика или в изкуство относно критичен Един аргумент
Текстове	<ul style="list-style-type: none"> • Телетекст, гаранции, рецепти, ръководства, романи, списания, вестници, реклами, брошури, лични писма, изпратени по пощата И записано говорим Текстове • Цикъл вътрешно- Съобщения • Жилище/застраховка политика, наем/ипотека, заетост или здраве услуга с отнасящи се до политика, разпоредби или процедура текстове • Телевизия програма поток • Ресторант менюта

2. Публично Площ

Области/Места	<ul style="list-style-type: none"> • Пръстен отворен полета: улица, квадрат, парк и т.н. • Колективно транспорт инструменти • Магазини, пазари, тоалетни • Цикъл вътрешно- области/пространства • Съдържание И проблеми Оценяване Един цикъл вътрешно- специален интерес площ форум сайт • Един предаване/новини агенция от представен пръстен отворен цикъл вътрешно- аргумент форум/коментар серия • Социални мрежи мрежа • Библиотеки, плуване басейн и т.н. съоръжения • Станции, летища, стадион, спорт зали, отворен времето среща области • Музеи И галерии • Търговски/игрови сайт 			
Институции	<ul style="list-style-type: none"> • Болници, клиники, клиники • Стадиони, спорт зони/зали • Театър, кино, ресторант, кафене, хотел, паметник • Места за поклонение 		<ul style="list-style-type: none"> • Щат апартаменти • Цивилен общество организации • Местно сглобки 	
Хора	<ul style="list-style-type: none"> • Публично служители • Продавачи • Полицейски служители, войници, безопасност Правомощия • Шофьори, диригенти, Пътници • Играчи, фенове, зрители • Художници, Аудитория 		<ul style="list-style-type: none"> • Сервитьорите • Добре дошли персонал • Религия мъже, съвет членове • Цикъл вътрешно- подкрепа група, • Трафик или парк офицер 	
Обекти	<ul style="list-style-type: none"> • Пари, портмоне • Формуляри • Имоти • Обратно чанти 		<ul style="list-style-type: none"> • Куфари, куфари • Храни, напитки • Паспорти, Шофьорски книжки 	
Събития	<ul style="list-style-type: none"> • Събития, злополуки, болести • Срещи • Правни борби • Помощ Дейности • Пари наказания, арести • Игри, Състезания • Представления • Сватби, погребения, религиозен церемонии • Обществото относно проблеми • Програми 			
Текстове	<ul style="list-style-type: none"> • Публично Съобщения • Етикети И пакети • Ръка Реклами • Стена писания • Пътешествник билети, пътека планове • Плакати, разпоредби 	<ul style="list-style-type: none"> • Програми • Договори • Храна списък • Цикъл вътрешно- форуми • Цикъл вътрешно- Реклами 	<ul style="list-style-type: none"> • Поръчка формуляри • До обществеността отворен срещи- в презентации • Политика обяснение на промените към обществеността отворени документи • Политически разговори 	<ul style="list-style-type: none"> • Забрани, Предупреждени я или инструкции • Информация дъски • Клуб/Асоциац ия програми • Пътуване програми • Времето доклади • Жилища или данъчни закони

3. Професионално Площ		
Области/Места	<ul style="list-style-type: none"> • Офиси • Фабрики • Работилници • Кораби, пристанища, станции • Времето пристанища • Ферми • Магазини, магазини и т.н. 	<ul style="list-style-type: none"> • Услуга Водещ работа места • Хотели • Цикъл вътрешно- области/пространства • Компании • Търговия Панаири • Складове • Рафинерии
Институции	<ul style="list-style-type: none"> • Компании • Официален апартаменти • Много Национален компании 	
Хора	<ul style="list-style-type: none"> • Работодатели, работници • Мениджъри • Работа Приятели • Клиенти • Клиенти • Добре дошли персонал 	<ul style="list-style-type: none"> • Секретари • Почитване Служители • Мениджъри • Лично асистент • Пътуване агенция И запис Секретар
Обекти	<ul style="list-style-type: none"> • Офис машини • Промисленост машини • Индустиален инструменти И ръка топлина инструменти 	
Събития	<ul style="list-style-type: none"> • Интервюта • Запознайте се разговори • Поздрави • Конференции • Панаири • Съвет разговори 	<ul style="list-style-type: none"> • Продажби • Работа злополуки • Колективно работа договори • Проучване към условията ориентиран срещи • Социални мрежи събития • Сигурност упражнения
Действия	<ul style="list-style-type: none"> • Администрация/управление • Промисленост управление • Производство процес • Офис операции • Транспорт • Продажби, продажби Маркетинг • Компютър топлина • Офис чистота • Един в компанията отдели между- цикъл вътрешно- чат • Цикъл вътрешно- на срещата участник да бъде • Професионален развитие към форума допринесе имам • Цикъл вътрешно- Един работа Единство в проекта изпълнителен директор да бъде 	<ul style="list-style-type: none"> • За изпълнение на прости офис задачи
Текстове	<ul style="list-style-type: none"> • Търговски писмо • Доклад, изявление • Сигурност директива • Използвайте Ръководства И ръка книги • Реклама писания • Билет И банер писания • Работа място Описание • Дъските • Визитни картички 	<ul style="list-style-type: none"> • Цикъл вътрешно- процедура текстове • Цикъл вътрешно- семинари • Цикъл вътрешно- формуляри • Работа доклади • Търговски оферта спецификации • Сигурност с неговите процедури отнасящи се до инструкции • циркуляри • Имейл поръчки

4. Образование Плов				
Области/Места	<ul style="list-style-type: none"> Училища, училищни зали, класни стаи, училищни дворове, спортни игрища, коридори Колежи Университети, Кампуси Амфитеатри Семинар стаи Студент Представителство 		<ul style="list-style-type: none"> Общежития Лаборатории Столове Цикъл вътрешно- учене платформи Цикъл вътрешно- курсове Мрежата сайтове 	
Институции	<ul style="list-style-type: none"> Училище Университет Научен общности/организации Работа организации Образование развитие организации 			
Хора	<ul style="list-style-type: none"> Учители, преподаване персонал Родители Съученици Академици Изследователи 		<ul style="list-style-type: none"> Студенти Библиотека, столова служители, почистване персонал Сграда офицери, секретари и т.н. Изследователи Студент войски 	
Обекти	<ul style="list-style-type: none"> Писане материали Училищни униформи Спорт инструмент И дрехи Храни 		<ul style="list-style-type: none"> Силен И визуален инструменти Дърво И тебешир Компютър Документ чанта, училище чанта 	
Събития	<ul style="list-style-type: none"> Преди и след празника, първо и последен училище дни Студент промяна Родители срещи Спорт забавления, игри 	<ul style="list-style-type: none"> Дисциплина проблеми Цикъл вътрешно- сесия Онлайн курсове или форуми Курсове 	<ul style="list-style-type: none"> Социални мрежи събития Цикъл вътрешно- данни колекция и оценка 	<ul style="list-style-type: none"> Онлайн сътрудничество Дейности Експерименти Училищни събития
Действия	<ul style="list-style-type: none"> Училищна среща Уроци Игри Принципи Проучване групи Университет уроци, състав не пиши Библиотека Проучвания Семинари И упражнения Къща топлина Дискусии 		<ul style="list-style-type: none"> Един училище учене платформа Раздел с въпроси и отговори да се присъединя Същото Теми четене студенти Текущ цикъл вътрешно- Един към форума да се присъединя ясно структурирана онлайн съвместна дейност в училище/университет Цикъл вътрешно- курс регистрирай се Онлайн сътрудничество в училище, ръководено от учител към неговата ефективност да се присъединя 	
Текстове	<ul style="list-style-type: none"> Кралски Текстове Поучителен книги, четене книги Източник книги Дърво писания Компютър на екрана текст Телетекст Упражнения Вестник статии 		<ul style="list-style-type: none"> Резюмета Речници Домашна работа Списъци Урок чернова, Изпит разпоредби Изпити Училищен календар Графика И диаграми Документи, съдържащи условията за участие в програмата за обмен 	

Социокултурен Информация	
Ежедневно живот	Храна и напитки, време за хранене (хранене), поведение на масата, официални празници, фестивали, работно време, дейности за свободното време и др.
Живот условия	Къща условия, благосъстояние ситуации, социални уверение и т.н.
Хора между- Връзки	Мъж-жена Взаимоотношения, семейство структура И Взаимоотношения, работа в околната среда Връзки и т.н.
Ценности, вярвания и нагласи	Регионални култури, традиции и социални промени, история, особено исторически личности и събития, превърнали се в символи; чуждестранни държави, народи; политика, изкуство, религия, хумор, професионални групи; институции, сигурност и др.
Тяло език	Комуникация с езика на тялото, традиционно използвана в различни култури при изучаването на езици, и нейната адаптация към други култури трансфер и т.н.
Социални мрежи традиции	С гостоприемство отнасящи се до аспект точност, подаръци, посещение продължителност, казвайки сбогом, поведение И чат правила и т.н.
Ритуали/Традиционно поведение	поведение на зрителите на публични събирания и т.н.